בס"ד

יד מהרש"א

מסכת פסחים

פרק כל שעה

חלק א'

כא. - כז:

ז' אייר תשע"ד

© Yecheskel Folger 2014

מפתח

דף כא. 4
משנה כל שעה 4
דף כא: 7
תד"ה ר' יהודה אומר 7
תד"ה עבר זמנו אסור בהנאה פשיטא 8
תד"ה נכתוב רחמנא 10
תד"ה בשלמא לר"מ ובא"ד וצריך לכתוב נמי 11
דף כב. 18
רש"י ד"ה היא וחלבה וגידה 18
תד"ה אותו אתה משליך 19
תד"ה חולין שנשחטו בעזרה 20
תד"ה ור' שמעון נמי מיסר אסור בהנאה 21
תד"ה והרי דם 23
תד"ה מועלין בהן 24
תד"ה ואימא כמים הניסכים על גבי המזבח 27
דף כב: 29
תד"ה סד"א בשרו אין עורו לא 29
תד"ה לכם למה לי כדתניא 30
דף כג. 39
רש"י ד"ה מערבין לנזיר 39
תד"ה קצירכם ודף כג: גמרא ותיפוק לי' מנבילה 40
גמ' ולחזקי' כו' לא לכתוב רחמנא לא יאכל ולא בעי לכם כו' ודף כג: תד"ה ותיפוק לי' מנבילה 43
תד"ה שאני התם 46
דף כג: 47
תד"ה ומה חלב שענוש כרת מותר בהנאה 47
גמרא ותיפוק לי' מנבילה 49
תוספות ד"ה דכתיב 50
דף כד. 51
תד"ה היקשא הוא 51
תד"ה לא תוכל לאכול בשעריך 55
דף כד: 56
תד"ה לרבות את האימורין 56
תד"ה אמרת קל וחומר 58
תד"ה הכל מודים 60
דף כה. 62
תד"ה מה לחמץ בפסח שכן ענוש כרת 62
תוספות ד"ה מה לכלאי הכרם 63
גמרא זאת אומרת כלאי הכרם 65
תד"ה עיקרן נאסרין 66
תד"ה חוץ מעצי אשירה 68
דף כה: 69
תד"ה לא אפשר כו' 69
דף כו. 72
תד"ה שאני היכל 72
תד"ה מעילה הוא וד"ה לאותן העומדים 73

דף כו: 75
תנור שהסיקו חלק א' – הקדמה 75
תנור שהסיקו חלק ב' – תד"ה חדש 77
תנור שהסיקו חלק ג' – תד"ה אימור 80
תנור שהסיקו חלק ד' – רש"י ד"ה הימנה ובא"ד ואם תאמר ובא"ד והוא הדין 85
דף כז. 90
תנור שהסיקו חלק ה' – תד"ה עד שיהא בו 90
תנור שהסיקו חלק ו' – תד"ה והא אפילו 92
תנור שהסיקו חלק ז' – גמרא לרבנן דשרו בקמייתא 94
דף כז: 101
תנור שהסיקו חלק ח' – גמרא כגון שנפלה דליקה מעלי' 101

דף כא.

משנה כל שעה

בפרש"י בד"ה כל שעה שמותר לאכול מאכיל לדיוקא אצטריך כו' עכ"ל ואפילו למאי דמסיק כל שעה שמותר לאכול כהן בתרומה ישראל מאכיל כו' לא אצטריך לזה למתני לגופיה אי לאו לדיוקא דמסברא לא גרע בהמת ישראל דלא הוי רק הנאה בעלמא מאכילת כהן מיהו למאי דעביד צריכותא בחיה ובהמה משום דמשיירא איכא למימר קצת דלגופיה אצטריך דלא נימא דבהמה וחיה גרע משום דמשיירא דלא שייך באדם ויש ליישב וק"ל:

בד"ה כל שעה שאוכל כו' דה"ק כל שעה שמותר לאכול מה"ת מאכיל אפילו כו' עכ"ל דהשתא ניחא דנקט ליה בתרתי לישני אפילו בחד גברא דלא מצי למתני שאוכל כיון דמדרבנן אסור לאכול ולכך קתני לשון מותר לאכול דהיינו מה"ת מאכיל לבהמה אפילו מדרבנן וק"ל:

1) הקדמה

	אכילה בשעה ה'	הנאה [להאכיל לבהמה] בשעה ה'	אכילה והנאה [להאכיל לבהמה] בשעה ו'
ר' מאיר	מותר	מותר	אסור דרבנן
ר' יהודה	אסור דרבנן	מותר	אסור דרבנן
רבן גמליאל	אסור לישראל מדרבנן ומותר לכהן	מותר לכל	אסור דרבנן אף לכהן

2) משנה דידן

א) כל שעה שמותר לאכול חמץ מאכיל לבהמה לחיה ולעופות ... ומותר בהנאתו

3) גמרא

א) הוה אמינא

i) משנה אתיא כר' מאיר דאית לי'

(1) דישראל אוכל ומאכיל עד סוף שעה ה'

(2) ודכהן גם כן אוכל ומאכיל עד שעה ה'

ב) קשיא

i) כיון דבכל שעה דאדם אוכל מצי נמי להאכיל

ii) הויא לה למשנה למיתני "כל שעה שאוכל מאכיל"

ג) מסקנא

i) מתניתין כרבן גמליאל אתיא אשר לדידי'

(1) כהן אוכל ומאכיל בשעה ה'

(2) מה שאין כן ישראל דאסור באכילה בשעה ה' אבל מאכיל כל זמן שכהן אוכל עד סוף שעה ה'

ii) והכי תפרש למשנה

(1) כל שעה אשר שום אדם (דהיינו כהן) מותר באכילה

(2) אז מאכיל אדם אחר (דהיינו ישראל) הגם דאסור באכילה באותה שעה

4) רש"י ד"ה כל שעה כמבואר במהרש"א

א) קשיא

i) נימא

(1) אשר כל שעה שאוכל מאכיל מדובר באדם אחד

(2) ואפ"ה לא תיקשי דהויא לה למשנה למיתני "כל שעה שאוכל מאכיל"

(3) משום דמשנה כר' יהודה אתיא דאית לי'

(א) דכל זמן (עד סוף שעה ה') דמדאורייתא מותר לאדם לאכול חמץ

(ב) מאכיל אפילו מדרבנן

ii) שים לב דלא מצי למיתני "כל זמן שאוכל" דהרי בקושטא מדרבנן אינו אוכל בשעה ה'

5) המשך דגמרא

א) שאלה

i) מאחר דקתני "ומותר בהנאתו"

ii) אמאי איצטריך נמי למיתני נמי הנאה של האכלת בהמות חיות ועופות

ב) תשובה

i) ללמד אשר אף הני הנאות מותרין ודלא חיישינן דמשיירא

6) רש"י ד"ה כל שעה

א) קשיא למשנה

i) פשיטא היא אשר כל זמן שאדם אוכל מאכיל

ב) תירוץ

i) אין הכי נמי דלגופי' (כלומר דמאכיל) לא איצטריך

ii) אבל לדיוקא איצטריך ללמד אשר משעה שאינו אוכל אינו מאכיל

iii) פרטי דיוק זה אינן מענינו

7) מהרש"א

א) הך קושיא דרש"י אשר לגופי' פשיטא היא

i) ודאי עולה שפיר להוה אמינא דגמרא

ii) אשר משנתינו כר' מאיר אתיא ודיני אכילה והנאה חלים על כל אדם ביחד

ב) שאלה

i) האם מובן קושיית רש"י בקשר למסקנא דמדובר בשני בני אדם (כהן וישראל) אליבא דרבן גמליאל

ג) תשובה

i) כן

ii) דאף אלו לא קתני במשנה אשר כל זמן שכהן אוכל אף ישראל מותר להאכיל

iii) אנחנו בעצמינו ג"כ הוינו נקטינן דליכא סברא למימר אשר האכלת בהמת ישראל דלא הוי רק הנאה בעלמא גרע מאכילת כהן

ד) קשיא

i) נימא דאיכא סברא למימר דבהמות חיות ועופות גרע מחמת דמשיירא משא"כ אדם דלא משייר

דף כא:

תד"ה ר' יהודה אומר

]דף כא עמוד ב] תוס' בד"ה ר"י אומר כו' וא"ש אף לפי' ר"ת כו' דמותר להשהות כותח בפסח עכ"ל דאע"ג דאינו עובר עליה בבל יראה מ"מ אסור למוכרו לעובד כוכבים דבהנאה אסורה וק"ל:

1) ברייתא כמבואר בתוספות

א) ר' יהודה בן בתירה

i) אסור למכור כותח לנכרי פחות משלשים יום קודם הפסח

ii) דאלו מוכרה לאחר מכן יכול להיות דיטעו הרואים ויאמרו דמכרה לאחר שכבר נאסר חמץ בהנאה

2) תוספות בפרק אלו עוברין כמבואר במהרש"א

א) רבינו תם אית לי' אשר מותר להשהות כותח בפסח ולית בי' איסור בל יראה

ב) קשיא לרבינו תם

i) אם כן אמאי אוסר ר' יהודה בן בתירה למכור כותח לנכרי פחות משלשים יום קודם הפסח

ג) תירוץ

i) הגם דלכותח ליכא איסור בל יראה אפילו בפסח גופי'

ii) מכל מקום אסור ליהנות מכותח כל זמן שאסור ליהנות מחמץ

iii) ובההיא איסור נכלל נמי מכירה לנכרי

תד"ה עבר זמנו אסור בהנאה פשיטא

בד"ה עבר זמנו כו' דפריך פשיטא כו' דשורפין חמץ אלמא אסור בהנאה דלריה"ג כו' עכ"ל מיהו אי לאו משנה יתירה דהכא מהא דקתני לעיל שורפין בתחלת שש לא הוה שמעינן דאסור בהנאה אף בשעה ששית דרבנן דאל"כ אמאי שורפה ולא מריצה לפני כלבו ומוכרה לעובד כוכבים דאימא דנקט שורפה בשש משום דלאחר שש שורפה דאסור בהנאה וכן נ"ל לר"ש דקתני שורפין בתחלת שש אף על גב דלפני הפסח מותר בהנאה לר"ש כדאמר לקמן מ"מ תוך זמנו אסור בהנאה וצריך לשורפה אבל לר"י הגלילי אף לאחר שש א"צ לשורפה כיון דאינו אסור בהנאה ודו"ק:

1) הקדמה

	אכילה בשעה ה'	הנאה בשעה ה'	אכילה והנאה בשעה ו'	אכילה לאחר שעה ו'	הנאה בי"ד לאחר שעה ו'	הנאה בפסח
ר' מאיר	מותר	מותר	אסור דרבנן	אסור דאורייתא	אסור דאורייתא	אסור דאורייתא
ר' יהודה	אסור דרבנן	מותר	אסור דרבנן	אסור דאורייתא	אסור דאורייתא	אסור דאורייתא
רבן גמליאל	מותר לכהן ואסור לישראל מדרבנן	מותר לכל	אסור דרבנן אף לכהן	אסור דאורייתא	אסור דאורייתא	אסור דאורייתא
ר' שמעון				אסור דאורייתא	מותר	אסור דאורייתא
ר' יוסי הגלילי				אסור דאורייתא	מותר	מותר

2) משנה

א) כל שעה שמותר לאכול ... מותר בהנאתו

ב) עבר זמנו אסור בהנאתו

3) גמרא

א) קשיא

i) פשיטא

4) תוספות

א) קשיא

i) אמאי קאמרי "פשיטא"

ii) הרי ר' יוסי הגלילי פליג ואית לי' אשר חמץ בפסח מותר בהנאה

ב) תירוץ

i) מ"מ פשיטא היא אשר משנה דידן לאו כר' יוסי הגלילי סבירא לה

(1) דהרי במשנה דידן בדף יא: קתני אשר שורפין בתחלת שש

(2) השתא

(א) אלו הוי ס"ל למשנה כר' יוסי הגלילי אשר חמץ בפסח מותר בהנאה

(ב) לא הויא מצריכה לשרוף לחמץ דהרי לר' יוסי הגלילי שרי לי' לאיניש בפסח למריץ חמץ לפני כלבו ולמוכרו לנכרי

5) המשך דגמרא

א) תירוץ לקושיא דפשיטא היא

i) אין הכי נמי אשר כבר נודע לן דמשנה דידן לאו כר' יוסי הגלילי סבירא לה

ii) ואף פשיטא לן דאיסור הנאה מדאורייתא מתחלת בעת איסור אכילה מדאורייתא

iii) ברם משנה דידן קא משמע לן

(1) רבותא לר' מאיר דחמץ אסור בהנאה מדרבנן בשעה דלדידי' מתחיל איסור אכילה דרבנן דהיינו בתחלת שש בין לכהנים בין לישראלים

(2) וגם רבותא לרבן גמליאל דחמץ אסור בהנאה מדרבנן בשעה דלדידי' מתחיל איסור אכילה לכהנים מדרבנן דהיינו בתחלת שש

iv) שים לב אגב אורחא אשר בד"ה כל שעה קבענו אשר מתניתין לא אתיא כר' יהודה דלדידי' חמץ מותר בהנאה בשעה חמש הגם דלשיטתו באותו שעה כבר נאסר אכילת חמץ מדרבנן

6) מהרש"א

א) קשיא

i) אף הא דבשעות דרבנן אסור חמץ בהנאה כבר נודע לן מהך משנה בדף יא:

ii) דהרי

(1) קתני התם דשורפה בתחלת שש

(2) ואלו הוה חמץ מותר בהנאה בתחלת שש הי' שרי לי' אז למריצו לפני כלבו ולמוכרו לנכרי

ב) תירוץ

i) איצטריך משנה דידן כדי שלא נטעה למימר

(1) דבקושטא חמץ מותר בהנאה בשעה שש

(2) והיינו טעמא דשורפה בתחלת שש

(א) משום איסור הנאה דעתיד לחול בקרוב

(i) בסוף שש לר' מאיר ורבן גמליאל

(ii) בפסח לשיטת ר' שמעון כבטבלא

תד"ה נכתוב רחמנא

בד"ה נכתוב רחמנא כו' ואיכא דמוקי לה אתרוייהו כו' אלקיחה כפשטא דקרא ואנתינה כו' עכ"ל להיא דהכא לא דמיא דהכא לא מצי קאי כולה מלתא אגר לחודה או אעובד כוכבים לחודיה משא"כ התם דאצבעו מצי קאי שפיר אחדא אדלעיל או אדלתתא ודמי ממש להני ה' דאין להם הכרע ועי' בתוס' ר"פ א"נ וק"ל:

1) גמרא כמבואר בתוספות ובמהרש"א
   - א) חלק א'
     - i) איתנהו חמש קראי דאין להן הכרע כל עיקר
     - ii) למשל
       - (1) ב"ארבעה גביעים משוקדים כפתורי' ופרחי'"
         - (א) "ארבעה גביעים" יש לו משמעות אף אלו "משוקדים" שייך לכפתורי' ופרחי'
         - (ב) "וכפתורי' ופרחי'" יש לו משמעות אף אלו "משוקדים" שייך לארבעה גביעים
   - ב) חלק ב'
     - i) "ולקח הכהן מדם חטאת באצבעו ונתן" דומה להני ה' פסוקים דאין להן הכרע כל עיקר
     - ii) דהרי
       - (1) "ולקח הכהן מדם החטאת" יש לו משמעות אף אלו באצבעו שייך ל"ונתן"
       - (2) וגם "ונתן" יש לו משמעות אף אלו באצבעו שייך ל"ולקח הכהן מדם החטאת"
   - ג) חלק ג'
     - i) עכשיו נעיין ב"לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה ~~או~~ [ו]מכור לנכרי" אלו לא הוי כתיב בי' "או"
     - ii) קרא זה שונה מהני ה' דאין להן הכרע
     - iii) דהרי
       - (1) אלו משמעו "לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה ומכור" לית משמעות ל"לנכרי"
       - (2) ואלו משמעו "תתננה ואכלה ומכור לנכרי" לית משמעות ל"לגר אשר בשעריך"

תד"ה בשלמא לר"מ ובא"ד וצריך לכתוב נמי

תוספות דידן

בשלמא לרבי מאיר - תימה לר"מ נמי יקשה דהא איצטריך לאקדומי נתינה דגר ותי' ר"י דודאי אי לא הוה כתב קרא כל עיקר הוה ידעינן מסברא לאקדומי אבל השתא דכתב נתינה תתננה ואכלה ומכור אי לא הוה כתב או ה"א דאתא למידרש שאין צריך להקדים וצריך ליכתב נמי גר ונכרי דאי לא הוה כתב אלא גר הוה אמינא דאתא למעוטי נתינה דנכרי ואי הוה כתוב נכרי לחודיה הוה אמינא דאתא למעוטי מכירה דגר

תוספות בפרק כל הבשר

עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבלה .... וא"ת לר"מ נמי היכי יליף מיניה דלא תאכלו משמע איסור הנאה מדפרט היתר הא איצטריך קרא להקדים נתינת גר למכירת עובד כוכבים וי"ל דמסברא בלא שום קרא הוה ידעינן להקדים אלא השתא דכתיב נתינה ומכירה ללמד בעלמא איסור הנאה אי לאו דכתיב או להקדים ה"א דאתא קרא להשוותם וא"ת ולא ליכתוב אלא חד מינייהו או מכירה דעובד כוכבים או נתינה דגר ולא יצטרך או להקדים כיון דידעי ליה מסברא וי"ל דה"א דאתי קרא למעוטי נתינה דעובד כוכבים וא"ת ויכתוב נתינה דעובד כוכבים וי"ל דה"א דאתי למעוטי נתינה דגר...

מהרש"א

בד"ה בשלמא לר"מ כו' אבל השתא דכתב נתינה כו' עכ"ל ר"ל אבל השתא דכתיב נתינה ומכירה ללמד בעלמא איסור הנאה אי לאו דכתיב או להקדים ה"א דאתי קרא להשוותם עכ"ל התוס' פ' כ"ה לפום הסברא דאתי קרא להשוותם לא הוה ידעינן מיניה ללמד איסור הנאה בעלמא וכן לפי מה שכתבו התוס' דאי לא הוה כתיב אלא גר ה"א דאתי למעוטי נתינה דעובד כוכבים ואי כו' היינו דלא הוה ידעינן איסור הנאה בעלמא וק"ל:

בא"ד וצריך לכתוב נמי גר ועובד כוכבים דאי לא הוה כתב אלא גר כו' עכ"ל מדברי התוס' דפרק כ"ה וא"ת ולא לכתוב אלא חד מינייהו או מכירה דעובד כוכבים או נתינה ולא יצטרך או כו' וי"ל דה"א דאתי קרא למעוטי נתינה בעובד כוכבים וא"ת ויכתוב נתינה דעובד כוכבים וי"ל דה"א דאתו למעוטי נתינה דגר דלא כו' עכ"ל ונ"ל דהתוס' דהכא ליכא לפרושי ולכוין דבריהם כי התם שהרי הכא כתבו דאי הוה כתיב עובד כוכבים לחודיה דה"א דאתי למעוטי מכירה דגר והתם כתבו דה"א דאתי למעוטי נתינה דעובד כוכבים גם זו הקושיא שכתבו שם דלכתוב נתינה בעובד כוכבים ותירוצם שם לא הזכירו הכא ואינו אלא דברי נביאות למימר דגר יהיה גרוע דהא בכולה שמעתין מוכח דגר עדיף ליה וע"כ הנראה דלא קשיא להו הכא אלא דלכתוב גר לחודיה בין במכירה ובין בנתינה או דלכתוב עובד כוכבים לחודיה בין במכירה ובין בנתינה ולא יצטרך או להקדים כיון דידעינן ליה מסברא אבל הא לא קשיא להו הכא דלא לכתוב אלא חדא או מכירה או נתינה בגר או דלכתוב חדא או מכירה או נתינה בעובד כוכבים דבכל חדא ה"א דאתי למעוטי אידך בגופיה דאי לא הוה כתיב אלא מכירה בגר ה"א דאתי למעוטי נתינה בגר גופיה ואי לא הוה כתיב אלא נתינה בגר ה"א דאתי למעוטי מכירה בגר גופיה וכן אי לא הוה כתיב אלא חדא בעובד כוכבים ה"א דאתי למעוטי אידך בעובד כוכבים גופיה ולא קשיא להו הכא אלא דלכתוב תרווייהו בגר ולא לכתוב עובד כוכבים כלל או דלכתוב תרווייהו בעובד כוכבים ולא לכתוב גר כלל

וע"ז תירצו שפיר דאי כתיב עובד כוכבים לחודיה בתרווייהו ה"א דאתי למעוטי מכירה דגר כסברת האמת דעדיף גר מעובד כוכבים זה הנראה לנו ברור בכוונת דבריהם דהכא ודו"ק:

1) גמרא
   - א) ר' אבהו אית לי' אשר "כל מקום שנאמר לא יאכל בחולם ... אחד איסור אכילה אחד איסור הנאה במשמע"
   - ב) וקא יליף לה מהא דכתיב "לא תאכלו (בחולם) כל נבילה" ולאח"כ איצטריך למיכתב "לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי" להיתר הנאה
2) ברייתא
   - א) ר' מאיר
     - i) "לגר אשר בשעריך וגו'" אין לו הכרע ואוקמינן לקרא בתרי אופנים:
       - (1) לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור
       - (2) תתננה ואכלה או מכור לנכרי
   - ב) ר' יהודה
     - i) הגם דבעלמא קרא שאין לו הכרע אוקמינן לה בב' אופנים
     - ii) שאני הכא דכתיב "לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה **או** מכור לנכרי"
     - iii) והאי "או" קא מילף דדברים ככתבן דלגר שרי דיקא בנתינה ולנכרי שרי דיקא במכירה
   - ג) שאלה
     - i) לר' מאיר מאי קא משמע לן "או"
   - ד) תשובה
     - i) קא משמע לן דאף על גב דכל הנאות שריין מ"מ גר בנתינה עדיף למכירה לנכרי
   - ה) שאלה
     - i) ר' יהודה דאיצטריך לי' "או" למילף אשר דברים ככתבן
     - ii) מנא לי' אשר גר בנתינה עדיף למכירה לנכרי
   - ו) תשובה
     - i) יליף לי' מסברא בעלמא
   - ז) קשיא לר' אבהו
     - i) אליבא דר' יהודה הרי יכול להיות
       - (1) אשר לא יאכל בחולם דיקא איסור אכילה משמע ולא איסור הנאה
       - (2) ודלהכי איצטריך "לגר אשר בשעריך תתננה"
       - (3) כדי למיכתב בי' "או" למילף דשאני נבילה דמיהת אסור בהנאה שלא ככתבן
3) תוספות כמבואר במהרש"א בד"ה בשלמא
   - א) קשיא

i) אמאי לא מקשי בגמרא לר' אבהו קושיא דומה אליבא דר' מאיר

(1) הרי יכול להיות אשר לא יאכל בחולם איסור אכילה משמע איסור הנאה לא משמע

(2) ואפילו הכי איצטריך "לגר אשר בשעריך תתננה" כדי למיכתב בי' "או" למילף אשר גר בנתינה עדיף לנכרי במכירה

ב) מהלך תירוץ של תוספות בפרק כל הבשר

i) דיקא לשיטת ר' אבהו דאיצטריך "לגר אשר בשעריך" למילף היתר הנאה לנבילה

(1) מובן דאיצטריך "או" כדי שלא נטעה למימר

(א) דקרא לא אתא למילף היתר הנאה לנבילה

(ב) אלא אתיא להשבית סברא דקדימה ולהשוות "גר בנתינה" ל"נכרי במכירה"

ii) אבל אי לאו שיטת ר' אבהו

(1) לא הוי צריכין לקרא כל עיקר

(2) ולא הוי סליק אדעתין לא למיזל בתר סברא דקדימה

ג) תירוץ תוספות דידן

i) דברי תוספות דידן אינן מבוררין כל כך ויכול להיות דאזלי במהלך ב' זה

(1) דיקא לשיטת ר' אבהו דאיצטריך "לגר אשר בשעריך" למילף היתר הנאה לנבילה

(א) מובן דאיצטריך "או" כדי שלא נטעה למימר

(i) אשר **בנוסף** למילף היתר הנאה ושיטת ר' אבהו אשר סתם לא תאכל בחולם איסור הנאה משמע

(ii) אתיא קרא **נמי** להשבית סברא דקדימה ולהשוות "גר בנתינה" ל"נכרי במכירה"

(2) אבל אי לאו שיטת ר' אבהו

(א) לא הוי צריכין לקרא כל עיקר

(ב) ולא הוי סליק אדעתין לא למיזל בתר סברא דקדימה

ד) מהרש"א

ה) נבאר להלן דמסתבר אשר אף תוספות דידן במהלך תוספות בפרק כל הבשר אזלי

4) המשך תוספות דידן – "לא ליכתוב אלא חד מינייהו"

א) קשיא

i) כדי שלא לטעות אשר אתי קרא להשוותן

ii) מספיק הי' למיכתב או דין גר או דין נכרי

iii) ואז הוי מרויחין

(1) דאף בלא "או" לא הוי סליק אדעתין למימר דאתי קרא להשוות גר לנכרי

(2) דהרי לא כתב אלא חד מינייהו

ב) תירוץ

i) אי לא הוי כתיב קרא דלשעריך בשלימותה

ii) הייתי אומר

(1) דלעולם לא תאכל בחולם לאו איסור הנאה משמע ולכן בדרך כלל מותרין כל הנאות

(2) ולא איצטריך קרא דבשעריך

(א) אלא למעט מאותן הנאות דמותרין

(ב) אותן דיני גר ונכרי דנבאר אותן להלן

5) מהרש"א

א) שים לב

i) אשר אי אזלת במהלך ב' לעיל

ii) מובן דצריכית למימר הכא

(1) דאי לא הוי כתיב קרא דלשעריך בשלימותה

(2) הייתי אומר דאתא קרא

(א) למילף היתר הנאה ושיטת ר' אבהו אשר סתם לא תאכל בחולם איסור הנאה משמע

(ב) **וגם** למילף איסור הנאה לאותן דיני גר ונכרי דאימעטי כדנבאר להלן

ב) ותיקשי

i) דזאת לאי יתכן דאתי למיסר מאי דנאסר מכבר

ג) ולכן מוכרח אשר תוספות

i) לא מסתבר להו למיזל בדרך מהלך ב'

ii) אלא אזלי בדרך תוספות בפרק כל הבשר

6) המשך מהרש"א – עיון בקושיית תוספות "ולא ליכתוב" ובתירוץ תוספות

א) הקדמה

i) נכרי גרע לגבי גר

ii) נתינה עדיף למקבל ממכירה למקבל

iii) ולכן

(1) ביותר מסתבר להתיר נתינה דגר ממכירה דגר וממכירה דנכרי ומנתינה לנכרי

(2) וביותר מסתבר להתיר מכירה דנכרי ממכירה דגר

ב) הי לך ב' מהלכי עיון בקושיית תוספות ותירוצן

ג) מהלך א'

i) קשיא

(1) למה לא כתב נתינה דגר מבלי למכתב מכירה דנכרי

(2) ולמה לא כתב מכירה דנכרי מבלי למכתב נתינה דגר

ii) תירוץ

(1) הייתי אומר דהך קרא

(א) לאו למילף שיטת ר' אבהו אתיא דבקושטא לא יאכל לאו איסור הנאה במשמע

(ב) אלא למעט ולאסור

(i) נתינה דנכרי אלו לא כתב אלא נתינה דגר ודלכן לנכרי מותר דיקא מכירה

(ii) מכירה דגר אלו לא כתב אלא מכירה דנכרי ודלכן לגר מותר דיקא נתינה

	קשיא	תירוץ	קשיא	תירוץ
מהלך א' בתוספות דידן	לא ליכתוב אלא גר כלומר נתינה דגר מבלי למיכתב מכירה דנכרי	הוה אמינא דאתי קרא למעט נתינה דנכרי	לא ליכתוב אלא נכרי כלומר מכירה דנכרי מבלי למיכתב נתינה דגר	הוה אמינא דאתי קרא למעט מכירה דגר

ד) מהלך ב'

i) מקשין

(1) למה לא כתב

(א) מכירה ונתינה תרוייהו לגר

(ב) מבלי למיכתב מכירה דנכרי

(2) ולמה לא כתב

(א) מכירה ונתינה תרוייהו לנכרי

(ב) מבלי למיכתב נתינה דגר

ii) ומתרצין

(1) אלו כתב דיקא מכירה ונתינה דגר או דיקא מכירה ונתינה דנכרי

(2) הוה אמינא

(א) דלא אתא קרא למילף הך דר' אבהו

(ב) אלא דאתא קרא

(i) למעט "מכירה דגר" אלו לא הוה כתב אלא נתינה ומכירה דנכרי

(ii) ולמעט "נתינה דנכרי" אלו לא הוה כתב אלא נתינה ומכירה דגר

	קשיא	תירוץ	קשיא	תירוץ
מהלך ב' בתוספות דידן	לא ליכתוב אלא "גר" כלומר מכירה ונתינה תרוייהו לגבי גר	הוה אמינא דאתי קרא למעט נתינה דנכרי ולא למילף שיטה דר' אבהו	לא ליכתוב אלא "נכרי" כלומר מכירה ונתינה תרוייהו לגבי נכרי	הוה אמינא דאתי קרא למעט מכירה דגר ולא למילף שיטה דר' אבהו

ה) שאלה למהלך ב'

i) למה לא מקשי תוספות גם כן דלא הוה לקרא למיכתב אלא או נתינה דגר או מכירה דנכרי

ו) תשובה

i) דפשיטא להו

(1) דאלו לא כתב אלא נתינה דגר הוה אמינא דאתי קרא למעט מכירה דגר

(2) ואלו לא כתב אלא מכירה דנכרי הוה אמינא דאתי קרא למעט נתינה דנכרי

7) תוספות בפרק כל הבשר

א) הי לך טבלא דמסכם שיטת תוספות בפרק כל הבשר ומשווה שיטה זו לב' מהלכים בשיטתם כאן

	קשיא	תירוץ	קשיא	תירוץ	קשיא	תירוץ
מהלך תוספת בפרק כל הבשר	**לא ליכתוב אלא נתינה דגר מבלי למיכתב מכירה דנכרי**	**הוה אמינא דאתי קרא למעט נתינה דנכרי**	**לא ליכתוב אלא מכירה דנכרי מבלי למיכתב נתינה דגר**	**הוה אמינא דאתי קרא למעט נתינה דנכרי**	**לא ליכתוב אלא נתינה דנכרי**	**הוה אמינא דאתי קרא למעט נתינה דגר**
מהלך א' בתוספות דידן	לא ליכתוב אלא נתינה דגר מבלי למיכתב מכירה דנכרי	הוה אמינא דאתי קרא למעט נתינה דנכרי	לא ליכתוב אלא מכירה דנכרי מבלי למיכתב נתינה דגר	הוה אמינא דאתי קרא למעט מכירה דגר		
מהלך ב' בתוספות דידן	לא ליכתוב אלא "גר" כלומר מכירה דגר ונתינה דגר	הוה אמינא דאתי קרא למעט נתינה דנכרי	לא ליכתוב אלא "נכרי" כלומר מכירה דנכרי ונתינה דנכרי	הוה אמינא דאתי קרא למעט מכירה דגר		

8) מהרש"א

א) חלק א'

i) הא ודאי דתוספות בפרק כל הבשר לא אזלי במהלך ב' דתוספות דידן

ב) חלק ב'

i) כי דייקת תמצא דלא אזלי נמי במהלך א' דתוספות דידן

(1) ראשית

(א) לגבי קושיא דלא ליכתוב אלא מכירה דנכרי

(i) בעוד דלמהלך א' לתוספות דידן מתרצי דהוה אמינא דממעט מכירה דגר

(ii) תוספות בפרק כל הבשר מתרצי דהוה אמינא דממעט נתינה דנכרי

(2) ועוד

(א) תוספות דידן לא קמקשי דלא ליכתוב אלא נתינה דנכרי

(ב) באשר תוספות בפרק כל הבשר מקשין קושיא זו ומתרצין דה"א דאתי קרא למעט נתינה דגר

ג) חלק ג'

i) הא דתירצו בפרק כל הבשר לקושיית "לא ליכתוב אלא נתינה דנכרי"

(1) דהיינו דה"א דאתי קרא למעט נתינה דגר

ii) אינו עולה יפה לסוגיא דידן דנוקט אשר בכל אופן גרע נכרי מגר

ד) חלק ד'

i) אף מהלך א' בסוגיא דידן דוחק דאכן הוי להו להקשות דלא ליכתוב אלא נתינה דנכרי

ה) חלק ה'

i) ברם מהלך ב' בסוגיא דידן עולה יפה

(1) דהרי קבענו

(א) אשר למהלך ב' בתוספות דידן

(ב) מיושב בנקל הא דלא מקשי בתוספות דלא ליכתוב אלא נתינה דנכרי

(2) וגם

(א) ליישב למה לא כתב אלא מכירה ונתינה דנכרי קא סמכי תוספות על תירוץ דהוה אמינא דממעט מכירה דגר

(ב) ותירוץ זו מתאים להא דנקטי בגמרא אשר נכרי גרע

(3) וגם

(א) ליישב למה לא כתב אלא מכירה ונתינה דגר קא סמכי תוספות על תירוץ דהוה אמינא דממעט נתינה דנכרי

(ב) ואף תירוץ זו מתאים להא דנקטי בגמרא אשר נכרי גרע

דף כב.

רש"י ד"ה היא וחלבה וגידה

]דף כב עמוד א] בפרש"י בד"ה היא וחלבה כו' והרי לך היתר הנאה בלאו דגיד ל"ש נבילה ול"ש כשירה עכ"ל ר"ל כיון דלאו דגיד ע"כ לא תאכל דידיה היינו אכילה ממש ולא הנאה לגבי נבילה ה"ה לגבי כשירה כמ"ש התוס' לקמן גבי דם ולא הוקשה להו טפי התם אלא משום דאיכא בדם תרי לאוי ודו"ק:

1) גמרא

א) הקדמה

i) לר' אבהו לא תאכל בחולם איסור הנאה במשמע

ב) קשיא לר' אבהו

i) כתיב על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר לר' אבהו לכאורה בין איסור אכילה בין איסור הנאה במשמע

ii) ותיקשי דקתני דגיד הנשה מותר בהנאה

ג) תירוץ כמבואר ברש"י ובמהרש"א

i) כשהותרה נבילה בהנאה הותרה נמי גיד של נבילה בהנאה

ii) השתא

(1) כיון דמוכרח אשר לא יאכלו לגבי גיד הנשה של נבילה אין איסור הנאה במשמע

(2) נקטינן אשר האי לא יאכלו אין איסור הנאה במשמע אף לגבי גיד של כשירה

2) מהרש"א

א) השווה שיטה דומה בתד"ה מה מים מותרין

i) בדם כתיב לא תאכל בחולם ואפילו הכי דם חולין מותר בהנאה דכתיב על הארץ תשפכנו כמים

ii) ולכן דנין דהך לא יאכל אין איסור הנאה במשמע אף לדם קדשים דאינן שופכים כמים

ב) קשיא

i) אמאי מבארין תוספות רבותא זו בהדיא לגבי דם ולא לגבי גיד הנשה

ג) תירוץ

i) משום דבדם איצטריך להו על כל פנים ליעסק עוד בקושיא אחריתא דלית לה מקום בגיד הנשה

ii) דהיינו דאיכא לאו מיוחד לגבי דם קדשים

iii) פרטי קושיא זו אינן מענינו

תד"ה אותו אתה משליך

תוס' בד"ה אותו אתה כו' דאצטריך למשרי עובר שהוציא את ידו משום כו' עכ"ל ר"ל למשרי ליה בהנאה דסד"א דהוקשו לקדשים שיצאו כו' והיינו היקשא דמחד קרא נפקא להו וק"ל:

1) גמרא
   - א) הקדמה
     - i) "ובשר בשדה טריפה לא תאכלו"
     - ii) מילף נמי איסור לעובר שהוציא את ידו ולקדשים שיצאו ממחיצתן
   - ב) תוספות
     - i) עובר שהוציא את ידו וקדשים שיצאו ממחיצתן איתקוש אהדדי
2) מהרש"א
   - א) ליכא היקש ממש
   - ב) וכוונתן דאיתקוש אהדדי במובן דאיסור שלהן יוצא מחד קרא

תד"ה חולין שנשחטו בעזרה

בד"ה חולין שנשחטו כו' א"ב חולין שנשחטו בעזרה אי אפשר לפרש בע"א בפרק מי שאמר כו' עכ"ל וקאי וא"א לפרש בע"א אפרק מי שאמר כו' דשם מוכח להדיא דא"א לפרש בע"א כדמשמע פשט הלכה הכא בסוף שמעתין דלגמרי קאמר ומהרש"ל הבין דא"א לפרש בע"א קאי אסוף שמעתין והאריך ליישב בזה לקמן ואין צורך לדחוקיו בזה ודו"ק:

בא"ד דבת"כ פ' צו גבי נותר דרש ר' יהודה לא כו' מכלל דאסירי בהנאה מדאורייתא עכ"ל בפ' שני דקדושין נמי איכא תנא בהדיא דסבר חולין שנשחטו בעזרה אסורין בהנאה מדאורייתא כמו שפרש"י אלא דעיקר קושייתם דר"י אדר"י דאליבא דר"י מסיק הכא דלאו דאורייתא הוא ובת"כ תני בהדיא ר"י דרש כו' וק"ל:

1) גמרא
   - א) חולין שנשחטו בעזרה אסורין בין באכילה בין בהנאה
   - ב) ר' יהודה אית לי' אשר חולין שנשחטו בעזרה מותרין מדאורייתא
2) רש"י
   - א) ר' יהודה אית לי' דאיסור הנאה שלהן הוא דאינו מדאורייתא
   - ב) ברם מודה דמדאורייתא אסורין מיהת באכילה
   - ג) דע עוד דבמסכת קידושין פליגי תנאי באלו אסורין מדאורייתא אף בהנאה
3) תוספות פליגי על רש"י ואית להו דאף באכילה אינן אסורין לר' יהודה אלא מדרבנן
4) מהרש"א
   - א) לא ברור אלו תוספות מביאין ראי' לדבריהם מן מסכת נזיר או מסוף סוגיין בדף כג:
   - ב) ואכן מהרש"ל פירש דמייתי ראי' מן דף כג:
   - ג) אבל למהרש"א נראה אשר דברי מהרש"ל דחוקין היא ואשר תוספות על מסכת נזיר סמכי
5) המשך תוספות
   - א) קשיא
     - i) בתורת כהנים משמע דר' יהודה אית לי' דאף בהנאה אסורין מדאורייתא
6) מהרש"א
   - א) כבר פירש רש"י דאיכא תנאי בקידושין דס"ל אשר אף בהנאה אסורין מדאורייתא
   - ב) ברם תוספות עדיפי להו להקשות מן תורת כהנים דהתם קאמר ר' יהודה גופי' דאסורין בהנאה מדאורייתא

תד"ה ור' שמעון נמי מיסר אסור בהנאה

בד"ה ור"ש נמי כו' דהא ר"י אית ליה בפ"ק דמס' ע"ג דאסור ליתן להם מתנת חנם כו' עכ"ל מהך דלעיל דאמר ר"י דברים ככתבן ואסור ליתן להם מתנת חנם ה"מ לאקשויי כן וכ"ה בתוס' פרק כ"ה (אלא דעיקר מלתיה שם בעובד כוכבים מביאה מפ"ק דמס' ע"ז) [אלא דמוסיפין שם "ועל זה מביאה מפ"ק דמס' ע"ז"] וק"ל {עיין הגהות שונות באחרונים} וק"ל:

בא"ד לא אתי חזקיה כר"מ דלר"מ פשיטא לן לעיל מדאצטריך למשרי כו' עכ"ל דלא ניחא להו כפרש"י לקמן בשמעתין דחזקיה מצי סבר כר"מ ואצטריך קרא להקדים נתינה כו' דהא פשיטא לן לעיל לר"מ מדאצטריך למשרי כו' ולא ה"ל לתלמודא לישתמט מלמימר לחזקיה דאצטריך אליבא דר"מ להקדים נתינה כו' אלא ע"כ דלכ"ע ליכא למימר הכי לר"מ וכמ"ש התוס' לעיל בשם ר"י דלר"מ נמי הוה ידעינן מסברא לאקדומי כו' ודו"ק:

1) הקדמה א'
   - א) לר' אבהו לא יאכל בחולם בין איסור אכילה בין איסור הנאה במשמע
   - ב) לחזקי' לא יאכל בחולם אין משמעו אלא איסור אכילה
2) הקדמה ב' מבוססת על גמרא דף כא:
   - א) לר' יהודה
     - i) "לגר אשר בשעריך" לגבי נבילה אתיא למילף דדברים ככתבן
     - ii) כלומר דנתינה דנבילה מותרת דיקא לגר ולא לנכרי
   - ב) ר' מאיר
     - i) לית לי' דדברים ככתבן מיהת אית לי' דצריך לאקדומי
     - ii) משמעו של לאקדומי אינו מענינו עכשיו
3) הקדמה ג'
   - א) שאלה
     - i) כיון דר' מאיר לית לי' דדברים ככתבן
     - ii) האם מוכרח אשר לר' מאיר
       - (1) "לגר אשר בשעריך" אתיא להיתר הנאה
       - (2) ולמילף שיטת ר' אבהו אשר לא יאכל איסור הנאה משמע אי לאו דפרט לך קרא להיתירא
   - ב) תשובה
     - i) רש"י
       - (1) לעולם אימא לך דר' מאיר בשיטת חזקי' אזיל ולכן הייתי מתיר נבילה בהנאה אף בלי "לגר אשר בשעריך"
       - (2) ואיצטריך "לגר אשר בשעריך" לאקדומי
   - ג) תוספות

i) ר' מאיר אסברא קא סמיך ולא איצטריך קרא לאקדומי

ii) ולכן מוכרח דלר' מאיר אתיא קרא למילף שיטת ר' אבהו

4) מהרש"א

א) מסייע להו לתוספות

ב) הא דלא אשתמט שום מאן דאמר אשר חזקי' מצי סבר כר' מאיר ודר' מאיר איצטריך קרא לקדימה

5) גמרא דידן

א) קשיא לר' אבהו

i) לגבי גיד הנשה כתיב לא יאכלו בחולם

ii) ואפילו הכי תנן דשולח אדם ירך לנכרי וגיד הנשה בתוכו

ב) תירוץ כמבואר ברש"י ובמהרש"א

i) משנה כר' יהודה אתיא דאית לי' דכשהותרה נבילה בהנאה הותר נמי גידה בהנאה

ii) ואכן ר' שמעון פליג ואית לי' דגיד הנשה אסור בהנאה

6) תוספות

א) קשיא

i) ר' יהודה אית לי' במסכת עבודה זרה דאסור לשלוח ירך לנכרי וגיד בתוכו

ii) והיאך מצית לאוקמא כוותי' משנה דמתיר לאדם לשלוח ירך לנכרי

7) מהרש"א

א) יכולין היו למייתי סייעתא דר' יהודה אוסר לשלוח ירך לנכרי מהא דקבענו דר' יהודה בנבילה קסבר דדברים ככתבן ודנתינה מותרת רק לגר ולא לנכרי

ב) ואכן בפרק כל הבשר כתבו

i) ר' יהודה אומר דדברים ככתבן ואסור ליתן לכנעני עובד כוכבים מתנת חנם

ii) ועל זה מביאה [במסכת עבודה זרה]

8) המשך תוספות

א) קשיא לחזקי'

i) אמאי אית לי' לר' שמעון דגיד הנשה אסור בהנאה הגם דכתיב לא יאכל בחולם

ב) תירוץ

i) אין הכי נמי

(1) דמוכרח אשר חזקי' לא מצי סבר כר' שמעון

ii) ולא זו בלבד אלא אף זו

(1) דקבענו לתוספות אשר אף ר' מאיר לא מצי סבר כחזקי'

9) מהרש"א

א) שים לב דלעיל קבענו דמיהת אליבא דרש"י מצי ר' מאיר סבר כחזקי'

תד"ה והרי דם

בד"ה והרי דם כו' כשהותר בהמה דמה נמי הותרה כו' עכ"ל ר"ל כשהותרה נבילה ונקטו בהמה במקום נבילה דדמה בכלל בשר בהמה הוא וק"ל:

1) גמרא
   - א) קשיא
     - i) כתיב לא תאכל דם בחולם ואף על פי כן קתני דדם מותר בהנאה
     - ii) ותיקשי לר' אבהו דאית לי' אשר לא יאכל בחולם בין איסור אכילה בין איסור הנאה במשמע
2) תוספות
   - א) קשיא
     - i) קבענו בדף כב. בתד"ה היא וחלבה
       - (1) דכשהקשו בגמרא קושיא דומה לגבי גיד הנשה
       - (2) תירצו "כשהותרה נבילה היא חלבה וגידה הותרה"
     - ii) ואמאי לא משני ככה גם לגבי דם: כשהותרה **בהמה** דמה נמי הותר
3) מהרש"א
   - א) תוספות מקשי בלשון "כשהותרה **בהמה**" במקום "כשהותרה **נבילה**"
   - ב) משום דכיוונו למימר
     - i) כשהותר איסור הנאה דנבילה לבהמה
     - ii) דם שהוא חלק הבהמה נמי הותר מן איסור הנאה שלו

תד"ה מועלין בהן

בסיוע ר' צבי ברכה וחבורה שלו

בד"ה מועלין בהן כו' ה"ג מ"ט אין מועלין ואמתני' קאי דקתני דם בתחלה כו' עכ"ל לכאורה לא היו צריכים לפרושי דקאי אאין מועלין בתחלה דמתני' אלא דקאי אברייתא דאיירי בשיצא לנחל קדרון דלכ"ע אין מועלין מן התורה וקאמר מ"ט אין מועלין בו מה"ת וכן מוכחת הסוגיא דפ' הוציאו לו דקאי התם איוצאין לנחל קדרון דלא מייתי שם כלל הא דדם בתחלה אין מועלין בו ואפ"ל דניחא להו לפרש ההיא סוגיא דמס' מעילה דאמתני' קאי דקתני גבי דם בתחלה לכ"ע אין מועלין דאי אברייתא הוה משמע דאאין מועלין דקאמרי חכמים קאי וליתא דהא ר"מ ור"ש נמי לא פליגי אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אינהו נמי סברי דאין מועלין ודו"ק:

1) הקדמה א'
   - א) "דם שנעשה מצותו" משמעו דם לאחר זריקה שיוצא ממקדש לנחל קדרון
   - ב) "דם בתחלתו" משמעו דם לפני זריקה
2) הקדמה ב'
   - א) "אין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו"
   - ב) כלומר דאין מועלין בדם לאחר זריקה
3) הקדמה ג'
   - א) משנה במסכת מעילה
     - i) ר' שמעון
       - (1) רישא
         - (א) דם בתחלתו אין מועלין בו
       - (2) סיפא
         - (א) מועלין בדם [לאחר זריקה] שיצא ממקדש לנחל קדרון
         - (ב) כדי להתאים לסיפא עם כלל דאין לך דבר וכו' מוכרח דכלל משתעי במעילה דאורייתא ודסיפא משתעי במעילה דרבנן

כלל אין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו	אין מועלין בדם לאחר זריקה **מדאורייתא**
רישא דמשנה לר' שמעון	דם בתחלתו אין מועלין בו
סיפא דמשנה לר' שמעון	דם לאחר זריקה מועלין בה **מדרבנן**

4) הקדמה ד'
   - א) ברייתא במסכת מעילה
     - i) ר' מאיר ור' שמעון – מועלין בדמים
     - ii) חכמים – אין מועלין בדמים

כלל אין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו	אין מועלין בדם לאחר זריקה מדאורייתא
רישא דמשנה לר' שמעון ולית מאן דפליג	דם בתחלתו אין מועלין בו
סיפא דמשנה לר' שמעון ולית מאן דפליג	דם לאחר זריקה מועלין בה מדרבנן
ברייתא לר' מאיר ור' שמעון	**מועלין בדמים**
ברייתא לחכמים	**אין מועלין בדמים לאחר זריקה**

ב) כיון דר' שמעון במשנה אית לי' דדם בתחלתו אין מועלין בו מוכרח דבברייתא פליגי באלו מועלין דרבנן בדם לאחר זריקה

כלל אין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו	אין מועלין בדם **לאחר זריקה מדאורייתא**
רישא דמשנה לר' שמעון	דם בתחלתו אין מועלין בו
סיפא דמשנה לר' שמעון	דם לאחר זריקה מועלין בה מדרבנן
ברייתא לר' מאיר ור' שמעון	מועלין בדמים **לאחר זריקה מדרבנן**
ברייתא לחכמים	אין מועלין בדמים **לאחר זריקה אפי' דרבנן**

5) תוספות

א) הקדמה א'

i) גמרא במסכת מעילה

(1) מקשין "מאי טעמא דמאן דאמר אין מועלין" ומתרצין "אמר קרא וכו" למילף דאין מועלין מדאורייתא

(2) מהא דקאמרי בגמרא "מאי טעמא דמאן דאמר" משמע דבמחלוקת שנוי' ומהא דמייתי קרא מוכח דבמעילה דאורייתא פליגי

ב) הקדמה ב'

i) לית מחלוקת בענין דידן חוץ מפלוגתא דר' שמעון ור' מאיר מצד אחד וחכמים מצד שני בברייתא

ii) וקבענו דברייתא בדם לאחר זריקה משתעי

ג) הקדמה ג'

i) נמצא לכאורה דר' שמעון אית לי' דמועלין מדאורייתא בדם לאחר זריקה

ד) קשיא

i) הרי קבענו דבדם לאחר זריקה לא פליגי אלא מדרבנן

ה) תירוץ

i) בגמרא גרסינן מאי טעמא ~~דמאן דאמר~~ דאין מועלין וקאי על רישא דמשנה דקתני דדם בתחלתו לכולי עלמא אין מועלין בו ולא קאי אברייתא דאיירי בדם לאחר זריקה

6) מהרש"א

א) קשיא

i) השתא דקבענו דבגמרא גרסינן מאי טעמא דאין מועלין

(1) אמאי לא קאמרי תוספות אשר "מאי טעמא" דגמרא על ברייתא לגבי דם לאחר זריקה קאי ומקשה מאי טעמא דר' מאיר ור' שמעון וחכמים כולן בברייתא קסברי **דמדאורייתא** אין מועלין בדם לאחר זריקה

ii) וזאת עדיף דבסוגיא דומה במסכת יומא דף נט. לא דנין התם אלא בדם היוצא

ב) תירוץ

i) הגם דקבענו דלא גרסינן "דמאן דאמר" כשמקשין בגמרא מאי טעמא דאין מועלין

ii) מכל מקום

(1) אלו נוקים הך "מאי טעמא דאין מועלין מדאורייתא" אברייתא

(א) הייתי אומר דבגמרא מכוונים דיקא לחכמים דמשתמשין בברייתא בלשון "אין מועלין" ולא לר' מאיר ור' שמעון דמשתמשין בלשון "מועלין" הגם דכוונתן דמועלין דיקא מדרבנן

(ב) וזאת לא יתכן דהרי קבענו דלכולי עלמא אין מועלין מדאורייתא בדם לאחר זריקה ודלכן קושיית מאי טעמא נחית גם לר' מאיר ור' שמעון

iii) מה שאין כן

(1) אלו קאי ארישא דמשנה דדם בתחלתו דלא מיתני בה שום מאן דמשתמש במלה "מועלין"

(2) מסתבר ביותר אשר שאלת "מאי טעמא אין מועלין" אתיא לכולי עלמא

תד"ה ואימא כמים הניסכים על גבי המזבח

מהרש"ל

בד"ה ואימא כמים כו' לא פריך למילף כו'. נ"ב פירוש דאין סברא למדרש הפסוק דוקא כמים הנסכים על גבי המזבח אפילו לחומרא דסתם מים כתיב ורובן אין נסכין אלא שלא תידוק מינה להיתירא הוא דפריך ודו"ק:

מהרש"א

בד"ה ואימא כמים הנסכין כו' דממילא ידעינן מלא תאכל כו' עכ"ל ר"ל דלא תימא דע"כ היקשא להיתרא אתי דמה מים מותרין כו' דאי לאיסורא כמים הניסכין כו' לא לכתוב היקשא כלל וממילא ידעינן ליה מלא תאכל ואהא תירצו דמ"מ פריך שפיר דלא מצי למילף מהיקשא להיתרא כיון דבמשמעות ההיקש דכמים לא משמע טפי להתירא מלאיסורא ודברי מהרש"ל בזה אין מובנים לי ואין להאריך ודו"ק:

1) גמרא
   - א) לר' אבהו לא תאכל בחולם בין איסור אכילה בין איסור הנאה במשמע
   - ב) קשיא
     - i) הרי בדם כתיב לא תאכל ואף על פי כן מותר בהנאה
   - ג) תירוץ
     - i) שאני דם דאיתקש למים
   - ד) קשיא
     - i) אימא דאיתקש למים המתנסכים על גבי המזבח דאסורין בהנאה
2) שאלת תוספות לפי הבנת מהרש"ל ומהרש"א תרוייהו
   - א) האם כיוונו בגמרא להקשות דהוה לן למילף איסור הנאה לדם בהיקש למים המתנסכים על גבי המזבח
3) תשובת תוספות לפי הבנת מהרש"ל
   - א) לא
     - i) דלא מצינו למילף איסור הנאה בדם מן מים בהיקש למים מן מים המתנסכים על גבי מזבח
     - ii) דהרי רוב מים מותרין בהנאה
4) תשובת תוספות לפי הבנת מהרש"א
   - א) לא
     - i) דהרי
       - (1) במהלך ר' אבהו קיימינן דלא יאכל בחולם איסור הנאה משמע כל היכא דלא פרט לך קרא להיתירא
       - (2) והכא לא פרט לך קרא להיתירא דהרי מהיקש למים ליכא למילף היתירא מחמת דאיכא נמי מים המתנסכין דאסורין בהנאה
5) המשך תוספות בין למהרש"ל בין למהרש"א

א) שאלה

i) אם כן האיך ננמק קושיא דגמרא

ב) תשובה

i) מקשין

(1) דלית למילף היתר הנאה מן היקש למים מחמת דאיכא נמי מים דאסורין בהנאה

(2) ולכן לא הושבת איסור הנאה שיוצא מן לא יאכל בחולם אליבא דר' אבהו

(3) ותיקשי הא דבקושטא דם מותר בהנאה

דף כב:

תד"ה סד"א בשרו אין עורו לא

בד"ה סד"א בשרו כו' דאצטריך בשרו אף על גב דעבדיה כעין בשר כו' עכ"ל דהיינו אף לאחר ששחטו דלא נימא דאיירי קרא דוקא היכא דמשקל [דנסקל] ולאוסרו בהנאה ע"ש וק"ל:

1) גמרא
   - א) קשיא
     - i) חזקי' ור' אבהו ס"ל תרוייהו דלא יאכל בצירי איסור הנאה משמע
     - ii) לגבי שור הנסקל כתיב לא יאכל את בשרו בצירי
     - iii) ותיקשי הא דאיצטריך "בעל השור נקי" לאסור שור הנסקל בהנאה
   - ב) תירוץ
     - i) איצטריך לאסור הנאת עורו דסלקא דעתך אמינא דעורו לא נכלל ב"בשרו"
2) תוספות
   - א) קשיא
     - i) ולא לכתוב בשרו ולא נצטרך לבעל השור נקי
   - ב) תירוץ כמבואר במהרש"א
     - i) איצטריך בשרו להורות דאסור בהנאה אף היכא דלא נסקל אלא נעשה כעין בשר כלומר שנשחט

תד"ה לכם למה לי כדתניא

גמרא

והרי ערלה דרחמנא אמר ערלים לא יאכל. ותניא: ערלים לא יאכל אין לי אלא איסור אכילה, מנין שלא יהנה ממנו שלא יצבע בו ולא ידליק בו את הנר תלמוד לומר וערלתם ערלתו ערלים לא יאכל לרבות את כולם טעמא דכתב רחמנא וערלתם ערלתו ערלים הא לאו הכי הוה אמינא איסור אכילה משמע איסור הנאה לא משמע לעולם לא יאכל משמע בין איסור אכילה בין איסור הנאה ושאני התם דכתיב לכם ואיצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וכתב לכם שלכם יהא קמשמע לן ואלא השתא דכתיבי הנך קראי לכם למה לי לכדתניא לכם לרבות את הנטוע לרבים ...

תוספות

לכם למ"ל לכדתניא - הקשה הר"י מקורבל אמאי איצטריך ג' ערלים ליכתוב תרי ערלים לצביעה והדלקה ועל כרחך אתי' לכם לנטוע לרבים דאי להיתר הדלקה אתא לא לכתוב לכם ולא חד מהנך ערלים ונאסור מלא יאכל הנאה ומחד ערלים צביעה ולהדלקה אין קרא לאסור

ואין לומר דמלא יאכל משמע לאסור אפילו צביעה והדלקה ואי הוה כתיב לא יאכל וחד ערלים הוה אסרינן מלא יאכל כל הנאה וערלים לשום דרשה והא דמצרכי' קראי לצביעה והדלקה היינו משום דכתב לכם דלכם משמע להתיר כל הנאה ולהכי אי הוה כתיב תרי ערלים ולכם הוה שרינן הדלקה [דהרי] אי אפשר לומר כן דמלא יאכל לא שמעינן צביעה דהא חזותא בעלמ' הוא כדאמר בהגוזל

מהרש"ל

תוס' בד"ה לכם למה לי כו' לא ליכתב לכם נ"ב ואף שאין משיבין הארי מ"מ תורה היא ואמינא דלק"מ דאי לא הוה כתב אלא ב' ערלים ולכם אדרבה הייתי אומר לכם הוא בא לנטוע לרבים וחד ערלים לאיסור הנאה שלא תאמר לכם כתיב וקשרי וחד לאיסור צביעה ולהדלקה לא הוה קרא לאיסור וממילא שרי כמו שהוא גופיה כתב אח"כ ... ודו"ק.

מהרש"א

בד"ה לכם למ"ל כו' לכתוב תרי ערלים כו' דאי להיתר הדלקה אתי לא לכתוב לכם כו' עכ"ל כתב מהרש"ל תירוץ בזה דאי לא הוה כתיב אלא ב' ערלים ולכם אדרבה הייתי אומר לכם בא לנטוע וחד ערלים לאיסור הנאה שלא תאמר לכם כתיב עכ"ל ע"ש ויש להגיה על דבריו דתרי ערלים נמי אלו כתיבי לאו משום שלא תאמר לכם כתיב דא"נ לא הוה כתיב רק חד ערלים הייתי אומר לכם אתי לנטוע לרבים אלא דהשתא ניחא אית לן למימר הכי ד{בחד ערלים} לא הוה ידעינן נמי איסור בצביעה וההוא חד ערלים לאיסור הנאה דאי לא הוה כתיב ערלים כלל הייתי אומר לכם כתיב להתיר אף הנאה וללמוד תורה אני צריך ליישב דברי הר"י מקורביל דסברתו הוא דאי הוה כתיב לא יאכל ותרי ערלים אי הוה אתי לכם לנטוע לרבים ודאי דאתיין כולהו מתלתא קראי חד לא יאכל ותרי ערלים וכן אי הוה כתיב לא יאכל וחד ערלים אי הוה אתי לכם לנטוע לרבים ודאי דאתיין לא יאכל וחד ערלים לאסור תרתי דהיינו הנאה וצביעה דליכא למימר דאי לא כתיב ערלים ה"א דלכם אתי למעוטי חדא דמ"מ השתא דכתיבי (הרי) [הני] תרי קראי איכא [למימר] דלכם לנטוע

לרבים אתי אלא דע"כ משום דאיכא למימר דלכם לא אתי לנטוע לרבים ואי הוה כתיבי לא יאכל ותרי ערלים ה"א דליכא תלתא קראי משום דלכם מפקא ליה ממשמעות דלא יאכל ולא הוה רק ב' קראי דהיינו תרי ערלים ולא נאסור רק הנאה וצביעה והותרה הדלקה ואהא קשיא להו שפיר דע"כ לית לן למימר הכי אלא דאתי לכם לנטוע לרבים וא"כ הוה תלתא קראי לאיסורא דאל"כ לא ליכתוב ולא חד כו' וכן אי הוה כתוב לא יאכל וחד ערלים {ולכם} אי אתי לנטוע לרבים הרי תרי קראי איכא ואי קאתי למעוטי לא לכתוב ערלים ולא לכם ודו"ק:

בא"ד הוה אסרינן מלא יאכל כל הנאה וערלים לשום דרשה והא כו' עכ"ל ר"ל דע"כ הוה מוקמינן חד ערלים לשום דרשה דהא מלא יאכל כולהו נפקא אבל [באם] מלא יאכל לא נפקא רק איסור הנאה לית לן לאוקמא ההוא חד ערלים לשום דרשה כיון דאיכא לאוקמא לאסור צביעה וכן בתרי ערלים אפילו לפי סברתם דהשתא ליכא לאוקמי חד מהן לשום דרשה כיון דחד מינייהו לגופיה אתי לאיסור אידך נמי לאיסור אתי דתרתי לשום דרשה ודאי דלא ידעינן לאוקמא בהו וכן לפי האמת בתלתא ערלים לא ידעינן בהו שום דרשה בכולהו ומדהאי אתי לאיסור האי נמי לאיסור אתי אלא אי הוה כתיב רק חד ערלים יש לבעל דין לחלוק למימר דע"כ דאתי לשום דרשה לפום סברא דהשתא דלאיסורא לא צריך קרא כיון דאתיין כולהו מלא יאכל ואהא כתבו דא"א לומר כן כו' ודו"ק:

1) הקדמה א'
   - א) תוספות בד"ה מנין שלא יצבע
     - i) אף לאחר דידעינן מכח איזו דרשה אשר ערלה אסור בהנאה
       - (1) איצטריך דרוש מיוחד למילף דערלה אסור נמי בצביעה
         - (א) דס"ד דשרי כיון דלא הוי אלא חזותא בעלמא
       - (2) ואיצטריך נמי דרוש מיוחד אשר ערלה אסור בהדלקה
         - (א) דס"ד דשרי כיון דהוי דרך ביעורו
2) הקדמה ב'
   - א) בין לר' אבהו בין לחזקי' לא יאכל בצירי איסור אכילה ואיסור הנאה במשמע
3) ברייתא
   - א) מחמת דכתיב ערלה שלש פעמים
   - ב) אסור ערלה בהנאה ובצביעה ובהדלקה
4) גמרא
   - א) קשיא לר' אבהו וחזקי'
     - i) אמאי איצטריך ערלים לאיסור הנאה
     - ii) הרי בערלה לא יאכל בצירי כתיב
   - ב) תירוץ
     - i) שאני התם דכתיב לכם סד"א שלכם יהא קמ"ל
   - ג) קשיא כמבואר ברש"י

i) "ואלא השתא דכתיבי כל הני קראי לאסרוי'

ii) לכם דמשמע היתירא למה לי"

ד) תירוץ

i) לכם משמיענו דין נטוע לרבים

ii) פרטי דין נטוע לרבים אינן מענינו

5) תוספות – קשיא דר"י מקורבל

א) לשון קושיא דר"י מקורבל

i) הקשה הר"י מקורבל אמאי איצטריך ג' ערלים ליכתוב תרי ערלים לצביעה והדלקה

ב) ביאור

i) אמאי איצטריך לא יאכל וג' ערלים ולכם

ii) בלא יאכל ותרי ערלים ולכם סגי

iii) דהרי

(1) מן לא יאכל בצירי הייתי יודע איסור הנאה

(2) והייתי מוקים חד ערלים לצביעה ואידך להדלקה

6) מהרש"ל – קשיא לר"י מקורבל

א) לשון קושיית מהרש"ל

i) ואף שאין משיבין הארי מ"מ תורה היא ואמינא דלק"מ דאי לא הוה כתב אלא <u>ב' ערלים</u> ולכם אדרבה הייתי אומר לכם הוא בא לנטוע לרבים וחד ערלים לאיסור הנאה שלא תאמר לכם כתיב וקשרי וחד לאיסור צביעה ולהדלקה לא הוה קרא לאיסור וממילא שרי כמו שהוא גופיה כתב אח"כ ... ודו"ק.

ב) ביאור לקושיית מהרש"ל – חלק א'

i) הי לך ב' מהלכים בגמרא

ii) מהלך א' – "לכם לנטוע לרבים אתא"

(1) אף בלי ערלים הייתי נוקט אשר לכם לגבי ערלה מילף נטוע לרבים ולא היתר הנאה

(2) ר"י מקורבל במהלך זה אזיל ולכן מקשה

(א) אלו לא כתב אלא תרי ערלים ולכם

(ב) כיון דאף בלי למימסך על ערלים הייתי נוקט אשר

(i) לכם לנטוע לרבים אתא

(ii) ולא יאכל איסור הנאה במשמע דהרי לכם לא משמיע היתר הנאה

(ג) מובן דאישתיירי

(i) חד ערלים לאיסור צביעה

(ii) ואידך ערלים לאיסור הנאה

iii) מהלך ב' – "לכם להיתר הדלקה אתא"

(1) אלו לא כתב ערלים כל עיקר

(א) הייתי אומר אשר לכם בערלה להיתר הנאה אתא

(ב) כלומר להשבית משמעות איסור הנאה של לא יאכל בצירי

(2) ולכן

(א) **אלו לא כתב אלא ב' ערלים**

(i) הייתי אומר

1. דאיצטריך חד ערלים למילף אשר אכן לכם לנטוע לרבים אתא

2. ושלכן משמעות איסור הנאה של לא יאכל במקומו עומד

(ii) והייתי מוקים אידך ערלים לאיסור צביעה

(3) ונמצא דלא אייתר ערלים לאיסור הדלקה ומופרכת קושיית ר"י מקורבל

ג) ביאור לקושיית מהרש"ל – חלק ב'

i) ניהדר ללשון קושיא דגמרא כמבואר ברש"י

(1) קשיא

(א) "ואלא השתא דכתיבי כל הני קראי לאסרוי'

(ב) לכם דמשמע היתירא למה לי"

(2) תירוץ

(א) לכם משמיענו דין נטוע לרבים

ii) הרי מוכח דבגמרא סומכין על ערלים למילף אשר לכם לנטוע לרבים אתא

iii) ומבואר אשר מהלך ב' – לכם להיתר הדלקה אתא – צודקת ואשר קושיית ר"י מקורבל מופרכת

7) מהרש"א – הגהה בדברי מהרש"ל

א) לשון מהרש"א

i) כתב מהרש"ל תירוץ בזה **דאי לא הוה כתיב אלא ב' ערלים ולכם** אדרבה הייתי אומר לכם בא לנטוע וחד ערלים לאיסור הנאה שלא תאמר לכם כתיב עכ"ל ע"ש ויש להגיה על דבריו דתרי ערלים נמי אלו כתיבי לאו משום שלא תאמר לכם כתיב דא"נ לא הוה כתיב רק חד ערלים הייתי אומר לכם אתי לנטוע לרבים אלא דהשתא ניחא אית לן למימר הכי ד{בחד ערלים} (ד)לא הוה ידעינן נמי איסור בצביעה וההוא חד ערלים לאיסור הנאה דאי לא הוה כתיב ערלים כלל הייתי אומר לכם כתיב להתיר אף הנאה

ב) הקדמה לקושיית מהרש"א

i) לכאורה כיוון מהרש"ל באומרו "דאי לא הוה כתיב אלא ב' ערלים ולכם"

ii) אשר למהלך מהרש"ל דלהיתר הדלקה אתא

(1) דיקא היכא דכתיב ב' ערלים ולכם

(א) הייתי מוקים חד ערלים לנטוע לרבים

(ב) כדי לקבוע אשר לא יאכן אכן איסור הנאה משמע

ג) קשיא למהרש"ל

i) מצד הסברא משמע

(1) דלמהלך "להיתר הדלקה אתא"

(א) אף אלו לא כתב אלא חד ערלים ולכם

(ב) הייתי מוקים הך חד ערלים להוכיח אשר לכם לנטוע לרבים אתא ולא להשבית כח איסור של לא יאכל בצירי

ii) ודלא שאני דינו של חד ערלים ולכם מן דינו של ב' ערלים ולכם אלא בזה

(א) דהיכא דאיכא ב' ערלים ולכם

(i) הייתי אומר דאייתר חד ערלים מיהת לאיסור צביעה ודיקא לאיסור הדלקה ליכא ערלים

(ב) והיכא דליכא כי אם חד ערלים ולכם

(i) הייתי אומר דלא אייתר ערלים אפילו לאיסור צביעה

ד) תירוץ

i) צריכין להגיה דברי מהרש"ל לנמק

(1) דהיינו טעמא דהדגיש אופן של ב' ערלים ולכם

(2) משום דבאופן זה משתעי ר"י מקורבל בקושייתו

8) מהרש"א – תירוץ לקושיית מהרש"ל על שיטת ר"י מקורבל

א) לשון מהרש"א

i) וללמוד תורה אני צריך ליישב דברי הר"י מקורביל דסברתו הוא דאי הוה כתיב לא יאכל ותרי ערלים אי הוה אתי לכם לנטוע לרבים ודאי דאתיין כולהו מתלתא קראי חד לא יאכל ותרי ערלים וכן אי הוה כתיב לא יאכל וחד ערלים אי הוה אתי לכם לנטוע לרבים ודאי דאתיין לא יאכל וחד ערלים לאסור תרתי דהיינו הנאה וצביעה דליכא למימר {כשיטת מהרש"ל} דאי לא כתיב ערלים ה"א דלכם אתי למעוטי חדא {כלומר דלהשבית כח היתירא של לכם איצטריך להשתמש בחד ערלים ולכן אימעוט איסורא מן "חדא" דהיינו הדלקה} דמ"מ השתא דכתיבי (הרי) [הני] תרי קראי איכא [למימר] דלכם לנטוע לרבים אתי

ב) ביאור

i) הי לך מהלך ר"י מקורבל אשר בגללו מקשה דבתרי ערלים ולכם סגי

ii) צודק מהרש"ל בעיקר מהלך שלו

(1) דאלו כתב לכם ולא ערלים

(2) הייתי נוקט אשר לכם להיתר הנאה אתא להשבית כחו דאיסורא של לא יאכל

iii) ברם

(1) אלו כתיב לכל הפחות חד ערלים

(2) מספיק האי ערלים לגלות

(א) דלגבי ערלה לא נוקטין אשר לכם להיתר הנאה אתא

(ב) אלא דנוקטין להיפוך אשר לכם לנטוע לרבים אתא

(3) ולכן

(א) אף בלי השתמשות בערלים

(i) לא יאכל איסור הנאה משמע ולא אתא לכם להיתר הנאה

(ii) והך ערלים אכתי אייתר למילף איסור צביעה

iv) ומובן נמי

(1) דהיכא דאיכא תרי ערלים מכ"ש דמספיקין לגלות למפרע דנוקטין דלכם לנטוע לרבים אתא

(2) ודלכן אישתיירי הני תרי ערלים לאיסור צביעה ואיסור הדלקה

9) המשך דברי ר"י מקורבל ומהרש"א

א) לשון ר"י מקורבל

i) דאי להיתר הדלקה אתא לא לכתוב לכם ולא חד מהנך ערלים ונאסור מלא יאכל הנאה ומחד ערלים צביעה ולהדלקה אין קרא לאסור

ב) לשון מהרש"א

i) אלא דע"כ משום דאיכא למימר {דלהיתר הדלקה אתא כלומר דשיטת מהרש"ל צודק} דלכם לא אתי לנטוע לרבים ואי הוה כתיבי לא יאכל ותרי ערלים ה"א דליכא תלתא קראי משום דלכם מפקא ליה ממשמעות דלא יאכל ולא הוה רק ב' קראי דהיינו תרי ערלים ולא נאסור רק הנאה וצביעה והותרה הדלקה

ii) ואהא קשיא להו שפיר דע"כ לית לן למימר הכי אלא דאתי לכם לנטוע לרבים וא"כ הוה תלתא קראי לאיסורא דאל"כ לא ליכתוב ולא חד כו' [כלומר לא לכתוב לכם ולא חד מהנך ערלים ונאסור מלא יאכל הנאה ומחד ערלים צביעה[,]ולהדלקה אין קרא לאסור]

ג) ביאור

i) ר"י מקורבל מוכיח דלא יתכן למיזל בשיטת "לכם להיתר הדלקה אתא" לפי הבנת מהרש"ל

ii) דאם כן "לא ליכתוב לכם וחד מהני [תרי] ערלים"

iii) כלומר

(1) דאלו כתב תרי ערלים ולכם מוכרח דהייתי אומר אשר הדלקה אסור

(2) דהייתי טוען

(א) אשר אלו הדלקה מותר תיקשי "דלא ליכתוב לכם וחד מהני תרי ערלים"

(ב) דהרי אלו כתב חד ערלים ולא לכם

(i) מן לא יאכל בצירי הייתי יודע איסור הנאה דהרי קיימינן בדליכא לכם

(ii) מן הך ערלים הייתי יודע איסור צביעה

(iii)ומן הא דליכא עוד ערלים להדלקה הייתי יודע היתר הדלקה

10) המשך מהרש"א

א) לשון מהרש"א

i) וכן אי הוה כתוב לא יאכל וחד ערלים {ולכם} אי אתי לנטוע לרבים הרי תרי קראי איכא ואי קאתי למעוטי לא לכתוב ערלים ולא לכם

ב) ביאור

i) קבענו אשר אלו כתב חד ערלים ולכם

(1) לשיטת ר"י מקורבל הייתי אומר דאיכא איסור הנאה ואיסור צביעה וליכא איסור הדלקה

(2) ולשיטת מהרש"ל הייתי אומר דאיכא איסור הנאה וליכא לא איסור צביעה ולא איסור הדלקה

ii) הי לך ראי' לשיטת ר"י מקורבל בדומה לראי' בו הוכיח אשר שיטתו בב' ערלים ולכם צודק

(1) דהיינו

(א) אלו כתב חד ערלים ולכם מוכרח דהייתי אומר אשר צביעה אסור

(ב) דהייתי טוען

(ג) דאלו בלכם וחד ערלים ליכא לא איסור צביעה ולא איסור הדלקה

(ד) הוה מספיק לתוצאה זו שלא למיכתב לא ערלים ולא לכם

(i) דהרי הוכחנו לעיל אשר באופן זה

(ii) לא יאכל הוה מילף איסור הנאה דהרי ליכא לכם להשבית איסורו

(iii)וליכא ערלים למילף לא איסור צביעה ולא איסור הדלקה

iii) וכה מתבארת לשון מהרש"א

(1) וכן אי הוה כתוב לא יאכל וחד ערלים {ולכם} אי אתי לנטוע לרבים {כלומר לשיטת ר"י מקורבל דאכתי אייתר ערלים לאיסור אף לאחר דמגלה אשר לכם לנטוע לרבים אתא} הרי תרי קראי איכא {כלומר לא יראה וחד ערלים דלשיטת ר"י מקורבל אכתי אייתר להשתמש בו} ואי {כלומר דאי} קאתי {לכם} למעוטי {הך ערלים שלא להשתמש בו לאיסור צביעה} לא לכתוב ערלים ולא לכם {דאז פשיטא דאיכא איסור הנאה וליכא לא איסור צביעה ולא איסור הדלקה}

11) המשך דברי ר"י מקורבל – קושיית "לשום דרשה" ותירוץ "דאי אפשר לומר כן"

א) לשון **קושיית** "לשום דרשה" דר"י מקורבל

i) ואין לומר דמלא יאכל משמע לאסור אפילו צביעה והדלקה ואי הוה כתיב לא יאכל וחד ערלים הוה אסרינן מלא יאכל כל הנאה וערלים לשום דרשה והא דמצרכי' קראי לצביעה והדלקה היינו משום דכתב לכם דלכם משמע להתיר כל הנאה ולהכי אי הוה כתיב תרי ערלים ולכם הוה שרינן הדלקה

ב) לשון **תירוץ** "דאי אפשר לומר כן" דר"י מקורבל

i) [ד]אי אפשר לומר כן דמלא יאכל לא שמעינן צביעה דהא חזותא בעלמ' הוא כדאמר בהגוזל

ג) ביאור מהרש"א

i) קשיא ד"לשום דרשה"

(1) ואם תאמר מנא לך דאלו כתב חד ערלים בלא לכם הייתי מתיר הדלקה

(א) הרי מחמת דליכא לכם פשיטא אשר לא יאכל איסור הנאה משמע

(ב) ויכול להיות דכיון דאיכא איסור הנאה ממילא אסורין נמי צביעה והדלקה אף בלי ערלים כל עיקר

(ג) והך חד ערלים הייתי מוקים לשום דרשה

ii) תירוץ "דאי אפשר לומר כן"

(1) לא יתכן למיזל בשיטה זו

(2) דהרי קבענו בהקדמה

(א) דמחמת דצביעה חזותא בעלמא והדלקה דרך ביעורו הוא

(ב) לא נאסרין צביעה והדלקה מן איסור הנאה כללי

(ג) ודכדי לאוסר צביעה איצטריך ערלים וכדי לאוסר הדלקה איצטריך עוד ערלים כדאמרן

12) מהרש"א בא"ד הוה אסרינן

א) הקדמה

i) מיהת קבענו מקושייתו דר"י מקורבל

(1) דאלו כתב חד ערלים

(2) והוה סבירא לן דנאסרין צביעה והדלקה מכוח איסור הנאה כללי דלא יאכל

(3) הייתי אומר דערלים איכתוב לשום דרשה

ב) קשיא

i) אף למסקנא דר"י מקורבל דאין לאסור צביעה והדלקה מכח איסור הנאה של לא יאכל

ii) נוקמא להאי חד ערלים לשום דרשה ולא לאיסור צביעה

ג) תירוץ

i) בקושיא דילי'

(1) ליכא לאוקמא לקרא לגופי' דהרי כבר נאסר צביעה ולכן פשיטא דאוקמא לשום דרשה

ii) משא"כ בתירוץ דלי'

(1) דאכתי לא נאסר צביעה ומצינו לאוקמא לקרא לגופי' לאיסור צביעה

(2) עדיף לן לאוקמא לקרא לגופי' לאיסור צביעה מלאוקמא לשום דרשה

ד) קשיא

i) תינח בדליכא כי אם חד ערלים

ii) אבל

(1) בדיש ב' ערלים אשר לקושיית ר"י מקורבל אוקמינן חד לאיסור צביעה וחד לאיסור הדלקה

(2) לאחר דכבר אוקמא לחדא לגופי' לצביעה מנלי' לאוקמא אידך גם כן לגופי' להדלקה

(3) נימא דמיהת אידך ערלים לשום דרשה אתיא

ה) תירוץ

i) אין הכי נמי אלו מצינו שום דרשה לתרוייהו יכול להיות דהוה עדיף לאוקמא הני תרתי לדרשה מלאוקים תרתי לגופי'

ii) אבל בקושטא לא ידעינן בהו דרשה לתרוייהו ועדיף לאוקים תרתי לגופי' מלאוקים חדא לגופי' וחדא לדרשה

ו) שים לב

i) אשר תירוץ זו עולה נמי לשיטת הגמרא

ii) דבדאיכא ג' ערלים

(1) אוקמינן חדא לאיסור הנאה וחדא לאיסור צביעה וחדא לאיסור הדלקה

(2) ולא אוקמינן אפילו חד מנהון לשום דרשה

דף כג.

רש"י ד"ה מערבין לנזיר

]דף כג עמוד א] בפרש"י בד"ה מערבין לנזיר כו' הואיל ואי מתשיל אנזירותיה כו' וכן לישראל בתרומה דאי בעי מתשיל כו' עכ"ל אליבא דסומכוס קאמרינן התם הכי דוקא גבי נזיר ולא בתרומה אבל לא לרבנן ודמערבין נמי בתרומה בלאו האי טעמא שרי אלא אף על גב דלא חזי להאי חזי להאי ומקרי סעודה הראויה וכמ"ש התוס' ע"ש:

תד"ה קצירכם ודף כג: גמרא ותיפוק לי' מנבילה

תוס' בד"ה קצירכם כו' וי"ל מדלא כתיב ראשית קציר וה"מ למכתב קצירך וכתיב קצירכם כו' עכ"ל ק"ק דא"כ מתרומתכם דתרתי נמי ש"מ מאי דריש ביה ולחזקיה דאמר הכא תרומתכם וקצירכם דכל ישראל מנליה הך דרשה דהתם קצירכם ולא קציר מצוה וי"ל דהיכא דאיכא למדרש דרשינן ודו"ק:

גמ' ותיפוק ליה מנבילה ס"ל כר"י דאמר דברים כו' ק"ק דאכתי ת"ל מדכתיב לכם גבי מינין טמאין לאפוקי ממשמעות דלא יאכל ע"כ דאיסור הנאה משמע ומיהו מדאיצטריך תרומתכם וקצירכם לא קשה מידי דאימא דס"ל כחזקיה דכל ישראל קאמר ודו"ק:

1) גמרא

א) ר' אבהו

i) לא יאכל בחולם או בצירי איסור אכילה ואיסור הנאה במשמע

ב) חזקי'

i) לא יאכל בחולם דיקא איסור אכילה במשמע

ii) לא יאכל בצירי איסור אכילה ואיסור הנאה במשמע

ג) קשיא לר' אבהו

i) בתרומה כתיב וכל זר לא יאכל בחולם

ii) ואפ"ה מערב זר בתרומה

ד) תירוץ

i) כתיב תרומתכם להתיר תרומה בהנאה

ה) קשיא לחזקי'

i) תרומה כבר הותרה בהנאה מדלא כתיב לא יאכל בצירי

ii) ותיקשי דאמאי איצטריך תרומתכם

ו) תירוץ

i) תרומתכם משמעו תרומה שאתם (כל ישראל) מפרישין

	תרומתכם
חזקי'	כל ישראל
ר' אבהו	היתר הנאה

ז) קשיא לר' אבהו

i) בחדש כתיב לא תאכל בחולם ואפ"ה מותר חדש בהנאה

ח) תירוץ

i) כתיב קצירכם להתיר חדש בהנאה

ט) קשיא לחזקי'

i) חדש כבר הותרה בהנאה מדלא כתיב לא יאכל בצירי

ii) ותיקשי דאמאי איצטריך קצירכם

י) תירוץ

i) קצירכם משמעו תבואה שאתם (כל ישראל) קוצרים

	תרומתכם	קצירכם
חזקי'	כל ישראל	כל ישראל
ר' אבהו	היתר הנאה	היתר הנאה

2) גמרא במסכת מנחות

א) "קצירכם" להוציא קציר מצוה

3) תוספות

א) קשיא לר' אבהו

i) מאחר דאיצטריך קצירכם להוציא קציר מצוה

ii) הרי לא אייתר למיפק מיני' היתר הנאה

ב) קשיא לחזקי'

i) במקום להשיב לעיל דקצירכם משמעו תבואה שאתם (כל ישראל) קוצרים

ii) אמאי לא השיב דאיצטריך קצירכם להוציא קציר מצוה

ג) תירוץ כמבואר בהוה אמינא דמהרש"א

i) ר' אבהו אית לי'

(1) דבין מקצירכם בין מתרומתכם מצינו למילף תרי ענינא

(2) ולכן מצינן למילף מן קצירכם היתר הנאה וגם להוציא קציר מצוה

ii) חזקי' אית לי'

(1) דבין מקצירכם בין מתרומתכם לית למידרש אלא דרשה חדא

(2) והיות

(א) דלחזקי' לא איצטריך לי' למידרש קצירכם ותרומתכם להיתר הנאה

(ב) ולתרומה לא שייך למידרש להוציא קציר מצוה

(ג) לא אייתר לי' למידרש מן תרומתכם אלא תרומה של כל ישראל

(3) השתא

(א) מחמת דאף מקצירכם לית למידרש אלא דרשה אחת

(ב) עדיף לי' למידרש לקצירכם כל ישראל בדומה לתרומתכם ולא לאוקמה בלהוציא קציר מצוה

4) מהרש"א

א) קשיא לר' אבהו

i) איזו דרשה שני' דריש מן תרומתכם

ב) קשיא לחזקי'

i) אכן מנא לי' להוציא קציר מצוה

ג) תירוץ למסקנא דמהרש"א

i) מוכרח אשר תוספות בתירוצן כיוונו למימר

ii) דחזקי' ור' אבהו תרוייהו אית להו

(1) דבין מקצירכם ובין מתרומתכם דורשין או חד דרשה או תרי דרשות

iii) השתא

(1) ר' אבהו

(א) מקצירכם דורש בין היתר הנאה בין להוציא קציר מצוה

(ב) מתרומתכם אינו דורש אלא היתר הנאה

(2) חזקי'

(א) מקצירכם דורש בין כל ישראל בין להוציא קציר מצוה

(ב) ומתרומתכם לא דריש אלא כל ישראל

5) המשך דגמרא בדף כג:

א) ההוא מרבנן אמר דר' יהושע בן לוי אית לי' אשר כל איסורין שבתורה דכי היכא דאסורין באכילה אסורין נמי בהנאה

ב) שאלה

i) מנלי' לר' יהושע בן לוי הא

6) מהרש"א שם תוספות ד"ה ותיפוק לי'

א) קשיא

i) תיפוק להו מדאיצטריך למיכתב תרומתכם לגבי תרומה וקצירכם לגבי חדש להיתר הנאה

ב) תירוץ

i) ההוא מרבנן אית לי'

(1) דהגם דר' יהושע בן לוי פליג אחזקי' ואית לי' אשר כל איסורין שבתורה דכי היכא דאסורין באכילה אסורין נמי בהנאה

(2) מכל מקום ס"ל כחזקי' אשר לא דורש תרומתכם וקצירכם להיתר הנאה

גמ' ולחזקי' כו' לא לכתוב רחמנא לא יאכל ולא בעי לכם כו' ודף כג: תד"ה ותיפוק לי' מנבילה

גמ' ולחזקיה כו' לא לכתוב רחמנא לא יאכל ולא בעי לכם כו' כתב מהרש"ל דאין לומר דאי לאו לכם הוה אסרינן אף בנזדמנו מדכתיב יהיו דא"כ ה"ל למכתב לא יאכל ולא לכתוב יהיו עכ"ל ודבריו דחוקים הם דמיהיו לא משמע רק באיסור עשה ולא יאכל איסור לאו הוא וע"ק לפי דבריו מאי תירץ חזקיה טעמא דידי נמי מהכא דאימא דאצטריך לכם לאפוקי ממשמעו דיהיו דהוה משמע אף בנזדמנו דליכא למימר דא"כ ה"ל למכתב לא יאכל {בצירי דהא לפום סברא דהשתא לא ידעינן דלא יאכל {בצירי} איסור הנאה משמע וע"כ הנראה דמיהיו לא משמע אלא בהוייתן יהיו דאסור לכתחלה דוקא ולהכי לא אצטריך לכם אלא לאפוקי ממשמעות דלא יאכל דמשמע איסור הנאה ודו"ק:

גמ' ותיפוק ליה מנבילה ס"ל כר"י דאמר דברים כו' ק"ק דאכתי ת"ל מדכתיב לכם גבי מינין טמאין לאפוקי ממשמעות דלא יאכל ע"כ דאיסור הנאה משמע ומיהו מדאיצטריך תרומתכם וקצירכם לא קשה מידי דאימא דס"ל כחזקיה דכל ישראל קאמר ודו"ק:

1) הקדמה א'
   - א) חזקי'
     - i) לא יאכל בחולם איסור אכילה במשמע
     - ii) לא יאכל בצירי איסור אכילה ואיסור הנאה במשמע אפילו בדיעבד
   - ב) לר' אבהו לא יאכל בחולם נמי איסור אכילה ואיסור הנאה במשמע אפילו בדיעבד
2) הקדמה ב'
   - א) לגבי שרצים כתיב לא יאכל בצירי וכתיב נמי לכם ויהיו
   - ב) השתא
     - i) מדכתיב "לכם" ילפינן אשר לא יאכל בצירי לגבי שרצים אין משמעו איסור הנאה
     - ii) ומדכתיב "יהיו ילפינן דשרצים מיהת אסורין בהנאה לכתחלה
     - iii) ברם אינן אסורין בהנאה בדיעבד כלומר היכא "דנזדמנו לו"
3) גמרא
   - א) קושיית מקשן לחזקי'
     - i) השתא דאמרת אשר לא יאכל בחולם אין איסור הנאה במשמע
     - ii) לכתוב לא יאכל בחולם לגבי שרצים ולא יצטרך למיכתב לכם
     - iii) ואוקי יהיו לאיסור הנאה לכתחלה
   - ב) תירוץ
     - i) איצטריך למיכתב לא יאכל בצירי ולמיכתב לכם להיתר הנאה
     - ii) מפני
       - (1) דהא גופא אשר לחזקי' לא יאכל בצירי איסור אכילה ואיסור הנאה במשמע
       - (2) מפיק משרצים דכתיב בהו לא יאכל בצירי ואיצטריך למיסמך על לכם להיתר הנאה

4) מהרש"ל

א) קשיא

i) מקשן הוה לי' להבין אליבא דחזקי'

(1) דאלו כתב לא יאכל בחולם

(א) אין הכי נמי אשר אף בלי לכם לא הי' איסור הנאה יוצא מן לא יאכל בחולם

(ב) אבל אכתי היינו צריכין ללכם כדי שלא יהא איסור הנאה **בדיעבד** יוצא מן "יהיו"

ב) תירוץ

i) מקשן קסבר

(1) אשר אלו כתב לא יאכל בחולם וגם יהיו בלי לכם

(2) הייתי אומר דלא יתכן אשר יהיו מילף איסור הנאה אפילו בדיעבד

(3) דהייתי אומר

(א) דאלו משמעו איסור הנאה אפילו בדיעבד

(ב) עדיף הוה לי' לקרא למיכתב בקיצור לא יאכל בצירי בלי לכם ולא למיכתב נמי יהיו

(ג) דהרי באופן זה לחזקי' אסור אף בדיעבד

5) מהרש"א

א) קשיא א' לתירוץ דמהרש"ל

i) יהיו עשה היא ואיסור הנאה דנפיק מיני' תורת עשה כריך בי'

ii) משא"כ אלו כתיב לא יאכל בצירי בלי לכם היינו אוסרים הנאה בלא תעשה

iii) ונמצא דתוצאות ב' מהלכים הללו אינם שוות

6) מהרש"א – קשיא ב' לתירוץ דמהרש"ל

א) הקדמה

i) ניהדר לתירוץ דגמרא אשר שיטת חזקי' אכן נובע מן דין שרצים דכתיב בי' לא יאכל בצירי ואיצטריך לכם להיתר הנאה

ב) קשיא למהרש"ל

i) אי אמרת אשר יהיו משמעו איסור הנאה אפילו בדיעבד אין להוכיח שיטת חזקי' מן דין שרצים

ii) דהרי יכול להיות אשר

(1) לא יאכל בצירי אין איסור הנאה במשמע בדומה ללא יאכל בחולם

(2) ודהיינו טעמא דאיצטריך לכם כדי שלא יאסר אפילו בדיעבד מכח יהיו

ג) שאלה

i) האם יכולין לתרץ קושיא זו למהרש"ל ככה:

(1) ליכא למימר

(א) אשר יהיו איסור הנאה אפילו בדיעבד משמע

(ב) דאם כן

(i) הוה לה לקרא למיכתב לא יאכל בצירי דמשמעו איסור הנאה בדיעבד

(ii) ולמיסמך על לכם למילף דשונה דין שרצים דאין איסורו אלא לכתחלה

ד) תשובה

i) אין לתרץ לקושיא זו למהרש"ל

ii) דהרי אנן קיימין בעוד דמקשין אשר שיטת חזקי' לא צודק

iii) ודלית למיפק מן הך דשרצים אשר לא יאכל בצירי איסור הנאה משמע אפילו לכתחלה

ה) תירוץ מהרש"א

i) שלא כמהרש"ל

ii) משמעו של יהיו אף בלי לכם היינו איסור הנאה דיקא לכתחלה

iii) ולכן מקשין שפיר לחזקי' דס"ל אשר לא יאכל בחולם אין איסור הנאה במשמע

(1) דאלו כתב לא יאכל בחולם ויהיו

(2) הייתי יודע אף בלי לכם

(א) דלית למילף איסור הנאה מן לא יאכל בחולם

(ב) ואשר מן יהיו לית למילף איסור הנאה אלא לכתחלה

7) גמרא בדף כג:

א) ההוא מרבנן אמר דר' יהושע בן לוי אית לי' אשר כל איסורין שבתורה דכי היכא דאסורין באכילה אסורין נמי בהנאה

ב) שאלה

i) מנלי' לר' יהושע בן לוי הא

8) מהרש"א

א) תיקשי דהוי להו למימר דר' יהושע בן לוי מפיק דיני' מן דין שרצים מדאיצטריך לכם להתיר שרצים בהנאה

תד"ה שאני התם

תוס' בד"ה שאני התם כו' תימה דלכתוב לא יאכל לחזקיה ולא בעי לך עכ"ל צ"ע הא אליבא דר"י הגלילי קיימין הכא ואיהו ודאי ע"כ לא סבר כחזקיה מדאצטריך ר"י הגלילי לקמן קרא למשרי חלב בהנאה ע"כ דלא תאכלו דחלב איסור הנאה נמי משמע כדאמרינן בסמוך ומהרש"ל מחק בברייתא זו ר"י הגלילי אומר וא"א לומר כן דהכי איתא בהדיא לקמן בברייתא בשם ר"י הגלילי ובכמה מקומות בפרקין הביאו רש"י והתוס' בשם ר"י הגלילי להתיר חמץ בהנאה ודו"ק:

1) גמרא
   - א) חזקי'
     - i) לא יאכל בחולם איסור אכילה משמע איסור הנאה לא משמע
     - ii) לא יאכל בצירי משמעו בין איסור אכילה בין איסור הנאה
   - ב) ר' אבהו
     - i) לא יאכל בחולם ולא יאכל בצירי תרוייהו בין איסור אכילה בין איסור הנאה במשמע
2) ברייתא
   - i) ר' יוסי הגלילי אית לי' דחמץ בפסח מותר בהנאה
3) גמרא
   - א) קשיא בין לחזקי' בין לר' אבהו
     - i) הרי בחמץ כתיב לא יאכל בצירי ואף על פי כן קאמר ר' יוסי דחמץ בפסח מותר בהנאה
   - ב) תירוץ
     - i) ר' יוסי קסבר "לך" פרט לך קרא להיתירא
4) תוספות
   - א) קשיא
     - i) לחזקי' קשה לכתוב לא יאכל בחולם ולא לכתוב לך
5) מהרש"א
   - א) קשיא
     - i) אמאי לא מתרצי תוספות דמסוגיא דחלב דלהלן כבר מוכח דר' יוסי הגלילי פליג אשיטת חזקי'
     - ii) דהרי לגבי חלב כתיב ואכל לא תאכלוהו בחולם
     - iii) ואעפ"כ איצטריך ר' יוסי הגלילי לקרא להתיר חלב בהנאה
6) המשך מהרש"א
   - א) מהרש"ל לא גרס שמו של ר' יוסי הגלילי בברייתא דחמץ
   - ב) ברם תיקשי דגם בברייתא אחרת ובכמה מקומות בפירקין גרסינן אשר ר' יוסי הגלילי אית לי' דחמץ בפסח מותר בהנאה

דף כג:

תד"ה ומה חלב שענוש כרת מותר בהנאה

]דף כג עמוד ב] בד"ה ומה חלב כו' דלטומאה לא הוה צריך קרא דאדרבה לטהרו מידי כו' עכ"ל אין זו ראיה לדבריהם אלא דלא תימא דלריה"ג הוה חלב בכלל נבילה כיון דלא מוקי קרא לטהר כדמוקי לה ר"ע ומש"ה קאמרי דודאי לר"י הגלילי נמי הכי הוא דלטומאה לא צריך קרא דהוי בכלל נבילה ואדרבה צריך קרא לטהרו כמו לר"ע ולדידיה ליכא קרא לטהרו דניחא ליה לאוקמא קרא להיתר הנאה והא דקאמר היא הותרה וחלבה לא הותר והוצרך קרא להיתר הנאה לאו משום דלא הוי בכלל נבילה דהא לענין טומאה הוי בכלל נבילה אלא דלענין היתר הנאה ה"א דלא הוי בכלל נבילה משום דלא הותר הנאה בנבילה אלא מה שהותר באכילה בטהורה ולאפוקי חלב ולכך אצטריך קרא להתירו בהנאה לר"י הגלילי ומהרש"ל הבין השמועה בענין אחר ואין להאריך ודו"ק:

1) גמרא כמבואר בתוספות ובמהרש"א
   - א) וחלב נבלה וטרפה יעשה ל**כל** מלאכה ואכל לא תאכלוהו
   - ב) ר' יוסי הגלילי
     - i) **כל** מילף דחלב נבילה וחלב טריפה מותרין בהנאה אף להדיוט
     - ii) אבל לטומאה ולטהרה לא איצטריך קרא
   - ג) ר' עקיבא
     - i) **כל** מילף דחלב נבילה וחלב טריפה טהורין למלאכת גבוה
     - ii) אבל לאיסור והיתר לא צריך קרא
2) תוספות
   - א) לר' יוסי
     - i) "חלב הוה ... בכלל נבילה דלטומאה וטהרה לא צריך קרא
     - ii) דאדרבה לטהרו מידי נבילה צריך קרא"
3) מהרש"א
   - א) קשיא
     - i) השתא דאמרת אשר חלב בכלל נבילה מובן דיש לו טומאת נבילה
     - ii) ואמאי לא צריך ר' יוסי קרא לטהרו מטומאת נבילה
   - ב) תירוץ
     - i) באמרם "לא צריך קרא" כיוונו תוספות למימר
       - (1) דר' יוסי לא צריך קרא להוכיח אשר חלב בכלל נבילה ויש לו טומאת נבילה
       - (2) דבפשיטות הינו בכלל נבילה ויש לו טומאת נבילה
   - ג) שאלה
     - i) אם כן אמאי לא קאמר ר' יוסי אשר "כל" אתיא לטהרו מטומאת נבילה

ד) תשובה

i) עדיף לי' לאוקמי' "ל**כל**" להיתר הנאה ולא לטהרו מטומאה

ii) ומחמת דלא אוקמי' לקרא לטהרו מטומאת נבילה בקושטא יש לו טומאת נבילה

ה) שאלה

i) אם כן למאי כיוונו תוספות באמרם "אדרבה לטהרו מידי נבילה מצריך קרא"

ו) תשובה

(1) כוונתן

(א) דלטהרו מידי נבילה איצטריך קרא

(ב) וכיון דליכא קרא עומד בטומאתו

4) תוספות לשיטת ר' עקיבא

א) לר' עקיבא

i) חלב בכלל נבילה וטהור משום דאוקי "כל" לטהרו

ii) והא דקאמר אשר "לאיסור והיתר לא צריך קרא" היינו משום דחלב בכלל נבילה והותר בהנאה כשהותרה נבילה בהנאה

ב) שאלה

i) אמאי פליג ר' יוסי למימר אשר לא הותרה חלב בהנאה כשהותרה נבילה בהנאה

ג) תשובה

i) אית לי' דכשהותרה נבילה בהנאה לא הותרה אלא אותן חלקי בהמה דמותרין באכילה בכשירה

ii) ולכן איצטריך "כל" להתיר חלב בהנאה

גמרא ותיפוק לי' מנבילה

גמ' ותיפוק ליה מנבילה ס"ל כר"י דאמר דברים כו' ק"ק דאכתי ת"ל מדכתיב לכם גבי מינין טמאין לאפוקי ממשמעות דלא יאכל ע"כ דאיסור הנאה משמע ומיהו מדאיצטריך תרומתכם וקצירכם לא קשה מידי דאימא דס"ל כחזקיה דכל ישראל קאמר ודו"ק:

עיין מהרש"א בסוף ד"ה קצירכם ובסוף ד"ה ולחזקי'

תוספות ד"ה דכתיב

תוס' בד"ה דכתיב והנה כו' ובת"כ דרש בהדיא אשעיר דר"ח מדכתיב ואותה וגו' עכ"ל גם בתלמוד דידן במס' זבחים פרק ט"י איתא בהדיא דשעיר ר"ח הוה ומייתי לה נמי מהאי קרא ואותה נתן וגו' ע"ש וק"ל:

דף כד.

תד"ה היקשא הוא

]דף כד עמוד א] בד"ה היקשא הוא כו' דלא תוקי קרא דוהבשר לאיסור הנאה שיהא בלאו כו' עכ"ל רצה לומר דמבאש תשרף דכתיב ביה לא הוה ידעינן אלא איסור הנאה בעלמא בטמא ולכך אצטריך לא יאכל יתירא תנהו ענין ללאו לאיסור הנאה לגופיה בטמא אבל השתא דידעינן לאו לאיסור הנאה בטמא מהיקשא דלא תוכל לאכול וגו' כדאמרי' פ"ב דשבת ע"כ לא יאכל אתא באם אינו ענין לכל איסורין שבתורה לאו לאיסור הנאה וק"ק לפ"ז לעיל בקרא דחטאת חיצונה ובקרא דנותר דבעי לאוקמא לכל איסורין שבתורה לאו לאיסורי הנאה אימא דאתי לגופיה ללאו לאיסור הנאה מיהו בהאי קרא דנותר בלאו הכי קשה דבלאו הא דאר"א לא יאכל כי קודש הם כל שבקודש כו' איכא לאקשויי דאימא לגופיה בנותר ללאו לאיסור אכילה אתי אלא דניחא ליה למפרך מהאמת וק"ל:

1) ר' יונתן
   - א) שיטת ר' יונתן
     - i) "ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קדש הוא"
     - ii) למה לי' למיכתב לא יאכל
     - iii) אם אינו ענין לגופו לאכילה והנאה דהא כתיב ושרפת את הנותר באש
       - (1) תנהו ענין לכל איסורין שבתורה
   - ב) קשיא לר' יונתן
     - i) והאי לא יאכל להכי הוא דאתא
     - ii) האי מיבעי לי' לכדרבי אלעזר ליתן לא תעשה על אכילת כל שבקדש פסול
2) אביי
   - א) שיטת אביי
     - i) כתיב "וכל חטאת [חיצונה] אשר יובא מדמה ... לא תאכל באש תשרף"
     - ii) האי לא תאכל
       - (1) אם אינו ענין לגופי' לאכילה
         - (א) דהרי כתיב באש תשרף ולכן הוה פסול בקדש
         - (ב) ומדר' אלעזר כבר קבענו דאיכא לא תעשה על אכילת פסול בקדש
       - (2) תנהו ענין לאיסור הנאה
     - iii) ואם אינו ענין לאיסור הנאה דהרי כתיב באש תשרף
     - iv) תנהו ענין לכל איסורין שבתורה וכו'
3) רב פפא
   - א) קשיא לאביי
     - i) איצטריך לא יאכל לחטאת חיצונה לגופי' ללאו ומלקות

ii) דמחמת דהוה לאו שבכללות לית למיסמך על הך דר' אלעזר למלקות

ב) שיטת רב פפא

i) כתיב "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף"

ii) האי לא יאכל

(1) אם אינו ענין לגופי' לאכילה לקדשים שנטמאו דנפקא לי' בהיקש ממעשר בקרא דלא תוכל לאכול בשעריך וכו'

(2) ואם אינו ענין להנאה דהרי כתיב "באש ישרף"

(3) תנהו ענין לכל איסורין שבתורה וכו'

4) תוספות

א) קשיא

i) קרא דלא תוכל לאכול בשעריך גופי' מדובר לא זו בלבד במעשר שני אלא גם כן בקדשים שנטמאו ועוד איסורים אחרים

ii) ואמאי איצטריך רב פפא למיסמך על היקישא למעשר למילף איסור אכילה לקדשים שנטמאו

ב) תירוץ כמבואר במהרש"א

תירוץ לרב פפא		
	בדליכא היקש	**בדאיכא היקש**
לא תוכל לאכול	לאו ומלקות לגופי' לאכילה	לאו ומלקות לגופי' לאכילה
באש ישרף	איסור הנאה לגופי' בלי לאו ומלקות	איסור הנאה לגופי' בלי לאו ומלקות
היקש		איסור הנאה לגופי' (באם אינו ענין) בלאו ומלקות
והבשר אשר יגע ... לא יאכל	איסור הנאה לגופי' (באם אינו ענין) בלאו ומלקות	איסור הנאה לכל התורה (באם אינו ענין) בלאו ומלקות

i) אין הכי נמי דרב פפא על לא תוכל לאכול בשעריך קא סמיך

ii) ברם מן לא תוכל **לאכול** בשעריך לא נודע לית למילף אזהרה ומלקות אלא **לאכילה**

iii) ומבאש תשרף

(1) הגם דמשמע דאסור בהנאה

(2) מ"מ לית למילף לאו ומלקות לאיסור הנאה מן הך לישנא

iv) ולכן

(1) אי לאו להיקשא הוה אמרינן

(א) דהאי לא יאכל בקרא של הבשר אשר יגע בכל טמא אתא לגופי'

(i) דהיינו לבשר קדשים שנטמאו

(ii) למילף לאו ומלקות לאיסור הנאה באם אינו ענין לאכילה

(ב) ודלא אישתייר לא יאכל לאוקים לאו ומלקות בשאר איסורין שבתורה

v) ומובן דאיצטריך רב פפא לקבוע

(1) דמהיקש

(א) באם אינו ענין לאכילת בשר קדשים שנטמאו דהרי שמעינן לה מן לא תוכל

(ב) ילפינן לאו ומלקות לאיסור הנאה לבשר קדשים שנטמאו

(2) ודלכן אישתייר לא יאכל

(א) באם אינו ענין לגופי' לקדשים שנטמאו

(ב) לאוקים לאו ומלקות לשאר איסורי הנאה שבתורה

5) מהרש"א – ב' קושיות

א) הקדמה

i) שים לב אשר

(1) בשלב

(א) לאחר שהקשו לר' יונתן דאיצטריך קרא דר' יונתן להך דר' אלעזר

(ב) ולפני דהפריך רב פפא לשיטת אביי

ii) אכתי קס"ד דמדר' אלעזר לוקין על אכילת כל שבקדש פסול

ב) קשיא א'

i) הוי להו לתוספות להקשות לאביי

(1) דאף "כל חטאת ... לא יאכל" לאביי לא מספיק ללמד לאו ומלקות לאיסור הנאה לכל התורה

(2) דהרי לימוד של ר' אלעזר לגבי בקדש פסול קא מילף לאו ומלקות דיקא לאיסור אכילה

(3) ולכן הוי לי' לאביי לאוקמא ללא יאכל דחטאת חיצונה למילף לגופי' לאו ומלקות לאיסור הנאה באם אינו ענין

קשיא לאביי	
באש תשרף	איסור אכילה והנאה לגופי' בלי לאו ומלקות
לימוד דר' אלעזר	לאו ומלקות לגופי' באכילה
והבשר אשר יגע ... לא יאכל	לאו ומלקות לגופי' (באם אינו ענין) להנאה

ג) קשיא ב'

i) ואף לר' יונתן לגבי נותר תיקשי ככה

ii) דנימא דהאי לא יאכל של נותר תניהו ענין לגופי' דנותר ללאו ומלקות לאיסור הנאה

קשיא לר' יונתן	
ושרפת את הנותר באש	איסור אכילה והנאה לגופי' בלי לאו ומלקות
לימוד דר' אלעזר	לאו ומלקות לגופי' באכילה
לא יאכל	לאו ומלקות לגופי' (באם אינו ענין) להנאה

ד) שאלה

i) האם מצינו להקשות עוד לתוספות דהוי להו להקשות ביותר לר' יונתן

(1) אשר בשלב סוגיין בו מייתי בגמרא להך דר' יונתן אכתי לא מובא הך דר' אלעזר

(2) ונמצא דבשלב זה אכתי לא נודע לי' דאיכא לאו ומלקות אפילו **לאכילת** כל שבקדש פסול

(3) ולכן הוה לי' למימר דהאי לא יאכל של נותר תניהו ענין לגופי' דנותר ללאו ומלקות לאיסור **אכילה**

קשיא ביותר לר' יונתן	
ושרפת את הנותר באש	איסור אכילה והנאה לגופי' בלי לאו ומלקות
~~לימוד דר' אלעזר~~	~~לאו ומלקות לגופי' באכילה~~
לא יאכל	לאו ומלקות לגופי' באכילה

ה) תשובה

i) תוספות לא מקשי ככה דעדיפי להו להקשות אליבא דאמת דאיתא הך דר' אלעזר

תד"ה לא תוכל לאכול בשעריך

בד"ה דכתיב לא תוכל כו' מדלא כתיב מעשר דגנך ובכורות בקרך לא תוכל לאכלם ש"מ כו' עכ"ל לכאורה נראה מדבריהם דה"ל למכתב כל הפרטים כדכתיבי אלא דה"ל לכוללם שוב למכתב לא תוכל לאוכלם אבל בפרק ואלו הן הלוקין גמרא ערוכה היא בענין אחר דקאמר אלא קרא יתירא הוא מכדי כתיב ואכלת לפני ה' אלהיך במקום וגו' לכתוב רחמנא לא תוכל לאוכלם מיהדר מיפרש בהו רחמנא ל"ל אלא ליחודי להו לאוי לכל חד וחד וע"ש בפרש"י ותוס' וק"ל:

1) גמרא
   - א) אין לוקין על לאו שבכללות
   - ב) רב פפא
     - i) לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ... ובכרת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיך ותרומת ידך
     - ii) לא חשיב לאו שבכללות
2) תוספות
   - א) היינו טעמא דרב פפא משום דקרא לא מסיים בדרך כללי "לא תוכל לאכ**לם**"
3) מהרש"א
   - א) דרך אחרת במסכת מכות
     - i) לעיל מהאי קרא כתיב: והבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם ואת מעשרותיכם... ונדריכם ונדבותיכם
     - ii) השתא
       - (1) אלו כיוון קרא דידן ללאו שבכללות
       - (2) הוה לי' למיכתב לא תוכל לאכלם כלומר לאותם דברים שפרט לך בקרא קמא
     - iii) ומדלא כללם אלא חזר ומנאן מסתבר דחזר ומנאן ללמד דלא הויין לאו שבכללות

דף כד:

תד"ה לרבות את האימורין

]דף כד עמוד ב] בד"ה לרבות את האימורין כו' ויליף התם אימורין וכל שאין ניתר לטהורים כו' עכ"ל מהרש"ל מחק מדברי התוס' שאין ניתר לטהורים והגיה עליו וכל שאין לו מתירין דהכי איתא שם עכ"ל מיהו אימורין נמי לא הוזכרו שם במפורש אלא שהתוס' הקשו דממילא יליף נמי אימורין דהא בכל הקדשים הכתוב מדבר וא"כ הוא יש לקיים נמי וכל שאין ניתר לטהורים שכתוב בכל נוסחות התוס' שלפנינו דהוו בכלל כל הקדשים שהכתוב מדבר דאמרי' במנחות דאין ניתר לטהורים אין חייבין עליהן משום טומאה ע"כ לאו בכל מילי איירי דהא לא איירי באימורים דאין ניתר לטהורין ואהא כתבו ור"ש תירץ דאיצטריך כו' אכולה מלתא קאי דודאי מההיא דמנחות דאין ניתר לטהורין לא הוה פטרינן אוכל אימורין בטומאה דבכלל כל הקדשים אינהו אף על גב שאינו ניתר לטהורים אלא דסד"א דלא יבא איסור טומאה ויחול כו' ולכך איצטריך הכא לריבויי דהוי בכלל כל הקדשים לטומאה ודו"ק:

1) גמרא במנחות
   - א) בשר הניתר באכילה לטהורים חייבים עליהם משום טומאה
   - ב) בשר שאינו ניתר באכילה לטהורים כגון שנטמא לפני זריקת הדם אין חייבין עליו משום טומאה
2) גמרא דידן
   - א) "... לא יאכל והבשר כל טהור יאכל בשר"
   - ב) "לא יאכל והבשר" לרבות אתא אשר טהור שאכל אימורים טמאים הרי הוא בלא תעשה
3) גמרא במסכת מעילה
   - א) "אשר יקרב" מלמד
     - i) דאיכא חיוב טומאה "לכל הקדשים"
     - ii) בין שיש לו מתירין בין שאין לו מתירין
   - ב) פרטי "מתירין" אינן מענייננו
4) תוספות בסוגיא דידן לפני הגהת מהרש"ל
   - א) קשיא
     - i) מאחר דבגמרא במעילה איתא אשר מן "אשר יקרב" ילפינן
       - (1) לא זו בלבד דאיכא חיוב טומאה לכל הקדשים
       - (2) אלא אף זו דאיכא חיוב טומאה "לאימורים וכל שאין ניתר לטהורים"
     - ii) אמאי איצטריך לן הכא לריבוי מן "והבשר" למילף דאיכא חיוב טומאה לאימורים
   - ב) תירוץ דרבינו שמשון
     - i) מגמרא במעילה לא ילפינן אלא דאיכא חיוב טומאה לאימורים שנאכלין בטומאת הגוף כלומר לאיש טמא שאכל אימורים טהורים
     - ii) ואיצטריך "והבשר" למילף דאיכא חיוב טומאה אף לאיש טהור שאכל אימורים שנטמאו

iii) דאי לאו הכי הוה אמינא דלא מצי איסור טומאה לחול על אימורים שכבר חל עליהן איסור חלב

5) מהרש"ל

א) קשיא

i) במסכת מעילה כתיב "בין שיש לו מתירין בין שאין לו מתירין"

ii) ואמאי מעתיקין תוספות הכא "בין שניתר לטהורים בין שאין ניתר לטהורים"

ב) תירוץ

i) יש להגיה בתוספות דידן דיש חיוב "לאימורין וכל שאין ניתר לטהורים"

6) מהרש"א

א) קשיא למהרש"ל

i) בהך הגהה לא נתיישב הא דהעתיקו תוספות "אימורים" הגם דהתם לא הוזכר מלה זו

ב) שיטת מהרש"א בתוספות

i) לית להגיה מידי בדברי תוספות דלא כיוונו להעתיק לשון דגמרא במעילה

ii) אלא דתוספות מקשי ככה:

(1) קשיא

(א) אמאי קאמרי בגמרא הכא דאיצטריך "והבשר" לרבות אימורים שנטמאו

(ב) הרי במסכת מעילה קבעו דעל סמך של "כי יקרב" נתרבו כל הקדשים לחיוב טומאה

(2) ועוד תיקשי

(א) דהא דאימעטי במנחות חיוב טומאה לדבר דלא ניתר לטהורים

(ב) לאו לאימורים נתכוונו דהרי לא הותרו אפילו בלא נטמאו

(ג) ולכן מובן גם מן הך דמנחות דאיכא חיוב טומאה לאימורים שנטמאו

iii) ורבינו שמשון מתרץ

(1) דאין להקשות כלום **לא ממסכת מעילה ולא ממסכת מנחות**

(2) דמהני תרי מסכתות לא ילפינן אלא דאיכא חיוב טומאה לאימורים שנאכלין בטומאת הגוף של איש טמא

(3) ואיצטריך "והבשר" למילף דאיכא חיוב טומאה אף **לאיש טהור** שאכל אימורים שנטמאו

(4) דאי לאו הכי הוה אמינא דלא מצי איסור טומאה לחול על אימורים שכבר חל עליהן איסור חלב

תד"ה אמרת קל וחומר

בד"ה אמרת ק"ו תימה כו' א"נ דנין חולין מחולין ואין דנין כו' עכ"ל בהאי תירוצא מיתרצא נמי הא דלעיל דאי לאו ק"ו הוה דנין חולין מחולין ולא חולין מקדשים אף על גב דלחומרא הוא וק"ל:

1) ברייתא
   - א) בשר בחלב אסור **באכילה** מגזירה שוה דהני קראי
     - i) כי עם **קדש** אתה לא תאכל גדי בחלב אמו
     - ii) ואנשי **קדש** תהיון לי בשר בשדה טריפה לא תאכלו
   - ב) בשר בחלב אסור בהנאה בקל וחומר מערלה
2) תוספות
   - א) הקדמה
     - i) טריפה מותר בהנאה
   - ב) קשיא א'
     - i) מכח אותו היקש [כלומר גזירה שוה] דמיני' ילפינן איסור אכילה מן טריפה לבשר בחלב
     - ii) נילף נמי היתר הנאה מן טריפה לבשר בחלב
     - iii) כלומר אמאי מעדיפין
       - (1) קל וחומר לאיסור הנאה מן ערלה
       - (2) מן היקש להיתר הנאה מן טריפה
   - ג) תירוץ
     - i) מן הך קרא בטריפה מפקינן נמי איסור הנאה לקדשים שיצאו ממחוצתן
     - ii) וסמכינן על קל וחומר
       - (1) לאוקי גזירה שוה להקיש לקדשים שיצאו ממחיצתן לחומרא
       - (2) ושלא להקיש לטריפה לקולא
   - ד) קשיא ב'
     - i) אף בלא קל וחומר הייתי אומר דמקשינן לחומרא
     - ii) תירוץ תוספות לקשיא ב' אינה מענינו
   - ה) קשיא ג'
     - i) נותר אסור בין באכילה בין בהנאה ובנותר ג"כ כתיב קדש לגזירה שוה
     - ii) ואמאי לא מפקינן לבשר בחלב בין איסור אכילה בין איסור הנאה מגז"ש קדש-קדש מן נותר
   - ו) תירוץ
     - i) עדיף לן גזירה שוה של קדש-קדש מן טריפה
       - (1) דבתרוייהו "קדש" אגברא קאי ולא אבשר
       - (2) ובתרוייהו מדובר בחולין ולא בקדשים

3) מהרש"א

א) בהך תירוצא לקושיא ג' מיתרצא נמי קשיא ב'

ב) דאכן בלא קל וחומר לא היינו מקשינן לחומרא לקדשים שיצאו ממחוצתן אלא הוה מקשינן לקולא לטריפה

i) דבתרוייהו "קדש" אגברא קאי ולא אבשר

ii) ובתרוייהו מדובר בחולין ולא בקדשים

תד"ה הכל מודים

בד"ה הכל מודים כו' והא דלא קאמר הכל מודים בבשר בחלב שמא משום דאין מזהירין כו' עכ"ל יש לדקדק דהא לאביי קיימינן הכא ואביי הא קאמר בהדיא לקמן דלוקין על בשר בחלב אפילו שלא כדרך הנאה משום דלא כתיב אכילה בגופיה ויש ליישב דלענין איסור אכילה בבשר בחלב לא מן הדין אתי אלא מג"ש מנבילה ושפיר לוקין עליו אפילו שלא כדרך הנאת אכילה כיון דלא כתיב אכילה בגופיה כדקאמר אביי בהדיא לקמן אבל הכא קאמר אביי בכלאי כרם דלוקין אף על ההנאה שלא כדרך הנאה ושפיר קאמרי דבבשר בחלב אין מזהירין מן הדין דאיסור הנאה לא אתי אלא מק"ו מערלה ודו"ק:

1) גמרא
   - א) אביי
     - i) דבר אשר איסור אכילה דידי' לא כתיב בהדיא ואית בי' נמי איסור הנאה
     - ii) לוקין למי שנהנה ממנו שלא כדרך הנאתו
     - iii) השתא
       - (1) לכלאי הכרם לא כתיב איסור אכילה בהדיא
       - (2) ולכן "הכל מודים בכלאי הכרם שלוקין עליהן אפילו שלא כדרך הנאתן"
2) ברייתא
   - א) חלק א'
     - i) בבשר בחלב לא כתיב איסור אכילה בהדיא אלא ילפינן לאיסור אכילה בגזירה שוה מטריפה
   - ב) חלק ב'
     - i) איסור הנאה דבשר בחלב גמרינן בקל וחומר מן ערלה
   - ג) חלק ג'
     - i) קשיא
       - (1) בשר בחלב לית להו חומרא מסוים
       - (2) ונימא דמהאי טעמא לית למילף איסור הנאה לבשר בחלב
     - ii) תירוץ
       - (1) כלאי הכרם יוכיחו דאף להן ליתא אותו חומרא
       - (2) ואף על פי כן אסורין בהנאה
3) גמרא
   - א) קשיא לאביי
     - i) ליפרכי להאי "יוכיחו" ככה:
       - (1) מאי לכלאי הכרם דאסורין בהנאה שכן לוקין עליהן אף שלא כדרך הנאתן
       - (2) מה שאין כן בשר בחלב דאף אלו ילפית דאסור בהנאה אין לוקין עליהן שלא כדרך הנאתן
   - ב) תירוץ דאביי

i) "תאמר במאי"

ii) כלומר

(1) גם בשר בחלב איסור אכילה דידי' לא כתיב בהדיא

(2) ולכן בשר בחלב נמי אלו ילפית דאסורין בהנאה לוקין עליהן אף שלא כדרך הנאתן

4) תוספות

א) קשיא

i) אמאי לא קאמר אביי לבשר בחלב אותו "הכל מודים" שאמר לכלאי הכרם

ii) דהיינו

(1) "הכל מודים לבשר בחלב שלוקין עליהן אפילו שלא כדרך הנאתן"

ב) תירוץ

i) אין מזהירין מן הדין כלומר מן קל וחומר

ii) והשתא דקבענו אשר איסור הנאה לבשר בחלב מבוססת על קל וחומר מן ערלה וכלאי הכרם וכו'

iii) נמצא אשר לא לוקין לבשר בחלב אפילו למי שנהנה דרך הנאתן

5) מהרש"א

א) קשיא

i) הרי קבענו לאביי בתירוץ "תאמר במאי" דלוקין למי שנהנה מבשר בחלב אפילו שלא כדרך הנאתן

ב) תירוץ

i) חלק א'

(1) קבענו דמיהת איסור אכילה של בשר בחלב גמרינן בגזירה שוה דאינו "דין"

(2) ומחמת דאיסור אכילה לא כתיב בי' בהדיא מובן

(א) דלא זו בלבד דלוקין על אכילתו מחמת דמזהירין מן גזירה שוה דאינו "דין"

(ב) אלא אף זו

(i) דלוקין עליו אפילו **אכלו** שלא בדרך הנאת **אכילה** דידי'

(ii) דהרי איסור אכילה דידי' לא כתיב בהדיא

(3) ולהאי מלקות כיוון אביי בתירוץ "תאמר דמאי"

ii) חלק ב'

(1) תוספות דנין **בהנאה** שלא כדרך הנאתן

(2) וקבענו דאיסור הנאה בבשר בחלב אכן גמרינן בקל וחומר דהיינו "דין"

(3) ומובן דלאיסור הנאה לא מלקין בבשר בחלב אפילו בנהנה בדרך הנאתן

דף כה.

תד"ה מה לחמץ בפסח שכן ענוש כרת

]דף כה עמוד א] בד"ה מה לחמץ כו' לא היה להם שעת הכושר לאכילה עכ"ל ר"ל דשור הנסקל ודאי היה לו שעת הכושר קודם שנגח אלא לאכילה מעולם לא היה לו שעת הכושר דקודם שנגח נמי בחיים באיסור אכילה עומד וק"ל:

תוספות ד"ה מה לכלאי הכרם

בד"ה מה לכלאי הכרם כו' וחמץ שעבר עליו בבל יראה יוכיח כו' עכ"ל דחמץ בפסח יוכיח דשמעתין מצי איירי שפיר בחמץ שלא עבר עליו בבל יראה כגון שביטל אבל הכא למימר חמץ בפסח יוכיח להתירא לית לן למימרא אלא חמץ בפסח שנעבדה בו נמי עבירה וכגון שלא ביטל וק"ל:

1) הקדמה א'
   - א) אביי אית לי' אשר לוקין למי שנהנה מן כלאי הכרם שלא כדרך הנאתן
2) הקדמה ב'
   - א) חמץ בפסח **אינו עובר בבל יראה** אלא אם כן לא ביטלו
3) הקדמה ג'
   - א) חמץ בפסח **אסור בהנאה** אפילו בטלו
4) ברייתא
   - א) גמרינן איסור הנאה לבשר בחלב בקל וחומר מערלה ככה:
     - i) מה ערלה שלא נעבדה בו עבירה אסורה בהנאה
     - ii) בשר בחלב שנעבדה בו עבירה אינו דין וכו'
   - ב) קשיא
     - i) מה לערלה שאסורה בהנאה הגם דלא נעבדה בה עבירה
     - ii) שכן לא היתה לה שעת הכושר
     - iii) תאמר בבשר בחלב
   - ג) תירוץ
     - i) חמץ בפסח יוכיח **לחומרא**
       - (1) דאסור בהנאה
       - (2) הגם דהי' לו שעת הכושר בדומה לבשר בחלב
       - (3) והגם דקיל אף יותר מבשר בחלב היכא דביטל לחמץ **ולא נעבד בו עבירה של בל יראה**
5) המשך דגמרא
   - א) כלאי הכרם לוקין עליהן אף שלא כדרך הנאתן
   - ב) בשר בחלב אין לוקין עליהן שלא כדרך הנאתן
6) תוספות
   - א) קשיא
     - i) כיון דבשר בחלב וכלאי הכרם תרוייהו נעבדה בהן עבירה ואסורין באכילה
     - ii) אמאי לא ילפינן במה מצינו מן כלאי הכרם לבשר בחלב דאף בבשר בחלב לוקין עליהן אף שלא כדרך הנאתן

ב) תירוץ כמבואר במהרש"א

i) שור הנסקל וחמץ בפסח **שלא בטלו ועבר עליו בבל יראה** יוכיחו **להיתירא**

(1) דהגם דנעבד בהן עבירה ואסורין באכילה

(2) מכל מקום לא לוקין עליהן שלא כדרך הנאתן

7) מהרש"א

א) שים לב

i) דכדי להוכיח לחומרא

(1) דיכול להיות דבשר בחלב אסור בהנאה הגם דקיל דהי' לו שעת הכושר

(2) סמכינן על חמץ בפסח שבטלו דאסור בהנאה

(3) הגם

(א) דלא זו בלבד דהי' לו שעת הכושר בדומה לבשר בחלב

(ב) אלא אף זו דקיל יותר מבשר בחלב דכשביטל לחמץ אף לא נעבדה בו עבירה

ii) וכדי להוכיח לקולא

(1) דיכול להיות אשר בשר בחלב אין לוקין עליהן שלא כדרך הנאתן

(2) מוכרח לסמוך על חמץ בפסח שלא ביטלו ועבד בו עבירה ואפילו הכי לא לוקין עליו שלא כדרך הנאתו

גמרא זאת אומרת כלאי הכרם

גמ' זאת אומרת כלאי כרם כו' הואיל והיתה להן שעת הכושר כו' כתב מהרש"ל מכאן יש להקשות אמאי לא אמר מיד כלאי כרם יוכיח שהיה לו שעת הכושר כו' ונ"ל ליישב כו' עכ"ל והאריך ע"ש ולפום חורפיה לא עיין שם בסוגיא דפרק כל הבשר דמוכח שם בהדיא דחדא מתרתי אפילו אי לא הדר דינא פרכינן פירכא כל דהו דמה להצד השוה שבהן שכן גידולי קרקע אבל השתא דחדא מתלתא הוא כיון דלא הדר דינא לא פרכינן כל דהו וכ"כ התוס' שם בהדיא דבחדא מתרתי פרכינן פירכא כל דהו אפילו לא הדר דינא דהכי משמע התם מתוך הסוגיא ודו"ק :

תד"ה עיקרן נאסרין

תוס' בד"ה עיקרן נאסרין כו' דהתם מיירי באותן עצים שהיו קודם זריעת כלאים וקודם שהוסיף מאתים כו' עכ"ל והשתא בכלאים אין חילוק בין פרי לעצים דבהוסיף מאתים תרוייהו אסירי ובלא הוסיף תרוייהו שרי ובערלה ושביעית ודאי דמייתי שפיר ראיה דחבילי זמורות הוה חזקה דעצים וזמורות לגמרי שרי ופירות אסורין ובכלאים נמי כתבו התוס' שם ובפ' חזקת הבתים דאורחא דמילתא דפרי הוסיף ר' ולא העצים והזמורות וק"ל:

1) הקדמה
   - א) משנה במסכת כתובות
     - i) המוציא הוצאות על נכסי אשתו וגרשה
       - (1) הוציא הרבה ואכל קימעא מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל
       - (2) הוציא ולא אכל ישבע כמה הוציא ויטול
   - ב) גמרא במסכת כתובות
     - i) עבד רב יהודה עובדא בחבילי זמורות דחשבה אכילה ולכן מה שאכל אכל
     - ii) רב יהודה לטעמי' דאמר רב יהודה אכלה ערלה שביעית וכלאים הרי זו חזקה
2) תוספות כמבואר במהרש"א
   - א) שאלה
     - i) מנא להו דהך דרב יהודה לגבי חזקה באכל חבילי זמורות משתעי
     - ii) דלמא באכל פירות משתעי אבל אכילת חבילי זמורות לא חשיבי אכילה לא לגבי חזקה ולא לגבי דין מה שאכל אכל
   - ב) תשובה
     - i) דיקא אכילת היתר חשיבי אכילה לגבי שני חזקה
     - ii) עכשיו
       - (1) בערלה
         - (א) פירות אסורין משעת זריעה משא"כ חבילי זמורות דלא אסורי לעולם
         - (ב) ולכן פשיטא דרב יהודה לגבי שני חזקה בחבילי זמורות משתעי
       - (2) בכלאים
         - (א) הגם
           - (i) דקשין (כלומר חבילי זמורות) ופירות תרוייהו אסורין דיקא בהוסיפו מאתים
           - (ii) ולכן יכול להיות אשר רב יהודה לגבי שני חזקה בדלא הוסיפו מאתים ואכל פירות
         - (ב) מכל מקום
           - (i) אורחא דמילתא דפירות מוסיפין מאתים לפני שקשין מוסיפין מאתים
           - (ii) ולכן מסתבר דרב יהודה בקשין משתעי ודאף אכילת קשין אכילה חשיבי
3) המשך תוספות ומהרש"א

א) שאלה

i) אכן מנלן אשר קשין ועצי כלאים יש אופן (בדהוסיפו מאתים) דאסירי

ב) תשובה

i) דקתני בברייתא בדף כו:

(1) תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם חדש יותץ

ג) שאלה

i) ומנא לן אשר קשין ועצי ערלה לית אופן דאסורי

ד) תשובה

i) משום דבברייתא

(1) קתני דיקא קליפי ערלה דהיינו קליפי פירות של ערלה

(2) ולא קתני קשין של ערלה

תד"ה חוץ מעצי אשירה

בד"ה חוץ מעצי כו' שאין יכול להרפא משאר עצים אלא בזה כו' עכ"ל ר"ל דאי יכול להרפא גם משאר עצים היה שרי דלא אתי למטעי דומיא דתחבושת דשרי ועי' בר"ן וק"ל:

1) גמרא
   - א) אין מתרפאין בעצי אשירה
2) תוספות כמבואר במהרש"א על פי ר"ן
   - א) אסור דוקא היכא דאיכא לחוש דאתי למיטעי בתר ע"ז
     - i) דהיינו כשאומרים לחולה
       - (1) דיועיל לו רק אותו עץ דהוא עבודה זרה
       - (2) או דאיצטריך ללחישה
   - ב) וכן מותר להירפאות ע"י תחבושת בלי לחישה כשאין לחוש שיחשוב דרפואתו תלוי בע"ז

דף כה:

תד"ה לא אפשר כו'

]דף כה עמוד ב] בד"ה לא אפשר כו' ולא פליגי דשרי היינו לר"ש דר' יהודה אסר כו' עכ"ל וה"ה דהמ"ל בהיפך באפשר ולא מכוין כ"ע ל"פ דאסור לר"י כי פליגי בלא אפשר ולא מכוין רבא כר"י ואביי אמר ע"כ לא קאמר ר"י אלא היכא דאפשר אבל דלא אפשר שרי וק"ל:

בא"ד וצ"ל דההיא סוגיא כר' ירמיה דב"מ דאסר לר"י לא אפשר כו' עכ"ל וה"ה דהמ"ל דההיא סוגיא כלישנא קמא דהכא והיא היא אלא משום דלישנא בתרא עיקר נקטו ר' ירמיה דמצי סבר הכי אף לפי האמת דלא אתותב בהכי כמ"ש התוס' וק"ל:

1) גמרא

א) הנאה הבאה לו לאדם בעל כרחו

i) אביי אמר מותרת

ii) רבא אמר אסורה

2) המשך דגמרא – לישנא קמא אליבא דרש"י

לישנא קמא לרש"י		
	אפשר ולא מכוין	**לא אפשר ולא מכוין**
אביי	לר' יהודה אסור לר' שמעון מותר	לר' יהודה מותר לר' שמעון מותר
רבא	לר' יהודה אסור לר' שמעון אסור	לר' יהודה מותר לר' שמעון מותר

3) תוספות

א) קשיא לרש"י

i) לא מסתבר אשר אליבא דרבא לא פליגי ר' יהודה ור' שמעון כל עיקר

ב) תירוץ

i) מוכרח דלישנא קמא בשיטת טבלא זו אזלא:

לישנא קמא לתוספות		
	אפשר ולא מכוין	**לא אפשר ולא מכוין**
כוונה דגמרא לתוספות	אליבא דר' יהודה כולי עלמא (אביי ורבא) לא פליגי דאסור כי פליגי אליבא דר' שמעון	אליבא דר' שמעון כולי עלמא (אביי ורבא) לא פליגי דשרי ואליבא דר' יהודה כולי עלמא לא פליגי דאסור
דהיינו		
אביי ס"ל	לר' יהודה אסור לר' שמעון מותר	לר' יהודה אסור לר' שמעון מותר
רבא ס"ל	לר' יהודה אסור לר' שמעון אסור	לר' יהודה אסור לר' שמעון מותר

ג) שים לב אשר לשיטת תוספות

i) ר' יהודה ור' שמעון

(1) בין לרבא בין לאביי פליגי בלא אפשר ולא מכוין

(2) ולאביי פליגי ג"כ באפשר ולא מכוין

ii) אביי ורבא פליגי דיקא באפשר ולא מכוין

4) מהרש"א

א) תוספות היו יכולין לתרץ קושייתם לרש"י ככה

לישנא קמא למהרש"א		
	אפשר ולא מכוין	**לא אפשר ולא מכוין**
כוונה דגמרא למהרש"א	אליבא דר' יהודה כולי עלמא (אביי ורבא לא פליגי דאסור כי פליגי אליבא דר' שמעון	אליבא דר' שמעון כולי עלמא (אביי ורבא) לא פליגי דשרי כי פליגי אליבא דר' יהודה
דהיינו		
אביי ס"ל	לר' יהודה אסור לר' שמעון מותר	לר' יהודה מותר לר' שמעון מותר
רבא ס"ל	לר' יהודה אסור לר' שמעון אסור	לר' יהודה אסור לר' שמעון מותר

ב) שים לב

i) אשר שלא כשיטת תוספות

(1) דלאביי פליגי ר' יהודה ור' שמעון בין באפשר ולא מכוין בין בלא אפשר ולא מכוין

(2) לרבא פליגי ר' יהודה ור' שמעון דיקא בלא אפשר ולא מכוין

ii) לשיטת מהרש"א

(1) לאביי פליגי ר' יהודה ור' שמעון דיקא באפשר ולא מכוין

(2) לרבא פליגי ר' יהודה ור' שמעון דיקא בלא אפשר ולא מכוין

5) המשך מהרש"א

א) השוואת כוונה דגמרא לתוספות ומהרש"א לפי ביאור טבלאות דלעיל

	אפשר ולא מכוין	**לא אפשר ולא מכוין**
כוונה דגמרא לתוספות	אליבא דר' יהודה כולי עלמא (אביי ורבא) לא פליגי דאסור כי פליגי אליבא דר' שמעון	אליבא דר' שמעון כולי עלמא (אביי ורבא) לא פליגי דשרי ואליבא דר' יהודה כולי עלמא לא פליגי דאסור
כוונה דגמרא למהרש"א	אליבא דר' יהודה כולי עלמא (אביי ורבא) לא פליגי דאסור כי פליגי אליבא דר' שמעון	אליבא דר' שמעון כולי עלמא (אביי ורבא) לא פליגי דשרי כי פליגי אליבא דר' יהודה

ב) שים לב

i) אשר לתוספות

(1) כוונה דגמרא לגבי אפשר ולא מכוין

(2) שונה לגמרי מן כוונתה לגבי לא אפשר ולא מכוין

ii) מה שאין כן למהרש"א

(1) כוונה דגמרא לגבי אפשר ולא מכוין דומה בדרך כלל לכוונתה לגבי לא אפשר ולא מכוין

(2) אלא דמהפכת שיטות ר' יהודה ור' שמעון

8) המשך דגמרא – איכא דאמרי

איכא דאמרי	**אפשר וקמכוין**	**אפשר ולא מכוין**	**לא אפשר וקמכוין**	**לא אפשר ולא מכוין**
אביי	לר' יהודה אסור לר' שמעון אסור	לר' יהודה אסור לר' שמעון מותר	לר' יהודה **מותר** לר' שמעון אסור	לר' יהודה מותר לר' שמעון מותר
רבא	לר' יהודה אסור לר' שמעון אסור	לר' יהודה אסור לר' שמעון מותר	לר' יהודה **אסור** לר' שמעון אסור	לר' יהודה מותר לר' שמעון מותר

6) המשך תוספות

א) במסכת כתובות נוקטין דר' יהודה אית לי' דלא אפשר ולא מכוין אסור

ב) ומוכרח דהך סוגיא אתיא כמימרא מסוים דר' ירמי' במסכת שבת

7) מהרש"א

א) קשיא

i) קבענו בתוספות ללישנא קמא דבין לאביי בין לרבא אית לי' ר' יהודה אשר לא אפשר ולא מכוין אסור

ii) ואמאי הוצרכו לאוקמא הך דר' יהודה בכתובות אליבא דר' ירמי'

ב) תירוץ

i) איכא דאמרי עיקר

ii) ולאיכא דאמרי קבענו אשר בלא אפשר ולא מכוין שרי בין לר' יהודה בין לר' שמעון

דף כו.

תד"ה שאני היכל

]דף כו עמוד א] בד"ה שאני היכל כו' וא"ת והא לא כתיב אכילה כו' וי"ל דמעילה ילפינן חטא כו' עכ"ל לפי דבריהם דרבא ס"ל כאביי היכא דלא כתיב אכילה אסור אפי' שלא כדרך הנאה ומ"מ במעילה דילפינן חטא חטא מתרומה ה"ל כאילו כתיב אכילה בגופיה ומיניה בבשר בחלב נמי דילפינן ג"ש מנבילה ה"ל כאילו כתיב אכילה בגופיה להתיר שלא כדרך הנאה וקשה דתקשי ליה כדפרכינן לעיל דנפרוך מה לכלאי כרם שכן לוקין עלייהו שלא כדרך הנאתן דלא כתיב ביה אכילה משא"כ בבשר בחלב דאין לוקין עליו אלא כדרך הנאתן דה"ל כאילו כתיב אכילה בגופיה ויש ליישב דלא פריך הכי לעיל אלא לאביי דאמר הכל מודים בכלאי כרם שלוקין עליהן שלא כדרך הנאה אבל לרבא דהכא איכא למימר דבכלאי כרם נמי אין לוקין שלא כדרך הנאה אף על גב דלא כתיב ביה אכילה אפשר דאיכא ביה שום דרשה וג"ש כאילו כתיב ביה נמי אכילה ודו"ק:

1) גמרא דף כד:
   - א) אביי
     - i) דבר אשר איסור אכילה דידי' לא כתיב בהדיא ואית בי' נמי איסור הנאה
     - ii) לוקין למי שנהנה ממנו שלא כדרך הנאתו
     - iii) השתא
       - (1) בכלאי הכרם לא כתיב איסור אכילה דידי' בהדיא
       - (2) ולכן "הכל מודים בכלאי הכרם שלוקין עליהן אפילו שלא כדרך הנאתן"
2) ברייתא שם
   - א) בשר בחלב לא כתיב איסור אכילה דידי' בהדיא אלא ילפינן לאיסור אכילה דידי' בגזירה שוה מטריפה
   - ב) ואיסור הנאה דבשר בחלב גמרינן בקל וחומר מן ערלה
   - ג) ליישב פירכא להאי קל וחומר סומכין על ראי' מן כלאי הכרם
   - ד) פרטי פירכא זו וראי' זו אינן מענינו
3) המשך דגמרא
   - א) קשיא לאביי
     - i) ליפרכי לראי' ככה: מה לכלאי הכרם דאסורין בהנאה שכן לוקין עליהן אף שלא כדרך הנאתן
   - ב) אביי
     - i) תירוץ "תאמר במאי"
       - (1) גם בבשר בחלב לא כתיב איסור אכילה בהדיא
       - (2) ולכן אף בשר בחלב לוקין עליו אף שלא כדרך הנאתן
4) גמרא דידן
   - א) רבא

i) אין מועלין אלא כדרך הנאתו

5) תוספות

א) קשיא

i) קבענו לאביי דבכלאי הכרם לוקין עלייהו אף שלא כדרך הנאתן משום דלא כתיב בהו אכילה בהדיא

ii) ותיקשי דגם במעילה לא כתיב בה אכילה בהדיא ולכן גם במעילה ליחייב שלא כדרך הנאתה

ב) תירוץ

i) ילפינן חטא-חטא מתרומה ומחמת דבתרומה כתיב בה אכילה בהדיא חשיב כאלו כתיב אכילה בהדיא אף לגבי מעילה

6) מהרש"א

א) קשיא

i) השתא דאמרת

(1) דרבא מודה לאביי דהיכא דכתיב אכילה בהדיא לא לוקין עליו אלא בהנאה כדרך הנאתן

(2) ואשר מכח גזירה שוה חשיב לרבא כאלו כתיב אכילה בהדיא לגבי מעילה

ii) תיקשי

(1) דאף לגבי בשר בחלב איכא גזירה שוה לטריפה ובטריפה כתיב אכילה בהדיא

(2) ונמצא אשר לרבא אף בבשר בחלב לא לוקין עליו אלא בהנאה כדרך הנאתן

(3) הרי דלרבא ליכא לתרץ כדאביי אשר "תאמר במאי"

ב) תירוץ

i) רבא אית לי' דבגלל שום דרשה או גזירה שוה חשיב כאלו כתיב אכילה בהדיא לגבי כלאי הכרם

ii) נמצא

(1) דלרבא אף בכלאים אין לוקין שלא כדרך הנאתו

(2) ודלדידי' אין להקשות "מה לכלאי הכרם שלוקין עליהן שלא כדרך הנאתן"

תד"ה מעילה הוא וד"ה לאותן העומדים

בד"ה מעילה הוא כו' ובירושלמי דייק מינה דקול ומראה וריח אין בהן כו' עכ"ל דאי לאו הך דירושלמי היה אפשר לפרש דלאו דוקא בוררת אלא היתה יכולה לברור מרוב אורה וע"ש בתוס' וק"ל:

בד"ה לאותן העומדים כו' שלא יקרבו עצמן לעזרה כדי להריח יותר דהא אמרינן לא היתה כלה כו' עכ"ל ולמאי דמסיק וריח לאחר שעלה תמרותו אין בו משום מעילה איכא לאוקמי הך דלא היתה כלה צריכה להתבשם כו' היינו מריח שעלה בב"ה לאחר שעלה תמרותו ואפשר דס"ל דלאחר שעלה תמרותו נמי מעילה אין בו אבל איסורא איכא ודו"ק:

1) גמרא

א) קול של כלי שיר ומראה וריח הקטורת אין בהן משום מעילה

ב) אבל לאותן העומדים בחוץ איסורא מיהו איכא

ג) פרטי "אותן העומדים בחוץ" אינן מענינו

2) תוספות

א) קשיא א' כמבואר במהרש"א

i) הרי קתני בברייתא א' במסכת סוכה דאשה שעומדת בחוץ בוררת חטים לאור של בית השואבה והשמן והפתילה היו של הקדש

ii) וליכא למימר

(1) דבקושטא לא בררו כלום ובברייתא אשמעינן דאור הי' כל כך חזק דאי לאו איסורא היתה אשה **יכולה** לברור

iii) דהרי

(1) בירושלמי מסקי מן ברייתא א' דקול ומראה וריח אין בהן משום מעילה

(2) ומוכח דבקושטא בררו נשים חטים לאור של בית השואבה

ב) קשיא ב'

i) קתני בברייתא ב' דלא היתה כלה צריכה להתבשם בירושלים מפני ריח הקטורת

ii) הרי דליכא איסורא למריח אף לכלה שעומדת בחוץ

ג) תירוץ

i) לגבי ריח ליכא איסורא אלא למי שמקרב עצמו לעזרה להריח יותר

3) המשך דגמרא

א) לאחר שתעלה תמרותו ליכא מעילה להמריח בקטורת

4) מהרש"א

א) קשיא

i) ליתרצי תוספות דברייתא ב' מיירי לאחר שעלה תמרותו

(1) וכמו דליכא מעילה לאחר שתעלה תמרותו

(2) כמו כן ליכא איסורא לאחר שתעלה תמרותו

ב) תירוץ

~~i~~) מאיזו טעם סבירא להו דאע"ג דליכא מעילה לאחר שעלתה תמרתו איסורא מיהא איכא

דף כו:

תנור שהסיקו חלק א' – הקדמה

בסיוע בני ר' אליעזר מנחם פאלגער

1) הקדמה א'

א) עצי ערלה ועצי כלאי הכרם ועצי הקדש חשיבי איסור בעין

ב) גחלים ואפר של ערלה וכלאי הכרם לא חשיבי איסור בעין

ג) גחלים ואפר של הקדש חשיבי איסור בעין

2) הקדמה ב'

א) "יש שבח עצים בפת" משמעו

i) דהיכא דאיכא אבוקת עץ כנגד הפת שאופה את הפת

ii) נוקטין דשלהבת האבוקה יוצא מן עצי האבוקה בעוד דלא נשרפו ונעשו אפר

ב) "אין שבח עצים בפת" משמעו

i) דאפילו היכא דאיכא אבוקת עץ כנגד הפת שאופה את הפת

ii) נוקטין דשלהבת האבוקה יוצא מן האפר לאחר דנשרפו עצי האבוקה

3) הקדמה ג'

א) עצי ערלה וכלאי הכרם גורמי איסור הן לפת הנאפה בהן בעודן איסור בעין לפני שנשרפו ונעשו אפר

i) דהיינו בדנאפה באבוקת עץ כנגד הפת

ii) ודיקא למ"ד דיש שבח עצים בפת

4) הקדמה ד'

א) מובן דאפר וגחלי ערלה וכלאי הכרם לאו גורמי איסור הן

ב) ברם תדע דגם כן לא חשיבי גורמי היתר

5) הקדמה ה'

א) קבענו אשר עצי ואפר וגחלי הקדש כולן איסור בעין הן

ב) נמצא

i) דאף למאן דאמר דאין שבח עצים בפת ואף בלי אבוקת עץ כנגד הפת

ii) גורמי איסור הן לפת הנאפה בהן לפני שגרפו לתנור

6) הקדמה ו'

א) "תנור חדש" משמעו תנור שנגמר בהיסק איסור בעין

ב) לגבי גמירה זו לא שייך מושג של אבוקה כנגד התנור

ג) מובן מהקדמות דלעיל

i) דתנור שנגמר בעצי ערלה וכלאי הכרם מיקרי "תנור חדש" דיקא למאן דאמר דיש שבח עצים בפת

ii) דתנור שנגמר באפר וגחלי הקדש "תנור חדש" מיקרי אף למ"ד דאין שבח עצים בפת

7) הקדמה ז'

א) תנור חדש הוא עצמו איסור בעין וחשיב גורם איסור לפת שנאפה בו

i) אף בלי אבוקת עץ כנגד הפת

ii) ואף בתנור חדש שהוצן מהיסק שנגמר בו ולאח"כ הוסק לאפיית הפת בהיסק ב' בעצי היתר

iii) ברם תדע דלגבי ערלה וכלאים לא נאמרו דברים אלו אלא למ"ד דיש שבח עצים בפת

8) הקדמה ח'

א) פת שנאפה בגורם איסור אסורה דיקא

i) באופן דליכא גורם היתר

ii) או באופן דאיכא גורם היתר וסבירא לן דזה וזה גורם אסור

9) הקדמה ט'

א) "תנור ישן" משמעו תנור שנגמר בהיסק שלא באיסור בעין

ב) תנור ישן גופי' גורם היתר הוא

10) הקדמה י'

א) תנור חדש שנגמר בחום איסור בעין

ב) יותץ למאן דאמר אשר פת שייאפה בו לאחר כך בעצי היתר ייאסר

ג) פרטי הקדמה זו יבוארו להלן

תנור שהסיקו חלק ב' – תד"ה חדש

דף כו עמוד ב] בד"ה חדש כו' ויש שבח כו' הקשה הר"ר אהרן לר' הא דאמר כו' עכ"ל כתב מהרש"ל צ"ל לר"י או פי' לר"י דאי לרבי ממש הא אפילו לרבנן קשה דל"פ כו' אבל הכא אף הגחלים מוקצין כו' עכ"ל ע"ש וא"צ לדחוק בשביל זה דלכך נקט לרבי משום דתלמודא הזכיר הך מלתא דשבח עצים לפי סברתו של ר' גבי ערלה ומינה תקשי גם לרבנן באיסור מוקצה ועוד נראה דלרבנן יש להשיב כיון דאפילו בערלה הוה כאילו כלה ונבער האיסור ואין כאן שבח עצים לענין מוקצה דלא הוה רק איסור מדרבנן אית לן למימר נמי הכי דלית כאן שבח עצים אף על גב דהגחלת גופה איסור מוקצה הוא ועיין בזה בתוס' פ"ב דמס' ע"ז וק"ל:

1) הקדמה א'
   - א) עצי ערלה ועצי כלאי הכרם ועצי הקדש חשיבי איסור בעין
   - ב) גחלים ואפר של ערלה וכלאי הכרם לא חשיבי איסור בעין
   - ג) גחלים ואפר של הקדש חשיבי איסור בעין
2) הקדמה ב'
   - א) "יש שבח עצים בפת" משמעו
     - i) דהיכא דאיכא אבוקת עץ כנגד הפת שאופה את הפת
     - ii) נוקטין דשלהבת האבוקה יוצא מן עצי האבוקה בעוד דלא נשרפו ונעשו אפר
   - ב) "אין שבח עצים בפת" משמעו
     - i) דאפילו היכא דאיכא אבוקת עץ כנגד הפת שאופה את הפת
     - ii) נוקטין דשלהבת האבוקה יוצא מן האפר לאחר דנשרפו עצי האבוקה
3) הקדמה ג'
   - א) עצי ערלה וכלאי הכרם גורמי איסור הן לפת הנאפה בהן בעודן איסור בעין לפני שנשרפו ונעשו אפר
     - i) דהיינו בדנאפה באבוקת עץ כנגד הפת
     - ii) ודיקא למ"ד דיש שבח עצים בפת
4) הקדמה ד'
   - א) מובן דאפר וגחלי ערלה וכלאי הכרם לאו גורמי איסור הן
   - ב) ברם תדע דגם כן לא חשיבי גורמי היתר
5) הקדמה ה'
   - א) קבענו אשר עצי ואפר וגחלי הקדש כולן איסור בעין הן
   - ב) נמצא
     - i) דאף למאן דאמר דאין שבח עצים בפת ואף בלי אבוקת עץ כנגד הפת
     - ii) גורמי איסור הן לפת הנאפה בהן בעוד דבוערין בתנור
6) הקדמה ו'
   - א) מוקצה אסור בשבת מדרבנן

ב) ואפר וגחלי מוקצה איסור דרבנן בעין הויין

7) הקדמה ז'

א) בד"ה אימור נקבע

i) דבהוה אמינא דסוגיין נוקטין דרבי ורבנן תרוייהו אית להו דיש שבח עצים בפת לגבי ערלה וכלאי הכרם

ii) אבל במסקנא דסוגיין קא מיפליגי רבי ורבנן

(1) דרבי אית לי' דיש שבח עצים בפת לגבי ערלה וכלאי הכרם

(2) ורבנן אית להו דאין שבח עצים בפת לגבי ערלה וכלאי הכרם

8) תוספות

א) קושיית ה"ר אהרן "לרבי"

i) האיך מצינן למימר אשר המבשל בשבת בשוגג יאכל ואפילו בשבת

ii) הרי מאחר דקבענו אשר גחלים איסור מוקצה בעין הן הרי גורם איסור חשיבי אף למ"ד דאין שבח עצים בפת

iii) ופשיטא דלכולי עלמא גורמי איסור הן

9) מהרש"ל

א) לכאורה

i) "לרבי" משמעו לרבינו הקדוש בעל המשנה

ii) ור' אהרן מקשה קושייתו דיקא לרבי

iii) משום דלמסקנא דגמרא

(1) דיקא רבי אית לי' לגבי ערלה וכלאי הכרם אשר יש שבח עצים בפת

(2) משא"כ רבנן אית להו דאין שבח עצים בפת

ב) קשיא

i) קושיית ר' אהרן נחית אף לרבנן למסקנא דפליגי ארבי וסברי דאין שבח עצים בפת

ii) דהרי קבענו

(1) דהיינו טעמא דמאן דאמר לגבי ערלה וכלאי הכרם דאבוקת עץ כנגדו לא חשיב גורם איסור משום דאין שבח עצים בפת

(2) מחמת דקסבר אשר שלהבת באה מן האפר וגחלים דאינן איסור בעין לגבי ערלה וכלאי הכרם

iii) מה שאין כן גחלי מוקצה דאיסור בעין חשיבי כמות שהן מודי בהו רבנן דהוי גורם איסור

iv) ולכן הי' לו לר' אהרן להקשות קושייתו אף לרבנן ולאו דוקא לרבי

ג) תירוץ

i) נכון דקושייתו עולה גם לרבנן

ii) והא דכתיב בתוספות דהקשה "לרבי" פירושו – או דצריך להגיה – ר"י הזקן בעל התוספות רבי' דר' אהרן

10) מהרש"א

א) עוד ב' תירוצים לקושיית מהרש"ל

ב) תירוץ א'

i) אע"ג דקושיית ר' אהרן עולה בין לרבינו הקדוש בין לרבנן

ii) מכל מקום

(1) מייחס ר' אהרן קושייתו דוקא לרבינו הקדוש משום דדיקא רבינו הקדוש אית לי' בין בהוה אמינא דגמרא בין למסקנא דגמרא דיש שבח עצים בפת לגבי ערלה וכלאי הכרם

(2) וקא סמיך ר' אהרן אשר אנן נבין מעצמינו דקושייתו עולה אף לרבנן במסקנא דלית להו אין שבח עצים בפת

ג) תירוץ ב'

i) קושיית ר' אהרן אינה עולה לרבנן כלל

ii) דכיון

(1) דבערלה וכלאי הכרם דאיסורי דאורייתא הויין

(2) מקילי רבנן ואמרי דאין שבח עצים בפת מחמת דנקטי אשר שלהבת מגחלים שלהן באים דאינן איסור בעין

iii) מסתבר

(1) דבמוקצה דאין איסור שלה אלא דרבנן

(2) מקילי רבנן יותר ואמרי דגחלים לאו גורמי איסור חשיבי

תנור שהסיקו חלק ג' – תד"ה אימור

גמ' אימור דשמעת ליה לר' משום דיש שבח עצים בפת זה וזה גורם כו' למאי דבעי למימר דפליגי בזה וזה גורם ניחא דקאי אפה בו את הפת היינו בתנור אי אחדש בהיסק שני ואי אישן בהיסק ראשון וסיפא דבשל' ע"ג גחלים כו' מצי קאי אישן בהיסק ראשון וכן נראה מפרש"י אבל למאי דמסיק השתא דפליגי בשבח עצים בפת ולכ"ע זה וזה גורם שרי קשה דע"כ לא קאי אפה בו את הפת אלא אחדש בהיסק ראשון ומאי קאמר עלה בשלה ע"ג גחלים ד"ה מותר דהא א"נ דליכא עצים דאיסורא בעין מ"מ ע"י בישול התנור נאסר הפת כיון שהוא חדש ונגמר באיסור ודוחק לומר שהחדש אף על גב שנגמר באיסור לא מקרי איסור בעין דא"כ אפילו כשאבוקה כנגדו ובהיסק ראשון אפילו בחדש ה"ל נגמר באיסור ובהיתר באיסור ע"י האבוקה שהאיסור בעין ובהיתר על ידי התנור שאין האיסור בעין וע"כ נראה למאי דמוקי פלוגתייהו בשבח עצים דאפה בו הפת מלתא באנפי נפשא הוא ולא קאי כלל אתנור אלא אפה הפת נגד האבוקה על הקרקע בלא חום תנור ועלה קאי שפיר בשלה על גבי גחלים כו' וכן נראה מדברי מהרש"ל לקמן ודו"ק:

1) הקדמה א'
   - א) עצי ערלה ועצי כלאי הכרם ועצי הקדש חשיבי איסור בעין
   - ב) גחלים ואפר של ערלה וכלאי הכרם לא חשיבי איסור בעין
2) הקדמה ב'
   - א) "יש שבח עצים בפת" משמעו
     - i) דהיכא דאיכא אבוקת עץ כנגד הפת שאופה את הפת
     - ii) נוקטין דשלהבת האבוקה יוצא מן עצי האבוקה בעוד דלא נשרפו ונעשו אפר
   - ב) "אין שבח עצים בפת" משמעו
     - i) דאפילו היכא דאיכא אבוקת עץ כנגד הפת שאופה את הפת
     - ii) נוקטין דשלהבת האבוקה יוצא מן האפר לאחר דנשרפו עצי האבוקה
3) הקדמה ג'
   - א) עצי ערלה וכלאי הכרם גורמי איסור הן לפת הנאפה בהן בעודן איסור בעין לפני שנשרפו ונעשו אפר
     - i) דהיינו בדנאפה באבוקת עץ כנגד הפת
     - ii) ודיקא למ"ד דיש שבח עצים בפת
4) הקדמה ד'
   - א) מובן דאפר וגחלי ערלה וכלאי הכרם לאו גורמי איסור הן
   - ב) ברם תדע דגם כן לא חשיבי גורמי היתר
5) הקדמה ה'
   - א) "תנור חדש" משמעו תנור שנגמר בהיסק איסור בעין
   - ב) לגבי גמירה זו לא שייך מושג של אבוקה כנגד התנור
   - ג) מובן מהקדמות דלעיל דתנור שנגמר בעצי ערלה וכלאי הכרם מיקרי "תנור חדש" דיקא למאן דאמר דיש שבח עצים בפת

6) הקדמה ו'

א) תנור חדש הוא עצמו איסור בעין וחשיב גורם איסור לפת שנאפה בו

i) אף בלי אבוקת עץ כנגד הפת

ii) ואף בתנור חדש שהוצן מהיסק שנגמר בו ולאח"כ הוסק לאפיית הפת בהיסק ב' בעצי היתר

iii) ברם תדע דלגבי ערלה וכלאים לא נאמרו דברים אלו אלא למ"ד דיש שבח עצים בפת

7) הקדמה ז'

א) פת שנאפה בגורם איסור אסורה דיקא

i) באופן דליכא גורם היתר

ב) או באופן דאיכא גורם היתר וסבירא לן דזה וזה גורם אסור

8) הקדמה ח'

א) "תנור ישן" משמעו תנור שנגמר בהיסק שלא באיסור בעין

ב) תנור ישן גופי' גורם היתר הוא

9) הקדמה ט'

א) תנור חדש שנגמר בחום איסור בעין

ב) יותץ למאן דאמר אשר פת שתיאפה בו לאחר כך בעצי היתר תיאסר

10) ברייתא א'

א) חלק א'

i) תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלי הכרם חדש יותץ

ב) חלק ב'

i) אפה בו את הפת לרבי אסורה לרבנן מותרת

ג) חלק ג'

i) בישלה לפת על גבי גחלים לכולי עלמא מותר

11) הוה אמינא דגמרא בביאור ברייתא א' כמנומק בתוספות ומהרש"א

א) רבי ורבנן תרוייהו אית להו אשר יש שבח עצים בפת בערלה וכלאי הכרם

ב) ולא פליגי אלא באופן דמלבד גורם איסור איכא נמי גורם היתר

i) רבי אית לי' דזה וזה גורם אסור

ii) רבנן אית להו דזה וזה גורם שרי

ג) כשתדקדק בהקדמות לעיל תמצא

i) דבחלק ב' של ברייתא א' לגבי פת הנאפה בתנור

(1) ליכא אלא ב' אופנים אשר בהן איתנהו בין גורם איסור בין גורם היתר

(2) ורבי ורבנן דס"ל תרוייהו דיש שבח עצים בפת יכולין למיפלג באלו זה וזה גורם אסור

ד) אופן א'

i) בברייתא בחלק ב' מדובר בתנור חדש שנגמר בעצי ערלה בהיסק ראשון שלו (גורם איסור אף לאחר שהוצן)

ii) ולאחר כך הוסק בעצי היתר (גורם היתר) ואפה בו את הפת

ה) אופן ב'

i) בברייתא מדובר בתנור ישן (גורם היתר) אשר עכשיו אפה בו את הפת בעצי ערלה וכלאי הכרם באבוקה כנגדו (גורם איסור)

ו) נמצא

i) דבין באופן א' בין באופן ב' איכא גורם איסור וגורם היתר

(1) דאסור לרבי דאית לי' דזה וזה גורם אסור

(2) ומותר לרבנן דאית להו דזה וזה גורם מותר

ז) שאלה

i) היאך תוקים הא דקתני בחלק ג' דברייתא אשר בישלה על גבי גחלים לכולי עלמא מותר

ח) תשובה

i) ליכא למימר דמדובר בתנור חדש אשר

(1) בהיסק ראשון דידי' נגמר בעצי ערלה אשר לכן תנור גופי' איסור בעין חשיב והוה גורם איסור לפת

(2) ולאחר כך הוסק בגחלים של ערלה "לבשל" את הפת

(3) דהרי קבענו אשר גחלי ערלה וכלאי הכרם לאו גורם איסור חשיבי ולאו גורם היתר חשיבי

(4) ולכן

(א) אף רבנן דאית להו אשר יש שבח עצים בפת אבל זה וזה גורם שרי

(ב) מודי דאסור באופן זה דאיכא גורם איסור וליכא גורם היתר

ii) ומובן

(1) דחלק ג' דברייתא (בשלה על גבי גחלים) מדובר כשאפה לפת בתנור ישן בגחלי ערלה וכלאי הכרם דקבענו דאינן לא גורם איסור ולא גורם היתר

(2) ולכן ליכא גורם איסור ומותרת אפילו לרבי

12) מסקנא דגמרא בביאור ברייתא א' כמנומק במהרש"א

א) רבי ורבנן תרוייהו אית להו אשר זה וזה גורם שרי ופליגי באלו יש שבח עצים בפת

i) רבי אית לי' אשר יש שבח עצים בפת

ii) ורבנן אית להו דאין שבח עצים בפת

ב) ולכן בברייתא חלק ב' באפה בו את הפת

i) מוכרח דמדובר בדליכא גורם היתר כלל

ii) ומובן

(1) דלרבי דאית לי' דיש שבח עצים בפת אסורה דמיהת גורם איסור איכא

(2) ומותרת לרבנן דאית להו דאין שבח עצים בפת וליכא גורם איסור

ג) וכשתדקדק בהקדמות לסוגיא זו תמצא

i) דמוכרח דמשתעי

(1) בתנור חדש שנגמר בהיסק ראשון בעצי ערלה וכלאי הכרם והפת גם כן נאפה בהיסק זה אשר תנור נגמר בו

(2) דמחמת דתנור חדש גופי' חשיב איסור בעין למ"ד יש שבח עצים בפת

(א) איכא גורם איסור אפילו בלי אבוקה כנגדו

(3) ומחמת דליכא תנור ישן או היסק בעצי היתר ליכא גורם היתר

ד) הקדמה לקושיית מהרש"א

i) עכשיו דקבענו אשר חלק ב' דברייתא (אפה בו את הפת) בתנור חדש משתעי

ii) מסתבר

(1) אשר חלק ג' דברייתא (בישלה על גבי גחלים) גם כן בתנור חדש משתעי

(2) דהיינו דמדובר באופן אשר

(א) תנור דבהיסק א' נגמר בעצי ערלה ודלכן גורם איסור חשיב

(ב) לאחר כך הוסק בגחלי ערלה דבהן "בישל את הפת"

ה) קשיא

i) הרי קבענו אשר גחלי ערלה אינן גורם היתר

ii) ותיקשי דרבי הוה לי' למימר דהפת אסורה

(1) מחמת דאית לי' יש שבח עצים בפת ואיכא גורם איסור

(2) והא דאית לי' זה וזה גורם שרי לא מעלה ולא מוריד דהרי ליכא גורם היתר

ו) תירוץ

i) צודק

ii) ומוכרח

(1) אשר בברייתא א'

(א) חלק ב' (אפה בו את הפת) דלרבי אסורה ולרבנן מותרת

(ב) וחלק ג' (בישלה על גבי גחלים) דלכולי עלמא הפת מותרת

(2) תרוייהו לא איירי באופן חלק א' דברייתא דמשתעי בהתצה של תנור חדש

(3) אלא דבחלק ב' וחלק ג' מדובר באפיי' ובישול בלי תנור כל עיקר

iii) דהיינו

(1) בחלק ב' משתעי באפיי' באבוקה כנגדו בלי שום תנור

(א) ולרבי דאית לי' יש שבח עצים בפת איכא גורם איסור

(ב) וגורם היתר ליכא דהרי ליכא תנור ישן וליכא עצי היתר

(2) בחלק ג' משתעי בבישול בגחלים בלי אבוקה כנגד הפת ולכן לכולי עלמא ליכא גורם איסור כלל

13) המשך מהרש"א

א) שאלה

i) אכן מנלן הא דנקטינן בסוגיין אשר תנור חדש שנגמר באיסור בעין גורם איסור הוה בערלה וכלאי הכרם למ"ד דיש שבח עצים בפת

ב) תשובה

i) תנור חדש מובן דאו דמיקרי גורם איסור או דמיקרי גורם היתר

ii) ואי אמרת דהוה גורם היתר

(1) אף למ"ד דיש שבח עצים בפת

(2) לא תמצא אופן למסקנא דגמרא לגבי ערלה וכלאי הכרם אשר בו הפת אסורה באפיי' בתנור

iii) דהרי

(1) אפילו אפה בו את הפת באבוקה כנגדו

(2) מכל מקום איכא נמי גורם היתר דתנור

(3) ולמסקנא אף רבי ס"ל דזה וזה גורם שרי

תנור שהסיקו חלק ד' – רש"י ד"ה הימנה ובא"ד ואם תאמר ובא"ד והוא הדין

בפירש"י בד"ה הימנה מן כו' רבנן היא דפליגי עליה דרבי ואמרי הפת כו' עכ"ל וה"ה דהמ"ל רבנן דשאור אבל רבי לא פסיקא ליה דאימא דפליגי בזה וזה גורם כדס"ד מעיקרא ולמאי דמסיק נמי דפליגי בשבח עצים מ"מ אפשר דאוסר נמי בזה וזה גורם ולרבותא דרבנן פליגי בחד גורם ודו"ק:

בא"ד וא"ת לרבנן יוצן למה לי כו' ה"מ דיעבד אבל לכתחלה לא קשרו לאפות בהיסק כו' עכ"ל רוצה לומר אפילו בהיסק איסור על ידי זה וזה גורם ודו"ק:

בא"ד וה"ה דמצי לאוקמא כו' כת"ק דרבי אליעזר אלא משום כו' עכ"ל היינו לשינויא דקאמר א"כ אמאן תרמייה אבל למאי דמסיק דתניא ר"א אוסר בכל האיסורין ניחא דמצינן למימר שפיר דת"ק דר"א לא מחמיר אלא בע"ז וק"ל:

1) הקדמה א'
   - א) עצי ערלה ועצי כלאי הכרם ועצי הקדש חשיבי איסור בעין
   - ב) גחלים ואפר של ערלה וכלאי הכרם לא חשיבי איסור בעין
   - ג) גחלים ואפר של הקדש חשיבי איסור בעין
2) הקדמה ב'
   - א) "יש שבח עצים בפת" משמעו
     - i) דהיכא דאיכא אבוקת עץ כנגד הפת שאופה את הפת
     - ii) נוקטין דשלהבת האבוקה יוצא מן עצי האבוקה בעוד דלא נשרפו ונעשו אפר
   - ב) "אין שבח עצים בפת" משמעו
     - i) דאפילו היכא דאיכא אבוקת עץ כנגד הפת שאופה את הפת
     - ii) נוקטין דשלהבת האבוקה יוצא מן האפר לאחר דנשרפו עצי האבוקה
3) הקדמה ג'
   - א) עצי ערלה וכלאי הכרם גורמי איסור הן לפת הנאפה בהן בעודן איסור בעין לפני שנשרפו ונעשו אפר
     - i) דהיינו בדנאפה באבוקת עץ כנגד הפת
     - ii) ודיקא למ"ד דיש שבח עצים בפת
4) הקדמה ד'
   - א) מובן דאפר וגחלי ערלה וכלאי הכרם לאו גורמי איסור הן
   - ב) ברם תדע דגם כן לא חשיבי גורמי היתר
5) הקדמה ה'
   - א) קבענו אשר עצי ואפר וגחלי הקדש כולן איסור בעין הן
   - ב) נמצא
     - i) דאף למאן דאמר דאין שבח עצים בפת ואף בלי אבוקת עץ כנגד הפת
     - ii) גורמי איסור הן לפת הנאפה בהן בעוד דבוערין בתנור

6) הקדמה ו'

א) "תנור חדש" משמעו תנור שנגמר בהיסק איסור בעין

ב) לגבי גמירה זו לא שייך מושג של אבוקה כנגד התנור

ג) מובן מהקדמות דלעיל

i) דתנור שנגמר בעצי ערלה וכלאי הכרם מיקרי "תנור חדש" דיקא למאן דאמר דיש שבח עצים בפת

ii) דתנור שנגמר באפר וגחלי הקדש "תנור חדש" מיקרי אף למ"ד דאין שבח עצים בפת

7) הקדמה ז'

א) תנור חדש הוא עצמו איסור בעין וחשיב גורם איסור לפת שנאפה בו

i) אף בלי אבוקת עץ כנגד הפת

ii) ואף בתנור חדש שהוצן מהיסק שנגמר בו ולאח"כ הוסק לאפיית הפת בהיסק ב' בעצי היתר

iii) ברם תדע דלגבי ערלה וכלאים לא נאמרו דברים אלו אלא למ"ד דיש שבח עצים בפת

8) הקדמה ח'

א) פת שנאפה בגורם איסור אסורה דיקא

i) באופן דליכא גורם היתר

ii) או באופן דאיכא גורם היתר וסבירא לן דזה וזה גורם אסור

9) הקדמה ט'

א) "תנור ישן" משמעו תנור שנגמר בהיסק שלא באיסור בעין

ב) תנור ישן גופי' גורם היתר הוא

10) הקדמה י'

א) תנור חדש שנגמר בחום איסור בעין

ב) יותץ למאן דאמר אשר פת שייאפה בו לאחר כך בעצי היתר ייאסר

11) ברייתא א'

א) חלק א'

i) תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלי הכרם חדש יותץ

ב) חלק ב'

i) אפה בו את הפת לרבי אסורה לרבנן מותרת

ג) חלק ג'

i) בישלה לפת על גבי גחלים לכולי עלמא מותר

12) הוה אמינא דגמרא בביאור ברייתא א' כמנומק במהרש"א

א) רבי ורבנן תרוייהו אית להו דיש שבח עצים בפת

ב) ולא פליגי אלא באלו זה וזה גורם אסור באופן דאיכא גורם איסור וגם גורם היתר

i) רבי אומר זה וזה גורם אסור

ii) רבנן אית להו דזה וזה גורם מותר

13) ברייתא ב'

א) תנור חדש יוצן

14) גמרא

א) קשיא

i) ברייתא ב' סותרת חלק ב' דברייתא א' דקתני תנור חדש יותץ

ב) תירוץ

i) ברייתא א'

(1) אתיא כרבי דאית לי' דזהו וזה גורם אסור

(2) ולכן פת שייאפה בתנור חדש (גורם איסור) בהיסק ב' בעצי היתר (גורם היתר) תיאסר

(3) ומובן מן הקדמה י' אשר תנור יותץ

ii) ברייתא ב'

(1) אתיא כרבנן דרבי דאית להו אשר זה וזה גורם שרי ולכן לא תיאסר הפת בהיסק ב' בעצי היתר

(2) ומובן מן הקדמה י' אשר תנור לא יותץ

ג) קשיא

i) לא שמעינן לי' לרבי אשר סבירא לי' דזה וזה גורם אסור

ד) תירוץ

i) צודק והוה אמינא דידן בביאור ברייתא א' מופרך

ii) ומוכרח למיזל בשיטת מסקנא דלהלן בביאור ברייתא א' אשר לשיטה זן אף רבי אית לי' דזה וזה גורם שרי

15) מסקנא דגמרא בביאור ברייתא א' כמנומק במהרש"א

א) שיטה דמסקנא

i) רבי ורבנן תרוייהו אית להו אשר זה וזה גורם שרי

ii) ולא פליגי אלא דרבי אית לי' אשר יש שבח עצים בפת ורבנן אית להו דאין שבח עצים בפת

ב) קשיא

i) נמצא

ii) דלרבי לא תיאסר הפת בהיסק ב' בעצים כשרים בתנור חדש

(1) דהרי עצי היתר גורם היתר הן בנוסף לגורם איסור של תנור חדש

(2) וס"ל דזה וזה גורם שרי

iii) והדרא קושיא לדוכתה דברייתא א' דאית לה דחדש יותץ אתיא כמאן

ג) תירוץ

i) ברייתא א' אתיא כר' אליעזר במשנה דשאור דלכאורה אית לי' דזה וזה גורם אסור

ד) קשיא

i) במשנה דשאור יכול להיות דר' אליעזר אית לי' דזה וזה גורם שרי

ii) שים לב אשר רבנן דשאור מוכרח דאית להו אשר זה וזה גורם שרי

ה) תירוץ

i) במשנה דאשירה קתני בהדיא

ii) דר' אליעזר ותנא קמא דר' אליעזר תרוייהו אית להו לגבי איסור ע"ז דחדש יותץ מחמת דפת שאופה בו בהיסק ב' אסורה

iii) ומוכרח דתרוייהו אית להו דלא זו בלבד דיש שבח עצים בפת אלא אף זו דזה וזה גורם דאסור

iv) ולכן מצינן לאוקי חדש יותץ דברייתא א' כר' אליעזר

ו) להלן נבאר טעמא דלא קאמרי אשר ברייתא א' מצי אתיא אף כתנא קמא דר' אליעזר

16) רש"י כמבואר במהרש"א בד"ה ואם תאמר

א) שאלה

i) ברייתא ב' דקתני דלא יותץ כמאן אזלא

ב) תשובה

i) ברייתא ב' אתיא כרבנן דרבי

(1) דפליגי עלי' דרבי ואית להו דאין שבח עצים בפת וליכא גורם איסור כל עיקר

(2) ומובן דלדידהו לא תיאסר פת שתיאפה בתנור בהיסק ב' בעצים כשרים

17) מהרש"א ד"ה הימנה

א) הוא הדין דרש"י הוה מצי לאוקמה כרבנן דשאור דקבענו דודאי אית להו אשר זה וזה גורם שרי

ב) שאלה

i) קבענו למסקנא דאף רבי ס"ל דזה וזה גורם שרי ולא פליגי אלא דרבנן אית להו אין שבח עצים בפת ורבי אית לי' יש שבח עצים בפת

ii) ואמאי מוקי רש"י לברייתא ב' דיקא כרבנן דרבי ולא כרבי

ג) תשובה

i) בשביל ב' טעמים יכול להיות דרבי אית לי' דזה וזה גורם אסור

ii) טעם א'

(1) לא הופרך מהלך הוה אמינא אלא משום דלא נודע לן מדוכתא אחריתא אשר רבי אית לי' דזה וזה גורם אסור

(2) ולאו פירכא גמורה היא

iii) טעם ב'

(1) יכול להיות דהיינו טעמא דבגמרא למסקנא נוקטין דברייתא א' מדובר בדליכא גורם היתר

(א) לאשמועינן כח דרבנן דמתירין אפילו בדליכא גורם היתר מחמת דאית להו אשר אין שבח עצים בפת וליכא גורם איסור כלל

(ב) ולאו משום דרבי סבירא לי' דזה וזה גורם שרי

(2) ודבקושטא רבי אית לי' דזהו וזה גורם אסור ואוסר אפילו היכא דאיכא גורם היתר

18) המשך רש"י

א) שאלה

i) בברייתא ב' אמאי אמרי רבנן אשר תנור מיהת יוצן

ב) תשובה כמבואר במהרש"א ד"ה ואם תאמר

i) הגם דברייתא ב' אית לה דזה וזה גורם שרי

ii) מכל מקום

(1) לכתחלה אסור לאפות "בהיסק איסור"

(2) כלומר לכתחלה אסור לסמוך על דינא דזה וזה גורם שרי

19) המשך דגמרא

א) קשיא

i) דלמא ר' אליעזר אית לי' בכל התורה כולה אשר זה וזה גורם שרי ושאני עבודה זרה דחמיר

ב) תירוץ א'

i) אם כן אמאן תרמיי' לברייתא א' דקתני יותץ

ג) תירוץ ב'

i) קתני בהדיא "וכן הי' ר' אליעזר אוסר בכל איסורין שבתורה"

20) רש"י

א) קשיא כמבואר במהרש"א בא"ד והוא הדין

i) לתירוץ ב'

(1) מובן דלית לאוקמא לברייתא א' כרבנן דר' אליעזר

(2) דדיקא לר' אליעזר נודע לן דמחמיר בכל איסור שבתורה

(3) משא"כ לרבנן יכול להיות דלא מחמרי אלא בעבודה זרה

ii) ברם לתירוץ א'

(1) דלא מוקמינן לברייתא א' כר' אליעזר אלא משום דאמאן תרמיי'

(2) תיקשי דהרי מצינו לאוקמי לברייתא אף אליבא דרבנן דר' אליעזר

ב) תירוץ

i) לא ידעינן מי הם רבנן דר' אליעזר וניחא לגמרא למינקט ר' אליעזר

ii) ובעצם כיוונה גמרא לר' אליעזר ומחלקותו

דף כז.

תנור שהסיקו חלק ה' – תד"ה עד שיהא בו

]דף כז עמוד א] תוס' בד"ה עד שיהא בו כו' פי' באיסור דאי כו' נראה לרשב"א דשרי והא דבפ"ב דע"ז כו' והשתא הוי ר"ש כו' עכ"ל כצ"ל משום דלכאורה דפלוגתא דהתם ביש בכל אחד מהם כדי להחמיץ לא הוה בזה וזה גורם כי הכא דאין בכל אחד מהם כדי להחמיץ רק ע"י צירוף וע"כ דקדק לפרש בו דקאמר הכא בלשון יחיד ולא קאמר עד שיהא בכל אחד מהם כדי להחמיץ ומכ"ש ביש באיסור לחוד אבל אמר בו בלשון יחיד דדוקא ביש באיסור לחוד כדי להחמיץ אבל אי יש בכ"א מהם כדי להחמיץ נראה לרשב"א דשרי ליה תנא דהכא ומה"ט דהוי זה וזה גורם ושרי וא"כ השתא דר"ש דמתיר התם בהכי היינו כרבנן דהכא זהו סברת רשב"א הכא אבל התוס' שם פרק כל הבשר לא דקדקו (בו) בלשון [בו] וכתבו שם דאסור אפילו ביש בהיתר נמי כדי לחמץ כת"ק דר"ש ואין זה תימ' שהתוס' כתבו כן במקום אחד ובמקום אחר לא כתבו כן שכן דרכם בכמה מקומות וקצת ראיה מדבריהם דלעיל דאם יש בכ"א כדי לגרום מקרי זה וזה גורם שכתבו בתנור ישן דה"ל זה וזה גורם אף על גב דאפשר שהפת נאפה ע"י האבוקה שכנגדו לחוד בלא תנור כלל ויש לדחות ודו"ק:

1) הקדמה א'
   - א) עיין במהרש"א לתד"ה אימור
2) ברייתא במסכת עבודה זרה
   - א) שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לעיסה ויש "בכל אחד" כדי להחמיץ וחימצו
     - i) לרבנן אסור דלא חשיב זה וזה גורם
     - ii) ור' שמעון מתיר דחשיב זה וזה גורם ושרי
3) משנה דשאור בסוגיא דידן
   - א) רבנן דמשנה דשאור ("רבנן דהכא")
     - i) שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה
     - ii) לעולם אינו אוסר עד שיהא "בו" כדי להחמיץ
4) רשב"א בתוספות לפי הבנת מהרש"א
   - א) משמעו של "בו" דרבנן דהכא היינו דאינו אסור אלא אם כן
     - i) באיסור יש בו כדי להחמיץ אף בלי סיוע דהיתר
     - ii) ובהיתר אין בו כדי להחמיץ בלי סיוע דאיסור
   - ב) דאלו יש לכל חדא כדי להחמיץ
     - i) אז חשיב זה וזה גורם דשרי לרבנן דהכא
   - ג) ונמצא דרבנן דהכא כר' שמעון סבירא להו
5) מהרש"א
   - א) תוספות בפרק כל הבשר פליגי אתוספות דידן ואית להו

i) דרבנן דהכא אסרי אף באופן דיש בכל אחד כדי להחמיץ דאף אופן זה לא חשיב זה וזה גורם

ב) הי לך סייעתא להבנת מהרש"א אשר תוספות דידן פליגי אתוספות בפרק כל הבשר ואית להו אשר לרבנן דהכא ביש בכל אחד כדי להחמיץ חשיב זה וזה גורם ושרי

ג) חלק א'

i) קבענו לעיל לתד"ה אימור

(1) אשר להוה אמינא דגמרא בביאור ברייתא א' דקתני דבאפה בו את הפת לרבנן מותרת

(א) אית להו רבנן דרבי דיש שבח עצים בפת

(ב) ברם מדובר באופן דמלבד גורם איסור איכא נמי גורם היתר ורבנן אית להו דזה וזה גורם שרי

(ג) כגון בתנור ישן (גורם היתר) שאפה בו את הפת בעצים אסורים **באבוקה כנגדו** (גורם איסור)

(2) ומקילי רבנן דרבי משום דזה וזה גורם שרי

(א) אע"ג דאבוקה כנגדו לחודי' מספיק לאפיית הפת

(ב) ומכל שכן דעצי היתר לחודייהו מספיקין לאפיית הפת

ד) חלק ב'

i) שאלה

(1) אכן מנלן אשר אבוקה כנגדו לחודי' מספיק לאפיית הפת

ii) תשובה

(1) תוספות בד"ה אימור הוכיחו

(א) דלמסקנא דגמרא

(i) הא דקתני בסיפא דברייתא א' אשר בשלה על גבי גחלים דברי הכל דהפת מותרת

(ii) מדובר ב"בישול" באבוקה כנגדו בלי תנור כל עיקר

תנור שהסיקו חלק ו' – תד"ה והא אפילו

תוס' בד"ה ובהא אפילו כו' משום דיש שבח עצים בפת ולא מטעם דזה וזה גורם כו' עכ"ל ואי הוה מפרש לה דפליגי בזה וזה גורם לא הוה אצטריך ליה לאפוכי אלא דלא משמע ליה לפרש אלא דפליגי ביש שבח עצים ועי"ל דסד"א לרבנן אפילו בחד גורם שרי ולא פליגי בזה וזה גורם אלא משום רבותא דרבי ודו"ק:

1) ברייתא א'
   - א) תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם
   - ב) אפה בו את הפת
     - i) רבי אומר הפת אסורה
   - ג) רבנן אמרי הפת מותרת
2) הוה אמינא דגמרא לביאור ברייתא א'
   - א) רבי ורבנן תרוייהו אית להו דיש שבח עצים בפת
   - ב) ולא פליגי אלא באלו זה וזה גורם אסור באופן דאיכא גורם איסור וגם גורם היתר
     - i) רבי אומר זה וזה גורם אסור
     - ii) רבנן אית להו דזה וזה גורם מותר
3) מסקנא דגמרא לביאור ברייתא א'
   - א) רבי ורבנן תרוייהו אית להו דזה וזה גורם שרי
   - ב) ולא פליגי אלא באלו יש שבח עצים בפת
     - i) רבי אית לי' יש שבח עצים בפת
     - ii) רבנן אית להו דאין שבח עצים בפת
4) גמרא
   - א) אמר שמואל אפה בו את הפת רבי אומר הפת מותרת וחכמים אומרים הפת אסורה
   - ב) קשיא
     - i) והרי בברייתא א' שנינו להיפוך דבאפה בו את הפת רבי אומר הפת אסורה וחכמים אומרים מותרת
   - ג) תירוץ
     - i) שמואל בקושטא אית לי' דאפה בו את הפת אסורה
     - ii) וחש דלמא יטעו ויפסקו כרבנן דהפת מותרת דרובא נינהו ואין הלכה כרבי מחביריו
     - iii) לכן הפך שיטות רבי ורבנן כדי שיחשבו דרבנן אמר אסורה ויפסקו דאסורה
5) תוספות כמבואר במהרש"א
   - א) שים לב
     - i) כיון דלשמואל הפת אסורה מוכרח דאית לי' דיש שבח עצים בפת
   - ב) שים לב עוד

i) דבמסכת עבודה זרה פוסק שמואל אשר זה וזה גורם שרי

ג) נמצא

i) דמוכרח אשר מימרא דשמואל לגבי פת מדובר

(1) בדאיכא גורם איסור מחמת דס"ל דיש שבח עצים בפת

(2) ודליכא גורם היתר ולכן לא מעלה ולא מוריד הא דאית לי' דזה וזה גורם שרי

6) מהרש"א

א) קשיא

i) אמאי לא פירש שמואל דבברייתא א' קאמרי רבנן דהפת מותרת מחמת דסברי דזה וזה גורם שרי

ii) דאז הייתי יודע אף בלא היפוך השיטות

(1) דשמואל בשיטת הוה אמינא אזיל

(א) דרבנן אית להו דיש שבח עצים בפת

(ב) ומתירין דיקא בדיש גם כן גורם היתר מחמת דס"ל דזה וזה גורם שרי

(2) ודלכן בדליכא כי אם גורם איסור מודי רבנן דהפת אסורה

ב) תירוץ א'

i) עדיף לי' לשמואל לפרש ברייתא א' כשיטה דמסקנא

(1) דרבי ורבנן פליגי בהא דרבי אית לי' יש שבח עצים בפת ורבנן אית להו דאין שבח עצים בפת

(2) ותרוייהו אית להו דזה וזה גורם שרי

ג) תירוץ ב'

i) אף אלו הי' מפרש שמואל אשר פליגי בזה וזה גורם ודלרבנן זה וזה גורם שרי ולרבי זה וזה גורם אסור

ii) אכתי מצינו למיטעי

(1) דלרבנן מותר אפילו בדליכא גורם היתר משום דאית להו לא זו בלבד דזה וזה גורם שרי אלא אף זו אשר אין שבח עצים בפת

(2) והא דקמ"ל שמואל דדיקא רבנן אית להו דזה וזה גורם שרי היינו לרבותא דרבי דפליג ארבנן

(א) דלא זו בלבד אשר רבי אית לי' דיש שבח עצים בפת

(ב) אלא אף זו דאית לי' דזה וזה גורם אסור

תנור שהסיקו חלק ז' – גמרא לרבנן דשרו בקמייתא

]דף כז עמוד ב] גמרא לרבנן דשרו בקמייתא כו' כתב מהרש"ל תימה כו' פשיטא שנאסר הפת אפילו לרבנן דהא ל"פ וכו' והכא גבי הקדש שאסור אפילו האפר א"כ הוי האיסור בעין ממש ופשיטא דאסור ונ"ל דלא מיבעי ליה אלא באפה הפת בתנור חדש שלא <u>הותץ</u> ובישן שלא הוצן דה"ל זה וזה גורם ורבנן קשרו גבי הקדש מאי וקפסק רב חסדא להחמיר אף על פי שאין כאן גחלים ולא אפר אלא חום התנור כו' עכ"ל ואין דבריו מובנים לי דודאי אם נימא דקמבעי ליה הכא למאי דבעי לאוקמא פלוגתייהו בזה וזה גורם איכא לפרושי בפשיטות ולא תיקשי מידי ואף על גב שהאפר נאסר והוא בעין ה"ל זה וזה גורם בישן שלא הוצן ובחדש <u>שהוצן</u> מיהו מדקאמר סתמא לרבנן קמבעיא משמע דהיינו למאי דפליגי בשבח עצים בפת ובזה וזה גורם לכ"ע שרי דהכי מסיק לעיל ולשמואל נמי לא פליגי אלא בשבח עצים בפת כמ"ש התוס' לעיל ומסתמא בהכי קמבעיא ליה ועוד דאי בזה וזה גורם קמבעיא ליה ומטעם דהקדש אפילו באלף לא בטיל תפשוט ליה מדין עבודת כוכבים דפליגי ביה רבנן ור"א דעבודת כוכבים נמי לא בטיל אפילו באלף ויש להגיה על דבריו דודאי למאי דמסיק לעיל דבשבח עצים בפת פליגי קמבעיא ליה ובחדש באפה בהיסק ראשון דשרי לרבנן בקמייתא בהקדש מאי ובגרוף שאין שם אפר כלל מיהו גם בזה קשה כיון דהתנור חדש נגמר באיסור ה"ל גוף האיסור כמו האפר כמש"כ לעיל והנראה בעיקר קושיית מהרש"ל דהשתא אכתי לא אסיק אדעתיה הך דמייתי מברייתא דאפר הקדש לעולם אסור כדמוכחת הסוגיא וקושטא הוא לפי האמת הא דא"ל רב חסדא לרמי ב"ח דהפת אסורה היינו מה"ט דמייתי מברייתא דאפר הקדש לעולם אסור וק"ל:

1) הקדמה א'
   - א) עצי ערלה ועצי כלאי הכרם ועצי הקדש חשיבי איסור בעין
   - ב) גחלים ואפר של ערלה וכלאי הכרם לא חשיבי איסור בעין
   - ג) גחלים ואפר של הקדש חשיבי איסור בעין
2) הקדמה ב'
   - א) "יש שבח עצים בפת" משמעו
     - i) דהיכא דאיכא אבוקת עץ כנגד הפת שאופה את הפת
     - ii) נוקטין דשלהבת האבוקה יוצא מן עצי האבוקה בעוד דלא נשרפו ונעשו אפר
   - ב) "אין שבח עצים בפת" משמעו
   - ג) דאפילו היכא דאיכא אבוקת עץ כנגד הפת שאופה את הפת
   - ד) נוקטין דשלהבת האבוקה יוצא מן האפר לאחר דנשרפו עצי האבוקה
3) הקדמה ג'
   - א) עצי ערלה וכלאי הכרם גורמי איסור הן לפת הנאפה בהן בעודן איסור בעין לפני שנשרפו ונעשו אפר
     - i) דהיינו בדנאפה באבוקת עץ כנגד הפת
     - ii) ודיקא למ"ד דיש שבח עצים בפת
4) הקדמה ד'

א) מובן דאפר וגחלי ערלה וכלאי הכרם לאו גורמי איסור הן

ב) ברם תדע דגם כן לא חשיבי גורמי היתר

5) הקדמה ה'

א) קבענו אשר עצי ואפר וגחלי הקדש כולן איסור בעין הן

ב) נמצא

ג) דאף למאן דאמר דאין שבח עצים בפת ואף בלי אבוקת עץ כנגד הפת

ד) גורמי איסור הן לפת הנאפה בהן בעוד דבוערין בתנור

6) הקדמה ו'

א) "תנור חדש" משמעו תנור שנגמר בהיסק איסור בעין

ב) לגבי גמירה זו לא שייך מושג של אבוקה כנגד התנור

ג) ומובן מהקדמות דלעיל

i) דתנור שנגמר בעצי ערלה וכלאי הכרם מיקרי "תנור חדש" דיקא למאן דאמר דיש שבח עצים בפת

ii) דתנור שנגמר באפר וגחלי הקדש "תנור חדש" מיקרי אף למ"ד דאין שבח עצים בפת

7) הקדמה ז'

א) תנור חדש הוא עצמו איסור בעין וחשיב גורם איסור לפת שנאפה בו

i) אף בלי אבוקת עץ כנגד הפת

ii) ואף בתנור חדש שהוצן מהיסק שנגמר בו ולאח"כ הוסק לאפיית הפת בהיסק ב' בעצי היתר

ב) ברם תדע דלגבי ערלה וכלאים לא נאמרו דברים אלו אלא למ"ד דיש שבח עצים בפת

8) הקדמה ח'

א) פת שנאפה בגורם איסור אסורה דיקא

i) באופן דליכא גורם היתר

ii) או באופן דאיכא גורם היתר וסבירא לן דזה וזה גורם אסור

9) הקדמה ט'

א) "תנור ישן" משמעו תנור שנגמר בהיסק שלא באיסור בעין

ב) תנור ישן גופי' גורם היתר הוא

10) הקדמה י'

א) תנור חדש שנגמר בחום איסור בעין

ב) יותץ למאן דאמר אשר פת שייאפה בו לאחר כך בעצי היתר ייאסר

11) ברייתא א'

א) תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם

i) אפה בו את הפת

(1) רבי אומר הפת אסורה

(2) רבנן אמרי הפת מותרת

ב) הוה אמינא דגמרא לביאור ברייתא א'

i) רבי ורבנן תרוייהו אית להו דיש שבח עצים בפת

ii) ולא פליגי אלא באלו זה וזה גורם אסור באופן דאיכא גורם איסור וגם גורם היתר

(1) רבי אומר זה וזה גורם אסור

(2) רבנן אית להו דזה וזה גורם מותר

ג) מסקנא דגמרא לביאור ברייתא א'

i) רבי ורבנן תרוייהו אית להו דזה וזה גורם שרי

ii) ולא פליגי אלא באלו יש שבח עצים בפת באופן דליכא כי אם גורם איסור

(1) רבי אית לי' יש שבח עצים בפת

(2) רבנן אית להו דאין שבח עצים בפת

12) פרטי סוגיין לעיל

א) ראשית

i) ר' אליעזר ורבנן דנין באלו זה וזה גורם אסור לגבי עבודה זרה

(1) עבודה זרה לא בטילה אפילו באלף

ב) ועוד

i) שמואל בשיטת מסקנא דגמרא אזיל אשר רבנן סברי דלית שבח עצים בפת

13) גמרא דידן

א) איבעיא דרמי בר חמא לרב חסדא

i) תנור שהסיקו בעצי הקדש ואפה בו את הפת לרבנן דשרו בקמייתא (כלומר בברייתא א') מאי

ב) תשובת רב חסדא

i) הפת אסורה

ג) קושיית רמי בר חמא לרב חסדא

i) ומה בין זו לערלה

ד) תירוץ דרבא

i) ערלה בטילה במאתים הקדש אפילו באלף לא בטיל

ה) ברייתא דמייתי לה במסקנא דגמרא

i) אפר הקדש לעולם אסור

14) מהרש"ל כמבואר במהרש"א

א) הקדמה א'

i) לכאורה מיבעי לי' רמי בר חמא אליבא מסקנא דגמרא אשר רבנן אית להו דאין שבח עצים בפת לגבי ערלה וכלאי הכרם

ii) ונקודת האיבעיא היינו אלו מודי רבנן דמחמת חומר הקדש דאפילו באלף לא בטל יש שבח עצים בפת לגבי הקדש

ב) קשיא

i) לא הוי לי' לרמי בר חמא למיבעי כלום

ii) דהרי קבענו

(1) דאף רבנן דלגבי ערלה וכלאי הכרם ס"ל דאין שבח עצים בפת

(2) מ"מ אית להו

(א) אשר אפר דיש לו דין איסור בעין גורם איסור הוא לפת שנאפה בו

(ב) מבלי למיסמך על שום חומר

ג) תירוץ

i) צודק דכולי עלמא אית להו אשר אפר הקדש גורם איסור הוא אף בלי שום חומר

ii) רמי בר חמא אליבא דהוה אמינא דגמרא אתא

(1) דרבנן אית להו אשר זה וזה גורם שרי ורבי אית לי' דזה וזה גורם אסור

iii) ומיבעיא לי' לגבי הקדש

(1) באופן דאיכא גורם היתר מלבד גורם איסור

(2) אלו מודי רבנן דזה וזה גורם אסור מחמת חומר דהקדש

ד) ולאחר כך אומר מהרש"ל

i) דיש ב' אופנים באפר הקדש דאית בהו גורם איסור וגם גורם היתר

ii) וקורא להן "תנור חדש שלא הותץ" ו"תנור ישן שלא הוצן"

ה) מהרש"א מברר אשר אופן א' באמת היינו "תנור חדש שלא הותץ **אבל הוצן**"

ו) עכשיו

i) "תנור חדש שלא הותץ אבל הוצן" משמעו

(1) תנור חדש (גורם איסור) שהוסק ונגמר באפר הקדש (גורם איסור) ומאיזו טעם לא הותץ

(2) ולאחר כך הוצן

(3) ומחמת דהוצן איצטריך לי' היסק ב' –דנעשה בעצים כשרים (גורם היתר) – כדי לאופה בו את הפת

ii) "תנור ישן שלא הוצן" משמעו

(1) תנור ישן (גורם היתר) שהוסק באפר הקדש

(2) וכיון דלא הוצן אפה בו את הפת באותו אפר הקדש

iii) שים לב

(1) דלתנור חדש איצטריך היסק ב' בעצים כשרים כדי דלהוי אופן של גורם איסור וגורם היתר

(2) אבל לתנור ישן לא איצטריך דהרי תנור ישן גופי' גורם היתר הוא

ז) והשיב לי' רב חסדא אשר חומר הקדש כל כך חזק

i) דלא זו בלבד דמחמרי רבנן ומודי דבהקדש זה וזה גורם אסור

ii) אלא אף זו

(1) דהגם בדרך כלל אפר שהוא איסור בעין אינו גורם איסור אם נגרף לפני שאפו בו את הפת

(2) מ"מ מחמת חומר דהקדש אף חום אפר הקדש איסור בעין חשיב והוה גורם אפילו לאחר שגרפו לאפר הקדש

15) מהרש"א

א) קשיא א' למהרש"ל

i) למה נקט מהרש"ל אשר רב חסדא אף זו חידש דחום אפר הקדש איסור בעין חשיב

ii) הרי לא איבעיא לי' רמי בר חמי אלא בהא דיכול להיות דמחמת חומר דהקדש מחמרי למימר דלכולי עלמא זה וזה גורם אסור

ב) קשיא ב' למהרש"ל

i) הקדמה

(1) הא דפירש מהרש"ל דרמי בר חמא מיבעי לי' אליבא דהוה אמינא דגמרא אלו מצד חומר הקדש מודי רבנן אשר זה וזה גורם אסור

(2) עולה יפה ללשון הגמרא דאיבעיא לי' "לרבנן דשרי בקמייתא"

(א) דדיקא רבנן אית להו בהוה אמינא אשר זה וזה גורם שרי לגבי ערלה וכלאי הכרם

(3) מה שאין כן אלו מיבעיא לי' אליבא דמסקנא תיקשי דהוי לי' למיבעי אף אליבא דרבי דלמסקנא אף רבי ס"ל בעלמא דזה וזה גורם שרי

ii) ברם תיקשי למהרש"ל

(1) דמדקא מיבעיא לי' בלשון סתם מסתבר דאזיל רמי בר חמא במהלך דמסקנא ולא במהלך דהוה אמינא

(2) וקבענו דאף שמואל בשיטת מסקנא קא אזיל

(3) ולמסקנא דגמרא הוי לי' למיבעי אף לרבי דבמסקנא מודי רבי אשר זה וזה גורם שרי לגבי ערלה וכלאי הכרם

ג) קשיא ג' למהרש"ל

i) אי קמבעיא רמי בר חמא אלו מחמירים בזה וזה גורם לענין הקדש מפני דאף באלף לא בטיל

ii) הוה לי' למיפשט איבעיא דילי' מן שיטות ר' אליעזר ותנא קמא דר' אליעזר בזה וזה גורם לגבי עבודה זרה דאף היא לא בטילה אפילו באלף

16) תירוץ מהרש"א לקושייתו למהרש"ל

א) יש להגיה בדברי מהרש"ל למימר

i) דאיבעיא דרמי בר חמא אכן למסקנא דגמרא קא נחית

ii) ודרמי בר חמא כבר הכיר אשר לרבנן במסקנא

(1) הגם דאית להו לגבי ערלה וכלאי הכרם דאין שבח עצים בפת

(2) מכל מקום מודי אשר אפר הקדש גורם איסור בעין הוה וגורם איסור אף בלי למיסמך על שום חומרא

iii) ונקודת האיבעיא היינו

(1) אלו מחמת חומר דהקדש

(2) לאחר דגרף לאפר הקדש חום אפר הקדש איסור בעין חשיבא

ב) שאלה

i) ברם היכא דאיכא גורם היתר בנוסף לגורם איסור

ii) על כל פנים הפת מותרת דהרי במסקנא אף רבי אית לי' דזה וזה גורם שרי

iii) ועכשיו קיימינן בדלא איבעיא לי' רמי בר חמא אלו מחמת חומר הקדש דנין אשר בהקדש זה וזה גורם אסור

ג) תשובה

i) איבעיא דרמי בר חמא משתעי באופן דליכא גורם היתר

ii) נמצא

(1) דלית לאוקי לאיבעיא בתנור ישן דהרי הוא גופי' גורם היתר הוה

(2) ומוכרח לאוקמי'

(א) בתנור חדש שהוסק ונגמר באפר הקדש בעין

(ב) ולאחר גריפה ולפני שהוצן אפה בו את הפת

iii) ונמצא עוד אשר מהרש"א

(1) בהגהתו לדברי מהרש"ל מוחק למילים "ישן ולא הוצן"

(2) ונוקט גם כן

(א) אשר מהרש"ל באמור "חדש דלא הותץ"

(ב) כוונתו חדש דלא הותץ **ולא הוצן**

ד) עכשיו שים לב אשר מהלך מוגהה זו דמהרש"ל יש לו מעלות הללו

i) אזלינן בשיטת שמואל דאוקי לברייתא דרבי ורבנן בשיטת מסקנא דגמרא

ii) מובן אל דרמי בר חמא לא פשט איבעיא דילי' מן משנה דאשירה

iii) ומובן דהוצרך למיבעי לגבי חום אפר הקדש מחמת דפשיטא לי' אשר אפר הקדש בעין גורם איסור הוה אפילו לרבנן

ה) ברם למהלך זו אכתי קשה דרמי בר חמא אף לרבי הוה לי' למיבעי אלו חום אפר הקדש איסור בעין הוא לאחר שגרפו לאפר הקדש

17) המשך מהרש"א

א) קשיא למהרש"ל כפי שהוגה במהרש"א

i) כיון דקבענו

(1) דתנור חדש שנגמר באיסור בעין

(2) הוא גופי' איסור בעין חשיב אפילו לאחר שהוצן

ii) הרי כבר איכא איסור בעין בתנור חדש בלי למיסמך על חומר הקדש

18) שיטת מהרש"א גופי'

א) אכן איבעיא דרמי בר חמא אמסקנא קאי לרבנן דאית להו דאין שבח עצים בפת

ב) דרמי בר חמא

i) אכתי לא נודע לי' ברייתא דאפר הקדש לעולם אסור

ii) ולכן נקט

(1) אשר אפר הקדש לאו איסור בעין הוה

(2) ולא שאני דיני' מדין אפר ערלה וכלאי הכרם

ג) ומיבעיא לי'

i) אלו מחמת חומר הקדש

ii) מחמרי רבנן גבי' למימר דאפר הקדש איסור בעין חשיב

ד) שים לב

i) דלמסקנא דגמרא לאחר דנודע לן ברייתא דאפר הקדש לעולם אסור

ii) קובעים אשר אפר הקדש איסור בעין הוי לכולי עלמא

(1) מכח הך ברייתא ולא מכח איזו חומר בהקדש

דף כז:

תנור שהסיקו חלק ח' – גמרא כגון שנפלה דליקה מעלי'

שם כגון שנפלה דליקה מאליה בעצי כו' ק"ק דמ"מ הנהנה אח"כ מאפר ההוא למעול ונפיק האפר לחולין ואמאי קאמר לעולם אסור וק"ל:

1) גמרא
   - א) אפר הקדש דאסור לעולם היינו דיקא
     - i) היכא דלית מאן דמעל בו לעשותו אפר
     - ii) כגון שנפל דליקה מעלי' דלית מאן דמעל ודוקא בכגון זה אפר הקדש לעולם אסור
   - ב) דאלו מעל בו יוצא לחולין ואינו אסור עוד
2) מהרש"א
   - א) קשיא
     - i) אף בנפלה דליקה מעלי' הרי לא אסורה עולמית
     - ii) דהרי כשנהנין מאפרו מועלין בו ונפיק לחולין